

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

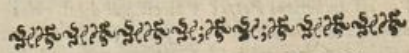
Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

Disquisitio II. In quantum secundùm sacrorum Canonum sanctiones
supremi Reges Christiani subjiciantur sanctæ Ecclesiæ clavibus,
Summiq̃ue Pontificis Oecumenicæ potestati?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

plitem gladium: primariò equidem spiritua-
lis, secundariò autem temporalis super ipso
etiam Reges protensa potestatis. At con-
clusio partim ex fidei, partim ex luminis natu-
ralis certis & indubitatis principijs, per conse-
quentiam Theologicam ritè illata, ita reducitur
in fidei principium, ut virtualiter saltem sit
de fide. Viderint ergo, qui Reges Summi
Pontificis Oecumenicæ autoritati subiectos
negare contendunt, quomodo securè ambu-
lent in fide Orthodoxa?

DISQUISITIO II.

In quantum secundum Sacrorum Can-
onum sanctiones supremi Reges Christiani
subijciantur sanctæ Ecclesiæ clavis, Summiq;
Pontificis Oecumenicæ potestati?

S. I.

1. SACRI Canones reduci possunt in Verbum
Dei, seu Christi, tum quia fontem & fun-
damentum sanctionis ex Oecumenicæ per
Christum constitutæ autoritate promanantis,
atque sic ex Verbo Dei seu principio fidei
demonstratur à priori sacrorum Canonum,
Christianos in conscientia eam foro constrin-
gens autoritas: tum reduci possunt in Ver-
bum Dei, quatenus, dum inter Doctores su-
per alicujus sacri textus legitimo sensu est dis-
quisitio, ex sacrosanctis Canonibus, quasi à
posteriori demonstrari potest intelligentia
Verbi Divini, ex quo seu fonte sanctiones
Ecclesiasticæ profluere, atque cum ipso con-
formari debent. In præfenti proinde dis-
quisitione ex sacris Canonibus argumentan-
do, utramque viam tenebimus, tum à priori
sanctionum ejusmodi firmitatem demonstran-
do per reductionem ad fundamentum Verbi
Divini, tum à posteriori ex sacrosanctis Ec-
clesiasticis constitutionibus ostendendo Ponti-
ficæ, ex qua promanant, autoritatis sphae-
ram, Christi Domini Verbo inconcussè sta-
bilitam.

2. Huic igitur posteriori à nobis præintenta
viæ præit Author tractatus de libertatibus Ec-
clesiæ Gallicanae lib. 4. cap. 11. varia potestatis
Ecclesiasticæ super Reges ac Imperatores ex-
empla allegando. Imperatoriam namque
dignitatem, ait, Carolo magno à Leone III.
Papa collatam Historici tum Græci, tum Latini,
ac prætipuè Gallici perhibent. Ipse autem
(Carolus inquit Eginhardus in Annalibus, sci-
licet ad annum 801. cum die sacratissimâ Nata-
lis Domini ad Missarum solemniam Basilicam B. Pe-
tri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari, ubi
ad orationem se inclinaverat, assisteret Leo Papa,
Coronam capiti ejus imposuit, cuncto Romanorum
populo acclamante, Carolo Augusto à Deo coronato,
magno & pacifico Imperatori Romanorum vita, &
victoria; post quas laudes à Pontifice more antiquo-
rum Principum adoratus est, ac deinde, omisso Pa-
trij nomine, Imperator & Augustus appellatus.
Ne quis autem putet, Carolum quidem Im-
peratoriam dignitatem armis obtinuisse, à

Leone autem ei Coronam tantum ex cæremoni-
a, ut etiamnum in Gallia fit ab Archiepisco-
po Rhemensis, fuisse impostam; scribit idem
Eginhardus in vita illius Imperatoris, eum ab
illo honore ambiendo ita fuisse alienum, ut
si sibi deferendum præsenlisset, abfuturus ab
Ecclesia fuisset. Quo tempore, inquit, & Impe-
ratoris, & Augusti nomen accepit: quod primò
in tantum averatus est, ut affirmaret, se eo die,
quamvis præcipua festivitas esset, Ecclesiam non
intraturum fuisse, si consilium Pontificis præire po-
tuisset.

3. Summo Pontifici acceptam retulerunt Im-
peratoriam dignitatem successores Caroli Ma-
gni. Egregium est hujus professionis testi-
monium apud Andream du Chesne tom. 3. sci-
licet epistola Apostolica Ludovici II Impera-
toris Occidentis, Lotharii filij, Ludovici Pij,
Nepotis ad Basilium Orientalem Imperato-
rem missa anno 871. in qua sic eum alloquitur;
Cum & ipsi patrum nostri gloriosi Reges absq;
invidia Imperatorem nos vocitent, & Imperatorem
esse procul dubio fatentur, non profectò ad æratem,
quæ nobis majores sunt, attendentes, sed ad unctio-
nem, & sacrationem, quæ PER SUMMI PON-
TIFICIS MANUS IMPOSITIONEM Di-
vinitus sumus ad hoc calmen provecti, & ad Ro-
mani Principatus Imperium, quo superno nutu po-
timur aspicientes. . . . Matrem omnium Ecclesia-
rum Dei defendendam atque sublimandam suscepi-
mus, ex qua & regnandi autoritatem prosapia no-
stra seminarium sumpsit. NAM FRANCO-
RUM PRINCIPES PRIMO REGES, DE-
INDE VERO IMPERATORES DICTI
SUNT, IJ DUNTAXAT, QUI A ROMA-
NO PONTIFICE AD HOC OLEO SAN-
CTO PERFUSI SUNT. . . . porò si ca-
lumniaris Romanum Pontificem, quod gesserit, ca-
lumniari poteris & Samuel, quod spreo Saule, quem
ipse unxerat, David in Regem ungere non re-
nuerit.

4. Ad sanctam Sedem recurrerunt alij ad
eamdem impetrandam dignitatem, quæ ipsis
ex sola sanguinis cum præcedentibus Impe-
ratoribus propinquitate non debebatur, ut
exemplum Caroli Calvi demonstrat apud
Sirmondum inter Concilia Gallia, & apud
alios.

5. Fulco Archiepiscopus Rhemensis, natali-
bus, doctrinâ, ac pietate celeberrimus, & à
Reginone, Baronio, & Molano Martyribus
annumeratus, eò quod mors illi ob propu-
gnata Ecclesiæ jura illata fuerit (ut rursus vi-
deas, doctrinam istam exemplis Sanctorum
esse consonam) cum audisset, Carolum Regem
Francorum, vulgò Simplicem nuncupatum,
cui aliàs strictè adhærebat, velle cum North-
mannis inire societatem, gravissimam ad eum
epistolam scripsit, in qua hæc habet inter alia;
Deprecor vos itaque per Deum, ut tale deseratis
consilium; ne velitis vos in æternum præcipitare
interitum; & mihi, cæterisq;, qui secundum Deum
vobis fideles sunt, æterni doloris asserre dispendium.
Melius enim fuerat, vos non nasci, quam diaboli
patrocinio velle regnare. & illos juvare, quos de-
beretis per omnia impugnare. Sciat enim, quia
si hæc omnia feceritis, & talibus consilijs acquiever-
itis, nunquam me fidelem habebitis; sed & quos-
cumque

cumque potuero, A VESTRA FIDELITATE REVOCABO, & cum omnibus Coepiscopis meis, vos, & omnes vestros excommunicans, aeterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis seruo, haec gemebundus scribo.

6. Ivo Carnotensis Episcopus, doctrinâ & pietate illustris Epist. 46. quæ est ad Urbanum II. supponit auctoritatem Philippo I. Francorum Regi per excommunicationem adeptam; quandoquidem scribit Summo illi Pontifici; *Hæc ratione ex parte usuri (Philippi Nuncij) Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, NISI CORONAM RESTITUITIS, NISI REGEM AB ANATHEMATE ABSOLVATIS.*

7. Unde inerat, nisi à pietate, atque à Religione, antiquis Gallis illa erga Ecclesiæ in Reges auctoritatem reverentiâ, quam illorum perhibent historiæ? Nam v. g. Regibus excommunicatis officia etiam vitæ aliquatenus necessaria, nedum alia Principibus exhiberi solita, negabant. An pios magis, magisque religiosos efficiet illius Regni fideles declaratio Cœtus Parisiensis, dum eis suadebit, Ecclesiam, neque directè, neque indirectè quidquam in Principes posse, quantum ad temporalia, quæ sola ferè (proh dolor) ab hominibus hodie attenduntur.

8. Si Gallicanis externa addenda sunt exempla (quidni autem addantur) cum proposito Cleri Gallicani ad Principes omnes generatim pertineat, nec sit ad Galliæ Reges restricta (qui fortè aliquo jure speciali, vel privilegio tucri sese posse obtenderent) alia non pauca suppetunt. Nam præter Romanos Imperatores, de quibus jam diximus, mortuo Zenone Imperatore, Ariadne ejus conjux, spreto Longino Zenonis fratre, Anastasium ad Imperium evehendum curavit, sed obliit Euphemius Episcopus Constantinopolitanus, donec Anastasius fidem Orthodoxam scripto professus est; Cum Ariadne haberet in animo Anastasium habitu inducere pararet, Euphemius Episcopus usque eò consentire noluit, quoad Anastasius chirographum jurjurando confirmatum ei dedisset, quod planè declararet, eum, si sceptrum susciperet, Imperij fidem sinceram servaturam, nihilq. rerum novarum introduciturum in sacrosanctam Dei Ecclesiam: quod chirographum Macedonio Sacri Theauri Custodi tradidit. Factum autem est illud ab Euphemio, quod Anastasius putabatur à nonnullis errore Manicheorum infectus esse. Evagrius histor. lib. 3. cap. 32. Idem Theodorus Lectior collect. ex histor. Eccles. lib. 2.

9. Cumque iterum Anastasius in hæresim lapsus esset, & Catholicos persequeretur, ei sese Symmachus Papa opposuit, ut in Epistola ejus apologetica videre est, in qua docet Summus ille Pontifex, quis sit verborum sensus, quæ Prælati Parisienses ex Divo Paulo attulerunt; *Fortassis dicitur es, scriptum esse: omni potestati nos subditos esse debere; Nos quidem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas erigunt voluntates. Ceterum si omnis potestas à Deo est, magis ergo, que rebus est præstituta Divinis. Deser Deo in Nobis, & Nos deseremus Deo in te. Ceterum si tu Deo non deseras, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis.*

10. Eleonora primùm Galliæ, deinde Angliæ Regina Epist. 2. ad Celestinum III. Papam liberatione filij Richardi Regis Angliæ à Leopoldo Duce Austriæ capti, & Henrico Imperatori consignati, & traditi, quæ Epistola est 145. Petri Blefensis, sic scribit; *Nonne Petro Apostolo, & in eo vobis à Deo omne Regnum, omnisq. potestas regenda committitur? Benediculus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus, non Rex, non Imperator, aut Dux à jugo vestra jurisdictionis eximitur; Vbi est ergo zelus Phimees? Vbi est auctoritas Petri? Vbi est, qui dicat, zelus domus tuæ comedit me? Appareat, quod non in vanum dati sunt vobis, & Coepiscopis vestris gladij accipites in manibus vestris. Dicite iniquis, nolite iniquè agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu. Non degeneret in hæredes Petri dignitatis Apostolica reverenda successio, Vestrum agnoscite principatum, probate zelum, accingimini ad opus fortitudinis, & honorate ministerium vestrum. Gloria vestra derivetur ad posteros, & cognoscat generatio altera, quam inaniter Tyrannus ille præsumpsit, & quam potenter præsumptionem ejus Romana Sedes punierit.*

11. Leoni quoque Isauo in hæresin Iconoclastarum lapsò, & Catholicos in Oriente persequenti, Gregorius II. pluries frustra monito, à Romanis, & ab Italia tributum solvi prohibuit ex Theophane in Chronologia. Hoc anno, inquit, scilicet Gregorij II. primo irreligiosus Leo de proscribendis, & deponendis Sanctis, & venerandis imaginibus primum tractatum habere cepit: comperto cujus proposito, Gregorius Papa Romanus, scripta prius ad ipsam Leonem decretalis epistola, quæ de fide quicquam statuere, & antiqua Ecclesiæ sancta à sanctis Patribus firmata innovare, aut convellere non decere Imperatorem commonet. Italia tandem ac Rome tributa ad ipsam deserenda prohibuit. Idem testatur Zonaras in tom. 3. Annal. his verbis: *Quæ de causâ Gregorij, qui tam Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, repudiata societate Præsidis nova Romæ, nec non eorum, qui illum sequerentur, illos unâ cum Imperatore Synodico anathemate obstrinxit, & redigalia, quæ ad id usque tempus inde pendebantur, inhibuit, illò cum Francis fudere. Et adhuc; sub Leone Isauo temporis illius Papa Gregorius ob perversam opinionem desecit ab illo Imperatore impio, eiq. tributum pendere recusavit, neque sibi quicquam esse res voluit cum impijs Ecclesiæ Constantinopolitaneæ Gubernatoribus, omisissq. bellis, pacem cum Francis fecit.*

12. Ex quibus Summorum Pontificum exemplis toti Christiano orbi notis ac receptis, quis ambigat, de Pontificiâ super Reges & Imperatores potestate fidelium unanimi consensu comprobata? Sed ejusdem quæ cum Verbo Dei consentanea, ex sacris Canonibus probationes accuratori Scholasticâ methodo expendere in præfenti est animus.

§. II.

Referuntur Adversariorum argumenta.

Hæc in quantum licuit corradere, maxime, quæ possumus, energiâ exponere intendimus, ut veritas hinc magis elucescat.

ARGV-

ARGUMENTUM I.
Adversariorum.

13. **E**X parte adversa ad præsens institutum accommodè argumentari licet 1. Summorum Pontificum super Reges autoritas singulariter nititur Extravagante *Vnam sanctam* inter communes Bonifacij VIII. traditâ *De majoris. & obedientia*: quæ ita se habet, ubi, cum dictum fuisset, Beato Petro utrumque gladium esse commissum, temporalem videlicet, ac spirituales: temporalemq; autoritatem spirituales subjectam esse, eamque Divino ore à Christo Domino, per illa verba Petro, ejusque successoribus commissam: *Quodcumque ligaveris &c.* Exinde subjungitur in hæc verba: *Quicumque huic potestati à Deo sic ordinata resistit, Dei ordinationi resistit: potè subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam, declaramus, dicimus, & definimus.* At verò hæc Bonifaciana constitutio per aliam Extravagantem, quæ incipit: *Meruit* relata inter communes *De privilegijs*, est revocata, saltem quoad Reges Galliarum. Ergo ruit præcipuum Canonice de Pontificiâ super Reges potestate constitutionis fundamentum.

Responsio.

14. **A**uthor *Regalis Sacerdotij cit. lib. 1. §. 18. n. 4.* respondet, Extravagantem *Meruit* Regibus nihil adimere, nihilque concedere; sed eos in eo statu relinquere, in quo erant ante constitutionem Bonifacij VIII. *superius* adductam, cum enim ex rationibus alijs adductis constet, potestatem Regiam & temporalem Ecclesiasticam semper subjectam fuisse, neque hoc subsistat ex Bonifacij VIII. præadductâ constitutione, sed Jure Divino & naturali, consequens esse, quod Clemens V. neque voluerit, neque poterit illi derogare, quando de Bonifacio tantum VIII. novisque obligationibus loquitur, non de Divina & naturali.

Obiectio.

15. **E**X parte adversâ instari potest. Totum eâ responsione enervari argumentum, ex Bonifacij VIII. præadductâ constitutione urgeri solitum, quod nempe ista Bonifaciana constitutio in vi Ecclesiasticæ sanctionis Divino & naturali juri superaddat novum pondus specialis fundamenti ad firmandam Pontificiam super Reges potestatem; dum tamen præcitat *Regalis Sacerdotij* Author ex vi Extravagantis *Meruit* à Clemente V. editæ, illum Bonifacij VIII. Canonem moderantis asseverare videtur, superesse jam unicam Juris Divini & naturalis autoritatem, per quam Regia potestas dici debeat subjacere autoritati Ecclesiasticæ.

Responsio.

16. **C**omparationem inter illam Bonifacij VIII. & Clementis V. constitutiones faciendâ, apertum prodit, quod Jus illud Divinum, per quod Regia potestas à Bonifacio VIII. dicebatur subjacere autoritati Ecclesiasticæ, re-

ducatur in sacræ Scripturæ textus *ibidem* allegatos. Quibus à Clemente V. nequidquam derogatum esse, optimè respondit præadductus Author *Regalis Sacerdotij*: sicque adeo Canon ille Bonifacianus suam intentionem fundando super Divini Verbi oraculis, ex suâ Pontificiâ supra petram fundatâ autoritate concludendo, specialis autoritatis pondus adjecit illi sententiæ, quæ Reges Papæ autoritati Oecumenicæ subiectos asseverat.

ARGUMENTUM IV.
Adversariorum.

17. **E**X parte adversa licet 2. argumentari. Ex hac in Principes, eorumque ditiones exercitâ potestate multa incommoda & mala evenisse. Censuræ enim, & anathemata in Henricum VIII. Angliæ Regem vibrata quid evicere, quam ut jugum excuteret, Ecclesiâ vastaret, proscriptâ toto regno Religione? Iisdem armis Elisabetha in Catholicos grassata nec prius desijt, quam regio Stuartæ sanguine secures imbueret, specioso titulo crudelitate velata, quod diceret, Catholicos seditionem in Regnam, & regnum moliri. Et denique nunquam sæpius cædes, intestina bella, procerum discordiæ, paricidia in Gallijs sunt observata, quam Henrico IV. Navarrae Rege à Summis Pontificibus diris percusso, regnoque alienis exposito. Potestas igitur illa, quæ Summo Pontifici supra Reges asseritur, minime spectat Ecclesiæ Bonum; sed perniciem magis & excidium, cum tamen Ecclesiæ sanctæ claves non sint constitutæ Divinitus nisi ad ædificationem, non verò in destructionem, atque adeo Canonicis sanctionibus talem Papæ autoritatem attribuentibus sub tanto Boni publici Ecclesiæ ac Religionis discrimine, haud videatur esse locus.

Responsio.

18. **A**uthor *Regalis Sacerdotij cit. §. 18. n. 7.* respondet, exercitium potestatis, quam Pontifices Romani in Reges & Regna acceperunt, ad remedia extrema pertinere, alijs consumptis, ultimisque morbis adhibenda esse. Sicuti ergo justum bellum nemo non admittit, quantumvis innumera sint mala, quæ ex bellis proveniunt, sed majora provenirent sublato bello, dataque injurijs licentiâ: sic in casu, de quo agitur, esse dicendum, ea ipsa, quæ in contrarium afferuntur, satis ostendunt. Illæ namque calamitates, quæ Henrico Navarrae Rege diris percusso, Galliam affligebant, Regem tandem ad Catholicam Religionem impulerunt, nunquam alijs regno potiturum: sicque à discordijs & bellis cessatum est. Elisabetha Angliæ Regina, quantum absuit, ut regno exciderit, armatâ in illam potentissimâ classe? Quod verò sapienter agitata, potentior fortuna discusserit, non hic error potestatis Pontificiæ, sed eventus fuit; ex quo nemo prudens sapientiam & consilium metitur. Henricum VIII. Angliæ Regem quod attinet, sunt, qui velint præcipitatum remedium esse, plagâ necdum ferrum patiente;

tiente; sunt, qui excusent. Sed demus, in hoc peccatum esse, quid tandem sequitur? Si potestatem hanc Pontifici abroges, quia aliqui aut incircumspectè, aut ex impetu potius, quam ratione & consilio sunt usi, oportebit, eodem modo omnes humanas artes, hominumque conditiones, ipsam quoque Regiam potestatem è medio tolli, utpote in quibus longè pluries peccatum est, quam in illà, quam defendimus, autoritate. Percurre historias, atque videbis, Summos Pontifices hãc in Reges potestate feliciter usos esse, magnoque Ecclesiæ Bono, quod verò malè cessit aliquando, hic est communis rerum morbus & conditio. Illud verissimum est, hujusmodi penas, interdicta, excommunicationes, depositiones &c. cum summa circumspectione, rarissimo casu, nec citra necessitatem explicandas esse, quod à Patribus quoque Tridentinis prudenter omnino observatum, præmonitumque est *Sess. 25. de Reform. cap. 3.*

19. Confirmatur hæc responsio sciscitando ex Gallicanæ Ecclesiæ Clero. Quandoquidem ex hæreticis secularis potestatis impetu ad professionem fidei Orthodoxæ adactis plerumque sint magna pericula simulationis, indeque quam plurimorum in Sacramentis ficto animo suscipiendis sacrilegiorum, quo Jure Christianissimus Galliarum Rex compulerit Regni sui heterodoxos, sponte suâ nequam propensos, ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidem profendam cum frequentatione Paschalis saltem communionis exercendam, cum tamen S. Augustinus *lib. 1. contra partem Donati* expressè doceat: *Sibi non placere, ullius secularis potestatis impetu schismaticos ad communionem violenter arctari*: utique ob certum sacrilegiorum ab inuitis, ac fictè conversis supra modum adaugendorum?

20. Non dubito, Clerum Gallicanum responsurum, à Rege suo id factum esse, quod infligabatur ex ipsomet Christi charactere, quo in sacro Baptismate fuit insignitus, in vi cujus Regiæ ipsius potestati incumbit, ad fidei integritatem, & conservationem in suo præcipue regno, præ cunctis negotijs curandam: quod Christiani Regis officium observando, in gratia Dei confidens, meritò sperare poterit, Deum corda subditorum, hæreticæ pravitatis abjuratorem facere compulsorum, intrinsecæ salutiferæ motionis vi, permorum ad veram fidei intus à Deo suscipiendæ conversionem, Sacramentorumque religiosam susceptionem, Divo Augustino *lib. 2. Retract. cap. 5.* propter eâ scribente: *In primo libro contra partem Donati dixi, non placere, ullius potestatis secularis impetu schismaticos ad Communionem violenter arctari. Et verè tunc mihi non placebat, quia nondum expertus eram, vel quantum malis eorum auferret impunitas, vel quantum in melius mutandis conferre posset diligentia disciplina.*

Quid ni ergo pari, vel majori ex ratione dicere fas sit, Pontificæ autoritati adversus Ecclesiæ sanctæ, publicæque Religionis ac fidei perturbatores Reges, & Imperatores adhibitis sanctæ per Christum sanctæ correctionis remedijs, incumbere, cogitare vel quantum malis eorum auferret impunitas, vel quantum

in melius conferre posset diligentia disciplina, etiam severioris ad depositionem usque processuræ? In quo adeo statu haud imputabitur Oecumenico Pastori, si ejusdem virga correctoria consulto & circumspectè adhibita, distortum aliquem effectum experiri debuerit, sed sufficet, posuisse exemplum, ne contumaciæ pravitatis trahatur in consequentiam, multò plures à vera Religione, sanctæque Ecclesiæ perquam alienos deinceps effectus progenitura, sed de hoc dicemus *infra in conclus. 1. argumento 2.*

ARGUMENTUM III. Adversariorum.

EX parte adversa licet 3. argumentari. 21.
Cum olim Philippus IV. adversus Bonifacium VIII. contenderet, Regnum Franciæ à Summo Pontifice non pendere, hunc Regem professum fuisse, se quidem regi, non tamen Ecclesiæ profiteri libertatem. Econtra Bonifacium Pontificem contendisse, se libertatem Ecclesiæ adversus Regiam, ejusque jura circa alia puncta propugnare. Petrum de Marca *lib. 2. de concord. cap. 1. n. 1.* duo Ecclesiæ Gallicanæ posuisse fundamenta; unum, idque primum constituisse in *suprema Romanæ Ecclesiæ autoritate*: alterum ac secundum in *suprema Regis Christianissimi per Gallias autoritate*, quod tamen minoris momenti duxerit, quam primum. Petrum Pithæum in Senatu Parisiensi Advocatum in *tract. de libertate Ecclesiæ Gallicanæ* singularia illarum Regni & Ecclesiæ capita ad duo axiomata retulisse, quorum alterum est de *suprema Regis intra Galliam auctoritate*: alterum & equidem *primarium* est axioma: Summos Pontifices nihil præcipere vel ordinare posse, sive in communi, sive particulari circa temporalia, quantum ad loca supremi Regis Christianissimi dominio supposita, ac si præcipiant, vel ordinent, Regis subditos ad obediendum in his nequaquam teneri.

Responsio.

A Uthor *tractatus de libert. Ecclesiæ Gallicanæ lib. 4. cap. 1.* respondet, difficile in primis intellectu esse, quâ ratione Gallicani Antistites libertates illius regni defendendas suscipientes, auspiciati sint à propositione, quæ Iuri Ecclesiæ potius adversetur, asseverando: *Reges & Principes in temporalibus nulli Ecclesiæ potestati Dei ordinatione subijci.* Immutatam hinc vide postremis illis temporibus vel naturam, vel ideam libertatum Ecclesiæ Gallicanæ. Clerus namque Gallicanus utique libertates suas defenderat (impugnasse enim certè nemo dixerit) cum anno 1329. coram Philippo IV. Rege convenit, ut querelis ministrorum Regiorum responderet. Tunc enim Episcopi contendebant, Ecclesiasticam jurisdictionem sese ad temporalia extendere saltem ratione peccati, quod pluribus probavit Electus Senonensis in *prima responsione*: *Præterea, inquit, num. 34. nullus dubitat, quin cognitio de peccato ad personas Ecclesiasticas pertineat.*
Cum

Cum ergo talia non perpetrentur sine peccato alterius partis, patet, quod Ecclesia cognoscere potest, & hoc satis deducitur ex Cap. Novit. Extrav. De judicijs.

Nullus re vera de hoc dubitabat, quandoquidem Petrus de Cuguerijs actor Jurisdictionis Regiæ Patronus fatebatur, Decretalem Novit habere locum in Rege Franciæ, utpote superiorem non agnoscente, tantumque id negabat de Judicijs Regijs, quippe qui à Rege corrigi possent. Idem dicebat (in replica pro Rege) quod ratione peccati non poterat ad eos (Judices Regios) pertinere Decretalis Novit: quia loquebatur de facto Regis Franciæ, qui superiorem non habebat, sed in alijs seculis dicebat. Si Acta illius altercationis, quæ habentur in Bibliotheca Patrum, conferantur cum ijs, quæ nuper gesta sunt à Clero Gallicano, maximum sanè discrimen observabitur, nec video, quomodo hodiernas libertates Ecclesiæ Gallicanæ antiquitas non destruat.

23. Sed aliæ hodie est Ecclesia Gallicana ab ea, quæ anno 1614. tam generosè restitit tertio Regni Ordini, illam primam, aut certè simillimam propositione statuere conanti? Nec enim egregia illa oratio à doctissimo Cardinale Perronio tunc habita ipsius erat propria. Illam quippe se totius Cleri, imò & Nobilium Regni nomine pronunciare affirmabat: Non enim, inquit, ego hæc in causâ oro, sed totus Ordo Ecclesiasticus, & totus Ordo Nobilium ipsi conjunctus &c. Cæterum iste Cardinalis nomine totius Cleri, ac Nobilitatis asserbat doctrinam suam, modernorum Antititulum propositioni sanè contrariam, omnibus Ecclesiæ Catholicæ Patribus, imò & toti Ecclesiæ Gallicanæ communem esse à tempore, quo instituta sunt inibi scholæ Theologicæ usque ad

24. Calvini adventum. Eandem fuisse mentem Ecclesiæ Gallicanæ postremis etiam temporibus ad ultimum usque Coetum Parisiensem, proditur manifestum indicium ex hoc, quod illa Perronij oratio, tanquam proprium Ecclesiæ Gallicanæ momentum, inserta sit inter Acta Cleri Gallicani Anno 1673. edita jussu Comitiorum Generalium Cleri. Distinctas esse potestates Regum, & Pontificum nemo Catholicus negat, sed major esset necessitas, Regiam ad suos limites revocandi, quam Pontificiam intrâ suos concludendi. Confessi sunt in suo processu verbali Episcopi Parisijs anno 1681. congregati, extinctam postmodum esse in Gallia jurisdictionem Ecclesiasticam. Novis in dies vulneribus affigitur secularium libris, & Regionum Judicum placitis, & tamen libertates Ecclesiæ non opponitur à Prælatibus, quin & illæ servitutes inter libertates numerantur à multis. Cum autem Romanus Pontifex oppressis Ecclesijs manum porrigit, etiam ab Episcopis, objectis libertatibus, arceatur.

25. Firmatur hæc responsio ex duplici animadversione. Una est, ex communi Cleri Gallicani consensu sub annum 1329. efficacissimis rationibus & fundamentis solidissimis contententis, Ecclesiasticam jurisdictionem sese ad temporalia extendere, prout videre licet ex tomo quarto Bibliothecæ SS. Pa-

trum Parisijs editæ anno 1610. pag. 1075. sub titulo libelli à Bertrando Cardinale Eduensi edito adversus Magistrum Petrum de Cuguerijs. De cujus altercationis pro Ecclesiastica autoritate monumentis, & argumentis exactiùs differemus inferiùs.

26. Altera animadversio est circa id, quod præcitatus Author in medium affert, qualiter Gallicana Ecclesia anno 1614. tam generosè restitit tertio Regni Ordini, propositionem illam à moderno Clero Gallicano assertam, aut certè simillimam statuere conanti.

27. Altercationis hujus Acta accipe ex Gabriele Bartholomæo Gramondo sacri Regij Consistorij Senatore, & Parlamenti Tolosani Præsidente. Anno nempe 1614. à Christianissimo Rege indictus fuerat Parisijs Conventus trium Ordinum, quorum primum Clerus, secundum Nobilitas, tertium Magistratus subalterni ac Oratores populi obtinebant. Sub horum Comitiorum progressu Clerus anno 1615. in caput Magistratum petijt, abrogari novam legem, per quam officia ipsorum in hæredes transibant sub cautione tributis in singulos annos præstari soliti. Id ubi tertij Ordinis Oratoribus agnitum fuit, rati, ut res erat, peti Ordinem, statim proponunt thesin, toties Clero obstrepente, agitaram: Nullam esse potestatem in temporalibus supra Regiam, unice immediate Deo debitam coronam à Gallis Regibus, nullas obnoxiam interdixit. Proposita item à Clero Concilij Tridentini promulgatio: molliendæ quæ invidiæ, adjecta articulo clausula, in hæc verba. Sine præjudicio Coronæ Regiæ, libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, privilegiorum & exemptionum, si quæ Capitulis, aut Monasterijs concessa, quibus conservandis studebit impensis Clerus, habitis in id rei ad Summum Pontificem precibus: quæ privilegia interim salva erunt, non obstante promulgatione Concilij. Cleri & Nobilitatis contra tertium Ordinem vota & calculi, nedum pro Concilij promulgatione, jurisque extinctione annui, sed & rejiciendæ thesi, quæ Summo Pontifici jus negat in regna.

28. De Summi Pontificis in Reges potestate, pluribus tum actum in utramque partem: non ante doctius, non agitata quæstio elegantius; missi per sæpe Oratores Cleri, ad tertium Ordinem, à tertio Ordine ad Clerum. Questus hic, bis, terque Aquensi primùm Archiepiscopo, exin Fenolieto Episcopo Mompellolano disertè perorantibus, quod Ordo tertius expers Theologiæ falcem improbè mittebat in messem alienam: Non posse redigi à populo in acta sua thesim pro articulo fidei valituram: sutorum extra crepidam judicia esse: nisi post consultum Cleri oraculum narrari à populo de fide fabulas; Cleri unus, quod ne ipse tertius Ordo negaverit, esse de fide responsa. Intercessit tertius Ordo vehementi & doctâ oratione, quam habuit Marmicellæus Capitolinus Tolosæ, vit eloquens, & in omnes scientias expeditus. Non eam tertio Ordini mentem esse, ut fidei præcepta distribuât. Cleri, prædicationem Evangelij, quo fides continetur: tertij Ordinis partes esse, nullâ cause cognitione ut credat. Arcam Dei nusquam nisi puris manibus permissam: dejectos exanimis, qui olim tangere ausi, prophana è gente, quanquam

in casum iret. Ast plura fidei inesse quasi parvula, in dignitatem ipsius extrinsecam adinventam: his ornari Ecclesiam, sponsam Christi, ut in decus & propagationem eius institutus, quorum sit capax Ordo quilibet, si agnoscat matrem. Habituros se, quæ de fide sunt, salva & intacta, dumq; radix servabitur matris, unde arbori incrementum est, per quam stat, frondescit & viret, radicem filamenta sparsa temerè, quæ terram per sepe inanibus furculis circumquaque sugunt, quasi purgamento arboris excisuros. Posse intactâ fide, disciplinam, jurisdictionem, fructuum Ecclesie dispensationem, & plerâq; his similia attingi, ut quandoque diversis ab amiquo usibus in prava degenerasse constat: unde pagani in Ecclesiam Dei contemptus est, hereticis odium, Catholicis Orthodoxis dolor, ne dicam, scandalum; præcindi posse hæc filamenta, salvâ fide, quæ radix est. Eidem, primum esse lapidem, in quo firmatur Ecclesia per totum propagata orbem: id agnoscere tertium Ordinem, præceptaq; ipsius profiteri, & adorare, ut Dei sunt. Caterum si quæ ita hærebunt firmitus fidei, ut avehi nequeant eâ incorruptâ, daturus operam se, idq; sedulo, ne quid ipsi in deterius fiat. Solitos olim nascente Ecclesiâ Christianos, quando templis domos ita contiguas, ut vix separari possent, destruebant, ne simul & ipsa templorum superficies corrumpetur, salvam habere circum insulam. Ita Ganymedem amasium Iovis raptum in æthera altis ope, cuius complicati in obtusum unguis pelle molliter circumfusâ, demulcebant magis, quam lacerebant artus. Sic se fidei connexa, castè contrectaturos & innocenter. Plura his addidit Orator sacundus, quibus successus Clerus per Episcopum Mompellanum: Communicanda sibi quæcumque fidem quolibet ratione contingerent, id ipsum opus Ecclesiasticum esse, nolle, utrum proposita questionibus de fide forent. Itum tandem in unam sententiam communibus tertij Ordinis votis, missiq; ad Clerum articulis tres, quorum hæc summa.

I. Sacrilegum esse, Reges, micos Dei, quolibet prætextu in necem dare.

II. Debitam immediatè uni Deo Regum in subditos potestatem.

III. Nullis Sedis Apostolicæ interditiis subjacere imperia Regum, subditosq; nunquam sacramento fidei exsolvi posse.

29. Hisce legibus intempestivè vulgatis firmabat Regiam autoritatem tertius Ordo, Regno Gallico pro fundamentalibus haberi petens: hoc interest inter leges, quod ex varijs causis inspecti aliqua possunt, aut tolli penitus, fundamentales manent nulli obnoxii mutationi. Consensit prima Clerus: eamq; Romanæ Ecclesie sententiam esse, pluribus probavit Cardinalis Rupisfulcaudius vir sanctus, maxime ex recenti censurâ, quâ condemnatus Becanus, tyrannicidas impune in Regum capita provocans. Laudatum exin Concilium Constantiense Oecumenicum, habitum anno M. CCCC. XIV. productaq; Sessio XV. confirmandis Regibus: in hæc verba.

30. Præcipuâ sollicitudine volens hæc sacrosancta Synodus ad extirpationem errorum, & hæresium in diversis mundi partibus invalescentium providere, sicut tenetur, & ad hoc collecta est, nuper accepit, quod nonnullæ assertiones erroneæ in fide, & bonis

moribus, ac multipliciter scandalosa, totiq; Republicæ statum & ordinem subvertere molientes dogmatizatae sunt, inter quas hæc assertio delata est. Quilibet tyrannus potest, & debet licitè & meritorie occidi per quemcumque vasallum suum, vel subditum, etiam per clanculares insidias, & subtiles blanditias, vel adulationes: non obstant quocumque præstito juramento, seu consæderatione factâ cum eo: non expectatâ sententiâ, vel mandato judicij cuiuscumque. Adversus hunc errorem satagens hæc sancta Synodus insurgere, & ipsam funditus tollere, præhabita deliberatione maturâ, declarat, decernit, & definit, hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & in moribus, ipsamq; tanquam hereticam & fraudulosam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditones, perjuriam vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit, & definit, quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes, sunt heretici, & tanquam tales, juxta Canonicas sanctiones puniendi.

Ita Concilium Constantiense, vindicandis à conjuratione Regibus etiam tyrannis: ut de fide sit, dobio procul, articulus: Sacrilegum esse, Reges unicos Dei, quolibet prætextu in necem dare. In id trium Ordinum calculi. Intercessere secundo & tertio Clerus & Nobilitas, quatenus de fide vulgabantur. Politicam esse secundam thesim, quæ ita concipitur: Debitam immediatè uni Deo Regum in subditos potestatem. Veram, si de Gallis Regibus: dubiam & plerumque falsam, si de Principum promiscuè omnium in subditos potestate intelligas; nullo casu de fide. De Regum & Principum potestate mediata (quod vocant) aut immediatâ, pleraque tum in publicum data ab incerto Authore, per quæ Regibus & Principibus Christianis, si Gallum demis & Venetos, assignabatur suus cuique author; aded ut nemini illorum immediatam à Deo potestatem concederet. Horum quia curiosa indagatio est, ut in transitu memorabo, non ex me, neque enim id mihi arrogo, ut de Regnis, aut Regibus judicem, sed ex Authore anonymo, qui sic scripsit.

31. Pauci Principes uni immediatè Deo coronam debent. Imperator electioni, & dietis Imperialibus subjacet. Angliæ Regnum Parlamento obnoxium magis, quam Regi, Sedis Apostolicæ beneficium est. Scotia Angliæ feudum est. Dania Imperij: Norvegiam & Daniam plerique Romanæ Sedis feuda esse contendunt. Syria & Solymæ Regna Summo Pontifici fidem debent; Regna item Neapolis & Sicilia, Arragoniæ, Sardinia, Corsica, Canariæ, Nugaria & Gorgonides. Poloniae Reges Imperatori coronam primitus debent, Summo Pontifici nomen ex Ducali Regnum. Hungariæ Regnum, feudum est Apostolicæ Sedis, Prostant in Curia Romana, aia probantia, ex quibus patet, feuda item Apostolicæ Sedis esse, Regna Granatæ, Lusitanie, Castellæ, Irlandiæ, Balearium, Norvegiæ, Succiæ, Daniae, hæc de Regibus. Reliqui Principes, Archiduces, Duces, Marchiones, Comites, seu liberae Republicæ sunt, dempto Summo Pontifice, & Republicâ Venetâ, auctorem omnes agnoscunt, Magnus Equitum Melitensium Magister, Hispano Regi beneficium debet; & præstat pro homagiò Milyum, neupæ pro insula: principatus nomine, quo

quo Christianis Equitibus cum iure supremi dominij prepositus est, Summo Pontifici fidem præstat. Helveticorum Republicæ sancti Imperij feuda sunt: Flandriæ Comitatum Regibus Gallia feudi iure subiectum, nemo negaverit. Belgici Ordines facti suo Gens libera, sub Hispana dominatione fuere. Dux Lotharingia sancti Imperij Princeps est. Archidux Austria, primùm Comes, exin beneficio Imperatoris Dux fuit. Germaniæ Principes quotquot sunt, Archiduces, Duces, Palatini, Marchiones, Comites, Landgravi, Burgravi, Archiepiscopi, Episcopi, Abbat, pars magna pro munere Imperatori ministrant, quia à sancto Imperio feuda sua possident. Urbes Anstria, & quæ totâ passim Germaniâ libertate gaudent, feuda item Imperij sunt, empta ab Imperatoribus libertate, aut gratis acceptâ. Sabaudie Dux, Imperij Vicarius est. Pedemontium eidem Imperio subiacet. Mediolani, Tuscia, Mantua, Medina & Rbergi Duces, urbes item in liberis Republicas in Italia erectæ, Caesaribus debent, quod sui iuris sunt. Parmæ & Urbini Duces Sedi Apostolica fidem debent. Romam tenet Summus Pontifex, neminiq; obsequium præstat, nempe ex prærogativa obarebris, patrem subesse filijs præter naturam esset. Certè nemo ambigat, Romam primitus à Caesaribus derivatam, conservatamq; sepius Apostolicæ Sedi à Regibus Gallis: unus inter Reges Christianissimus, iure suo regnat, unus immediate Deo debet, quod Rex est. Quo fit, ut vera in omnem casum sit ea thesis. Regum Gallia immediate à Deo potestatem esse, usque adeo, ut neminem in terra auctorem agnoscat. Hæc Author Anonymus.

Redeo ad Oratores nostros, qui hisce Controversijs divexabantur, nullo in populum ex vanitate quæstionum obvoluti: in quo peccatum maxime à delegatis, neque enim indita Comitia eâ mente, ut trium Gallia Ordinum Conventus transfret in scholæ munia.

33. Ordo Ecclesiasticus perorante doctissimè Perronio Cardinale, iuxta Constantiensis statuta Concilij, thesim in tyrannidas esse de fide, respondet, quod pridie Cardinalis Rupifuleaudius doctè conviccat: alteram, quâ ita cavetur: Debitam immediate uni Deo Regum in subditos potestatem, de fide negavit; quamquam humanitus & historicè defendi possit. Adjecit, Nihil moveri se Innocentij III. rescripto asserentis, Regem Gallia nulli in temporalibus potestati subiectum esse, unde malè concluditur de fide assertio: historicam esse, aut non de fide. Eo modo habenda de fide quæcunque Decretalibus continentur, quod absurdum. Difficultatem præcipuè movit Articulus III. cujus hæc verba: Nullis Sedi Apostolicæ interditi subiacere Regna, subditosque nunquam sacramento fidei exsolvi posse. Vindicabat vir doctus Summi Pontificis in Regum sceptrâ potestatem, certis casibus; Nempe si in hæresim, aut idolorum cultum prolapsi, subditorum animis nova insinuant dogmata: seu quod pejus, si reluctantes adigunt, ut fidem abdicent. Præpostere proponi velut de fide Orthodoxâ contrariam opinionem, quæ ad summum vix problematica dici possit: probabat, potestati Romanæ Sedi in Reges hæreticâ labe infectos subscripsisse, quotquot Calvinum ante Theologica tractavere. Contrariam opinionem novam esse, Luthero & Calvino fautoribus nuper natam. Sacramento vinciri Reges Gallia, ubi inaugurantur, pellendis Regno suo hæreticis: si pejerant

verint in hæresim ipsi degeneres, si fautores hæresiarum, si novi dogmatis assertores, deberi ultionem Vicario Dei, ad quem unum ex lege spectat perjurij pena. In eam sententiam exactis sæculis itum: & hodie passim toto orbe Catholico, si Galliam demis. Ipsos Doctores Gallia, eius opinionis authores, nunquã de ea scripsisse, in hanc sententiam, ut de fide sit: veram & politicam asseruisse: si nunquam de fide. Exemplis plena esse historiarum volumina, quibus confirmatur Summæ Sedi in Reges potestas à fide degeneres. Ita Euphemium Patriarcham Constantinopolitanum Anastasium Imperatori negasse obsequium & fidem, donec Concilio Chalcedonensi subscripsisset. Ita eidem Imperatori, in Euthychis hæresim relapso, restitisse acriter Symmachum Summum Pontificem. Ita Clotarum Regem Gallorum, ob scelus immane in Ecclesia Dei, nece Ivetoti patratum, post mundatum sanguine innocenti altare, luisse penas arbitrio Pontificis Summi condignas culpe. Ita Iustinianum secundum: ita Philippicum Imperatores à Sergio & Constantino Summis Pontificibus multatos. Ita Leonem Isauricum hæresim luisse, Gregorius II. decreto, quia Iconoclastarum hæresim infelix, dogma propagabat exemplo. & vi. ita Carolum Magnum evectum ad Imperium Occidentis ope Romanæ Sedi. Ita Childericum regno dejectum. Ita substitutum homini per otium enervi, fastigioque Regie dignitatis impari Pipinum, assensu Sedi Apostolicæ, quam à Gallis consultam tradunt historiarum monumenta. Ita Fulconem Archiepiscopum Rhemensem intentasse Carolo Simplici minas, velut clienti suo. Ita Philippum primum Gallorum Regem, semotum ab Ecclesia Dei, adulterij manifestum palam commissi, post repudatam sine causa uxorem, evectamque in solium pellicem, quâ utebatur velut suâ, marito superbita. Ita Gregorium septimum sacris interdixisse Henrico IV. Imperatori, subditosque solvuisse obsequij nexu. Ita excommunicatos Philippum Augustum Gallorum, Ioannem Anglorum Reges. Ita Othonem Imperatorem: ita Raymondum Comitem Tolosatim, quorum hic per socordiam in Albigenisim hæresim lapsus, succubuit Pontifici potestati, in augmentum Gallici Regni, cui Comitatus Tolosanus adjunctus est, dono Provincialium. Ita fidei sacramento solutos olim ab Innocentio IV. FridERICI Imperatoris subditos, debitum Lugdunensi tunc Concilio sulmen. Ita dejectum Petrum Arragonia Regem, Martino IV. Summo Pontifice procurante, ob insaniam horrendâ lanienæ, cui à Vesperis Sicilianis nomen. Ita ab Urbano V. contra Petrum crudellem (id illi nominis à sevitia datum) Castellæ Regem, indictam promulgatamque excommunicationem, quia hæreticus, Ecclesiæq; Orthodoxæ hostis erat.

34. His probabat exemplis Perronius, Summo Pontifici jus esse in Regna & Reges, certis casibus. Postmodum Theologorum autoritate nitentur: laudabat ut suæ opinionis fautores, D Thomam, Okam, Ioannem Parisiensem, Iacobum Almandum, Gersonem, & passim reliquos, qui de utraque iurisdictione scripsere. Laudabat & Iurisconsultos, Ioannem Silvam Præsidentem Lutetianum, Ioannem Fabrum, Stephanum Ausrerium Tolosani Parlamenti Præsidentem, Presidium libellorum supplicum in Regia Magistrum, Gregorium Tolosanum: urgebat ex eo, quod Galli essent scriptores eorû nomine Gallis minime suspecti: illis, quotquot sunt, unam esse pro Summo Pontifice in id senten-

tiam, ut lapsis in hæresim Regibus, maxime si fidem Orthodoxam insectantur, communionem interdicere possit & Regno. Absurdum esse thesim, quæ contractum velut de fide promulgat: cui veterum subscript nemo, recentiorum pauci; tanquam dogma politicum defendi posse, ad summum: eo errore primam fuisse Henrico VIII. Angliæ Regi viam in hæresim, ex injusto repudio justè condemnatum, rebellasse contra judicem suum; per lubrica quassatam fidem, procacique licentiâ tyrannicè usurpata jura sedis Apostolicæ, à Rege, nullo dein sulminum Ecclesiæ metu grassante. Facilem esse in schisma lapsum; ast resurgere opus arduum, Deiq. unius beneficium; non aliud præcinere thesim, quam apertam rebellionem in solium Petri. Neque novè opus condemnatione. Apostolico rescripto jam diu condemnatum dogma, hæreticumq. pronuntiatum, nempe ut de fide Orthodoxâ proponitur, Pati Clerum Gallicum, problematicè disputari thesim, quò fiat satis auctoritati Ecclesiasticæ & seculari: non eam Regi Christianissimo mentem esse, ut Sedi Apostolicæ obliuisci velit, neque sub tanto Rege timenda interdita, qui nedum Ecclesiæ filius, sed protector & liberator est; id Clerum agnoscere, & orare communi Deum, ut Regem Regno Gallico, primogenitum conservet Ecclesiæ Matri

Ita Cardinalis Perronius doctè & eleganter.

35. Ex quibus manifestum jam redditur, propositionem illam primam moderni Cleri Gallicani sub ipsè profeçto, quibus jam dictus Clerus articulum suum firmare nititur, sacræ Scripturæ perperam allegatis textibus, à tertio populari in generalibus Comitijis, Ordine assertam, constanter rejectam, ac refutatam fuisse tam à Cleri, quam Nobilitatis Ordinibus, ut mitum profeçto sit, Galliæ Episcopos in postremo suo Parisiensi Conventu, ab antiquo Gallicano Clero descivisse in perniciem apertam statûs Ecclesiastici, dum, si quæ deinceps Ecclesijs intentarentur præjudicia, nulla jam auctoritas Regem cohibere posset, adeoque Apostolicæ, ac Oecumenicæ Summorum Pontificum supra Reges potestatis relaxato fræno, impunè, ac liberè possent Ministri Regij involare in jura Ecclesiastica: Clero proinde Gallicano, nisi illam suam propositionem moderetur, fortè ad sensum in primi hujus articuli Corollario finali expositum, serò nimis pensuro vulnus sibi met, suisque Ecclesijs inflictum, & magis magisque in dies dilatandum.

ARGUMENTUM IV.

Adversariorum.

36. EX parte adversa fortassis excipietur, illam Cleri Gallicani propositionem primam, saltè ab auctoritate eorum, qui illam tenent, mereri probabilitatem.

Responsio.

37. Auctor Regalis Sacerdotij circa finem v. 11. respondet. Mensuram & regulam honesti ac veri esse legem, non nomina Doctorum, quorum opiniones, si ab hac regula defleant, tam nequeunt esse veræ ac honestæ, quam paries, aliudve corpus nequit esse rectum, si à linea &

amulsi excedat. Auctoritas namque docentium, ex eo capite pretium aliquod & pondus habet, quia non præsumunt aliud, quam leges dicere. Si ergo hæc præsumptio cesserit, & evidenter appareat, Doctores cum legibus pugnare, præsumptio veritati cedit, & auctoritas illâ præsumptione nixa penitus evanescit. Quemadmodum ergo non numerus, aut inscriptio, sed pondus & metallum nummis pretium addunt: ita sententijis non numerus, aut nomen Doctorum, sed rationes & Canones, & cum Patrum doctrinis harmonia probabilitatem, & auctoritatem adferunt.

Confirmatur ex censura, quam S. Gregorius lib. 4. Regist. epistolâ 2. ex sacræ Scripturæ fundamento tulit: Considerent, inquiens, cur Zacharias Papa Regem Francorum deposuit, & omnes Francigenas à juramenti vinculo absolvit? sed forte volunt, quòd, quando Ecclesiam suam B. Petro commisit Christus, Reges excepit. Cur non attendunt, vel potius erubescendo consentunt, quia Deus, ubi B. Petro potestatem ligandi dedit, nullum excepit, nihil ab ejus potestate subtraxit, & qui hoc imprudenter negat, se à Christo sequestrat. Expendant igitur primæ illius propositionis, Reges à Summi Pontificis Oecumenicæ auctoritate excipientis assertores, an probabilitate ullâ niti possit assertio cum Christi verbis, secundum Divum Gregorium apertè pugnans, ita ut à Christo se sequestrat, quisquis Petro, ejusque Successori concessam potestatem denegat, quæ nullum, ne Regem quidem, excipit.

CONCLUSIO.

Oecumenica in Summo Pontifice supra Reges sacris Canonibus asserta & sancita auctoritas, ita reducenda est in Divini Juris per Christum sanciti oracula, ut speciale tamen robur accipiat ex Canonicis sanctionibus.

Explicatur. Ea enim fidei Theologicæ natura est, ut motivè, ac specificativè reducatur quidem in solum Dei Verbum seu scriptum, seu traditum, attamen quia hujus Divina revelatio latet sub ænigmaticâ obscuritate, oportet, ut Verbi Divini veritas sub prudentiali quodam supernaturali lumine, prius applicetur voluntati, intellectum Fide Divinâ informatum in Primæ Veritatis obsequium captivanti, ut sic prudenter valeat per fidem Theologicam assentiri. Inter hæc prudentialis luminis, præviâ fidei assentui faciem subministrantia argumenta, præcipuum locum obtinēt non Conciliorum duntaxat Oecumenicorum definitiones, sed Summorum quoque Pontificum sanctiones, utpote quorum auctoritas firmata sit supra petram, cui portæ inferi prævalere haudquaquam possint. Quare ex Pontificis sanctionibus, Oecumenici intrâ Ecclesiam Christi, Pastoralis muneris auctoritati innitentibus, firmum deducere licet argumentū Theologicum, in vi cujus, prudentialis ad fidem directiva ratio pateat, quòd, dum Pontificiam supra Reges Christiano charactere insignitos potestatem ex Divinis oraculis traducunt,

runt, eidem fide etiam Theologica credendæ argumentum, in via prudentialis ad fidei assensum directricis evidentia profus securum, ac in linea supernaturalis moralitatis certam subministrant manuactionem.

PROBATIO I.

40. **EX** Extravagante Unam sanctam. De majorum & obedientia desumpta, unâ cum reversione argumenti in contrarium adducti ex Clementina Meruit. De privilegijs.

Adversâ igitur partis primum argumentum ed collimat, ut, quod Pontificiæ supra Reges potestatis firmamentum evinci videtur, ex præallegatâ Extravagante Unam sanctam; hoc totum enervari asseratur ex præactâ Clementinâ Meruit. Ad quod argumentum elidendum, duo hic veniunt accuratius expendenda, primum concernit illam Extravagantem Unam sanctam. Alterum respicit hujus ex Clementina Meruit. enervationem.

Incipiendo igitur ab ea Extravagante, accipe sequentem hujus à Bonifacio VIII. editæ constitutionis tenorem: Unam sanctam, inquit Pontifex, Ecclesiam Catholicam & Apostolicam, urgente fide credere cogimur, & tenere. Igitur Ecclesie unius unum Corpus & unum Caput, non duo Capita quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petriq; Successor, dicente Domino ipsi Petro: Pisce oves meas; non singulariter has, vel illas, sed generaliter, per quod commississe sibi intelligitur universas &c. In hæc, ejusq; potestate duos esse gladios spirituales videlicet & temporalem, Evangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis: Ecce duo gladij hic, in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus, nimis esse, sed satis. Certe qui in Petri potestate temporalem gladium esse, negat; malè verbum attendit Domini proferentis: Convertite gladium tuum in vaginam. Vterque ergo est in potestate Ecclesie, spiritualis scilicet gladius & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exerendus. Ille sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis. Oportet autem, gladium esse sub gladio, & temporalem autoritatem subijci potestati: cum dicat Apostolus: Non est potestas nisi à Deo, quæ autem à Deo sunt, ordinata sunt; non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in supremam. Nam secundum B. Dionysium lex Divinitatis est, infima per media in supremam reduci &c. Ergo, si deviat terrena potestas, judicabitur à potestate spirituali: sed si deviat spiritualis, minor à suo Superiore: si verò suprema, à solo Deo, non ab homine poterit judicari &c. Porro subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam, declaramus, dicimus, definimus, & pronuntiamus, omnino esse de necessitate salutis.

41. Ex qua proinde Bonifacianâ constitutione hunc in modum argumentari licet. Quando Christus Petro, ipsiq; Successori dixit: Pisce oves meas; intelliguntur eidem commissæ universæ Christi oves, estq; adeo de necessitate salutis credere, quod Romano Pontifici, seu Petri Successori subit omnis humana creatura in Ecclesie unitatem aggregata sub uno

Capite Christo, ejusq; Vicario. Sub ea autem pastoralis muneris potestate continentur duo gladij, spiritualis videlicet & temporalis autoritas, Christo Domino, ubi Apostoli dixerant: Ecce duo gladij hic, id est in Ecclesia, respondente, satis esse. Inter quos duos gladios temporalis potestas fuit à Christo designata Allegoricè, quando dixit ad Petrum: Convertite gladium tuum in vaginam. Ex hoc autem evincitur, non spirituale duntaxat, sed etiam temporale gladio illo Petri, designatam potestatem, subesse autoritati Ecclesie, sub eâ quidem differentia, ut ille potestatis spiritualis gladius manu Sacerdotis, hic verò temporalis potestatis gladius manu Regum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis, sit exerendus. Hinc autem rursus evincitur, gladium esse sub gladio, & temporalem autoritatem quoad sui exercitium subijci spirituali potestati, Apostolo id ipsum quoque confirmante, dum dicit: Non esse potestatem nisi à Deo, quæ autem à Deo sunt, ordinata esse. In vi cujus proinde ordinationis oportet, gladium esse sub gladio in tantum, ut potestas temporalis inferior, per spirituales, seu superiores potestatem, reduceretur in supremam: quatenus scilicet potestas terrena, si deviet, judicanda est à potestate spirituali, si verò deviet spiritualis potestas, minor à suo Superiore, si autem deviet suprema Pontificia autoritas, à solo Deo, non ab homine judicari potest.

Quandoquidem igitur inter universas Christi oves Romano Pontifici, seu Petri Successori commissas, reputentur etiam Reges, Christi caractere insigniti, sub potestate autem Pastoralis per Christum suo Vicario Petri Successori concessâ, continentur duo gladij, autoritatis spiritualis & temporalis, eâ tamen cum subordinatione, ut hæc tanquam inferior per illam seu superiorem reducenda sit in supremam; temporalisque adeo potestatis gladius materialis per Reges quidem, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis Summi Pontificis, sit exerendus, manifestè & clarè evincitur ex sacra Scripturæ textibus à Bonifacio VIII. taliter applicatis, Reges cum suæ temporalis potestatis gladio, quoad hujus exercitium subesse Romani Pontificis spirituali autoritati.

Objectio.

42. **EX**cipitur ex parte adversâ. Illam Bonifacii VIII. Extravagantem pro Gallie saltem Regibus, Regno, ac Regnicolis esse correctam per Clementinam Meruit. De privilegijs, cujus tenor ita se habet: Meruit charissimi filij nostri Philippi Regis Francorum illustris sinceræ affectionis ad nos, & Ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerunt, Meruit insuper Regnicolarum pietas ac devotionis sinceritas, ut tam Regem, quam Regnum favore benevolo prosequamur. Hinc est, quod Nos Regi & Regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. quæ incipit: Unam sanctam. nullum volumus & intendimus præjudicium generari, quod per illam Rex, Regnum, & Regnicole prælibati amplius Ecclesie sint subiecti Romanæ, quam antea existebant, sed intelligantur in eodem

autoritas
cathedra
apostolica
CIV
18.

eodem esse statu, quo erant ante definitionem præfatam.

Responsio.

43. **V**erùm hanc Clementis V. constitutionem cum Bonifacii VIII. præadductâ Extravagante conferendo, in hunc modum argumentari licet. Regem Franciæ cum universis Regnicolis suis computari *inter oves Christi*, nullatenus dici potest, esse præjudicium à Bonifacio illatum. In illa ipsa verò potestate Pastoralis super universas Christi oves protensa, ex Christi instituto continentur duo gladij, potestatis scilicet spiritualis & temporalis, ita ut hæc sit quidem in manu Regum, ad nutum tamen & patientiam Sacerdotis exerenda. Nequit verò, quod ex Christi instituto existat sancitum, non esse antiquius illâ Bonifacianâ definitione. Nihil ergo istorum potest à Clemente V. in Extravagante *Meruit* esse correctum, quippe cum ista præcisè statuatur, quod per Bonifacii VIII. Extravagantē *Vnam sanctam*, nullum Regi, Regno, & Regnicolis Franciæ, debeat generari præjudicium, ita ut ipsi amplius exinde sint *subjecti Romanæ Ecclesiæ, quam antea existebant, sed intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionem præfatam.* At verò ista definitio ex iplo Jure Divino exigit subordinationem gladij temporalis erga gladium potestatis spiritualis, ita ut si illa deviet à rectâ ratione, sit judicanda à potestate spirituali. Hoc autem iudicium spirituale, Oecumenici Ecclesiæ Pastoris potestati concessum, est in vi clavium Ecclesiæ, Petro, ejusque Successori commissarum in tantum, ut, quodcumque ligaverit, seu solverit super terram, sit vel ligatum, vel solum in cælo. Eo ipso autem, quod Regiæ potestatis exercitium ita sit super terram, ut in Christiano Rege dicatur ordinem ad Regnum cælorum, oportet, ut sub respectu suæ ad æternam salutem, seu sacræ Religionis utilitatem publicam ordinabilitatis, sit inter illa quæcumque, quæ super terram continentur sub Oecumenicâ Ecclesiæ clavium potestate seu solvendi, seu ligandi. Quoad hanc igitur potestatis Regiæ erga auctoritatem Oecumenicam Summi Pontificis, subordinationem, Bonifacianâ illa Extravagans constitutio nullum præjudicium generavit Regi, Regno, & Regnicolis Franciæ, sed hos relinquens in statu, in quo vi Juris Divini ante eam definitionem erant, non potest quoad debitam illam respectu Romanæ Ecclesiæ subordinationem ac subjectionem, per Clementinam *Meruit*, *De privilegijs*, esse correctâ.

PROBATIO II.

In qua fit confutatio *secundi* Adversarii: rum argumenti.

44. **S**I namque sub formâ per Christum *Matth. 18.* sanctâ, servato seu Divini, seu naturalis, seu super hiic fundari *Canonici* Juris debito ordine, Summus Pontifex procedat adversus Reges, Juris Divini temeratores, eoque progressos, ut Ecclesiam audire contumaciter decreverint, indeque ex Christi jussu, Communionis

Ecclesiasticæ Jure desistantur, sed necdum correcti, quinimò in reprobum sensum dati, sacræ Religionis ac Ecclesiæ interitum, quantum in se est, perversâ suâ contumaciâ moliantur, sintque aded in eo statu positi, ut merito persentiant virgam illam à Christo Apostolis *cit. 18. Matth. capite* promissam, & sacro de Evangelicæ correctionis normâ per Christum præscriptâ, textui immediatè subjectam sub his verbis: *Quæcumq; alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis, & quæcumq; solveritis super terram, erunt soluta & in cælis*: Si, inquam, in vi hujus virgæ Apostolicæ, Summus Pontifex Ecclesiæ rebellem ac hostem publicum & liget censuris, & solvat seu juramentorum & homagiorum à subditis præstorum vincula, merito computanda sub illo (*quodcumque est super terram ad æternam salutem, Ecclesiæ publicam utilitatem, sacræque Religionis non privatam dantaxat, sed publicum bonum etiam in Regibus ordinabile, sicque aded subiectum regni cælorum clavibus*) quinimò si sub dicto ordine servato, Romanus Pontifex jus Regiæ potestatis homini erga Ecclesiam rebellem inexistentem, ab ipsaque Regi potestate *formaliter* spectatâ prorsus diversum (inter quæcumque super terram Ecclesiæ clavibus seu solvenda, seu liganda, merito computatum) tali Juris Divini contumaci temeratori, per regni cælorum claves ad Ecclesiæ sanctæ conservationem traditas adimat: nunquid vel Christo, qui taliter procedendi seu mandatum fecit, seu Ecclesiæ, ejusque Oecumenico Pastori talem potestatem tradidit, vel Papæ, qui ex Christi sui mandato, seu potestate vi officij Divinitus commissi necessariò usurpandâ, tali modo processit, imputanda erunt mala inde provenientia? Vel non potius, dum Pontifex stringit gladium, ad bonos in obedientiâ sanctæ Ecclesiæ continendos, & malos extirpandos, communionemque fidelium, ne ab ipsis præcipitentur in ruinam, privandos, eosque, ne potestatis temporalis gladio adversus sanctæ Ecclesiæ pacē & Religionem publicam, liberè uti amplius possint, exauthorandos; ipsissima hæc justitiæ adversus Ecclesiæ sanctæ rebelles, publicæque Religionis perturbatores demonstratio, ex se ipsa est tantum bonum, ut in respectu illius, quoad *moralem* imputationem, haudquaquam prævalere possint mala *per accidens*, & præter intentionem, non nisi ex pravorum Ecclesiæ rebelium contumaciâ eventualia?

Objectio.

45. **S**ed replicabit fortè aliquis, oportere, ut Visceribus Christi agat ex ejus spiritu, qui non ad perdendum, sed ad lucrandum animas, venit in spiritu lenitatis, ac mansuetudinis, Apostolis non aliter concedens Ecclesiæ clavium auctoritatem, quam uti *Joann. 20.* præscripserat: *Sicut misit me Pater, ita ego mitto vos: cum tamen Christus fuerit contestatus, regnum suum non esse de hoc mundo, nec unquam legatur coercitivæ jurisdictionis actum aliquem in terris fecisse.*

Re-

Responſio.

46. NE modernis heterodoxis hæc replicatio favere videatur, ejus diſcuſſio juxta ipſius Chriſti verba accuratius venit in præſenti faciendâ, prout in *Inextincta ſacri Tridentini Concilij veritate tract. 6. ſect. 6. cap. 1. argut. 3.* à nobis exhibetur, ſub hiſce verbis: Ita profectò eſt, Chriſtum Joann. 20. diſertè teſtatum fuiſſe, ſicuti miſi me vivens Pater, & ego mitto vos. At *Psalm. 2.* in ſpiritu prophético inducitur Æternus Pater locutus ad Chriſtum. *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, reges eos in virga ferrea.* Hanc autem virgam importare autoritatem *Directionis*, quâ ferream verò dicere poteſtatem *Coactionis & Juſtitie*, explicat S. Auguſtinus in *diſt. 2. Hæc ipſa verò Chriſti poteſtas Gubernativa & Coercitiva Luc. 1.* prædicta fuit. *Dabit illi Dominus ſedem David Patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum.* Eo ipſo autem, quòd regnum iſtud Eccleſiæ dicatur æternum, oportet, in terris fuiſſe à Chriſto relictam eam *Gubernativam poteſtatem*, per quam regimen hoc ſpirituale perpetuò duraret. Quamvis ergo Chriſti Regnum non fuerit, nec modò ſit de hoc mundo, utpote cujus ratio ſit tranſcendens mundi regimen, reſpiciatque æternam hominum ſalutem: hoc ipſam tamen ſupernaturale ac ſpirituale Eccleſiæ regnum importat virgam ferream Chriſto conceſſam, & ab hoc Apoſtoliſ, eorumque ſucceſſoribus communicatam, adeoque unâ cum *Gubernativa Coercitivâ* quoque autoritatem, ut ſic intelligantur Apoſtoli eo modo à Chriſto miſſi, quomodò ipſe à Patre Æterno miſſus fuit cum autoritate regnandi in æternum, atque adeò cum poteſtate *Gubernativâ & Coercitivâ* in ſuos quoque in terris relictos Vicarios tranſuſâ.

PROBATIO III.

Refutatoria tertij Adverſariorum argumenti.

47. A Dverſus quorundam Gallorum principia in *Aeo tertio* argumento producta, præcitatus Author *tractatus de libert. Eccleſiæ Gallicanæ* efficaciffimâ cum energiâ poſuit antiquæ Eccleſiæ Gallicanæ ſub Philippo IV. Rege adverſus Petrû de Cuguerijs anno 1312. reſoſita fundamenta, quæ nos *ſupra n. 31. ac ſeq.* publicæ luci expoſuimus, ad dijudicandam moderni Cleri Gallicani Pariſijs congregati ab illâ antiquâ Eccleſiâ ſuâ diſformitatem: eramus interea contenti argumentum illud ſtabilire ex noviori etiam Cleri Gallicani, adverſus parem probationem anno 1614. Cardinale Perronio Antefignano factâ unanimi reſententiâ & oppoſitione.

Quia verò dictus Author meminit etiam prioris ſub Philippo IV. Pariſijs aggregati Archiepiſcoporum & Epicoſcoporum Conventûs, in quo pro Clero Gallicano Oratorem egit Bertrandus Cardinalis Eduenſis, operæpretium eſt viſum, hæc proferre luculentam ſuper cauſa præſenti in illo Conventu habitam, & in Bibliothecâ SS. Patrum *quarto tomo edit. Pariſienſis pag. 1098.* exhibitam ejusdem Cardinalis ex ſacræ Scripturæ fundamentis ſolidiffimè deductam diſſertationem.

48. *Primò*, inquit, quoad perſonas dicendum eſt,

quòd omnes Chriſtiani cujuſcunque gradûs, vel ſtatûs, ſeu conditionis exiſtant, ſubſunt juridiſtioni Eccleſiaſtica: cujus ratio eſt, quòd ſcriptum eſt ad Romanos: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, non eſt enim poteſtas, niſi à Deo.* Inter Chriſtianos enim duplex eſt poteſtas: temporalis ſcilicet, & ſpirituſalis, ſive ſæcularis & Eccleſiaſtica: & utraq; eſt à Deo ſecundùm modum in præcedentibus expoſitum: & ideo utrique poteſtati ſubſunt Chriſtiani, ſed diſſerenter, quia poteſtati temporali, vel ſæculari ſubſunt Chriſtiani, quia inter Chriſtianos poteſt eſſe, & eſt, & fuit illa poteſtas legitima, ſed ſolùm ut cives. Poteſtati autem ſpirituſali & Eccleſiaſtica ſubſunt ut Chriſtiani & Fideles, quia poteſtas illa fundata eſt ſuper fidem, per Chriſtum nobis traditam. Igitur omnes Chriſtiani & Fideles, viri & mulieres, Clerici & Laici, Reges & Principes ſubſunt juridiſtioni ſpirituſali & Eccleſiaſtica. Et cum prædictam juridiſtioneſ habeat Papa ſine limitatione loci & perſonarum: ideo omnes Chriſtiani, ubicunque ſint, debent ei obedire: cæteris verò Prælatiſ Epicoſcopiſ, & Archiepiſcopiſ, & Patriarchiſ in territorijs, ſeu Diœceſiſ ſibi commiſſiſ, tenentur obedire omnes Chriſtiani manentes in eiſ. Et ideo Clemens Papa dicit, & habetur *Extravag. De majorit. & obed. Cap. Omnes*: quòd omnes Chriſtiani Principes terræ, & cæteri homines Epicoſcopiſ obedire debent, ut beatus Petrus præcipiebat.

Ab hac tamen obedientia ſeu ſubjeſtione 49-
Papa, qui eſt ſupremus in Eccleſiâ, poteſt aliquos eximere: & ſic pater, quòd omnis Chriſtianus, cujuſcunque ſtatûs, vel conditionis exiſtat, ſubjeſtus eſt juridiſtioni ſpirituſali ſeu Eccleſiaſtica. Utrùm autem juridiſtioneſ Eccleſiaſtica ſeu ſpirituſalis extendat ſe ad omnes aſtiones perſonales omnium Chriſtianoſ non ſolùm Clericorum, ſed laicorum: dicendum eſt, quòd de ſe, & ſuo jure extenditur ad cognofcendum & judicandum de omnibus peccatiſ; non ſolùm de illiſ, quæ ſunt contra articuloſ fidei, & Sacramenta, in quibuſ principaliter fundatur Religio Chriſtiana: ſed etiam de omnibuſ peccatiſ mortalibuſ, quod patet *primò* ratione irrefragabili ſic. Cujus eſt, conſiderare finem, ejuſdem eſt, judicare de hiſ, quæ debent ordinari ad finem, quia ratio eorum, quæ ordinantur ad finem, ſumitur ex fine; debet enim intendens aliquod bonum, finem eligere, & ea, quæ ſunt congrua fini, & tollere ea, quæ finem impediunt: v. g. Medicus conſiderat ſanitatē corporum: & certè ejuſ eſt, judicare de iſiſ, quæ ſervant ſanitatē, & de hiſ, quæ eam impediunt, ut ab eiſ abſtineatur: & conſimiliter eſt in omnibuſ. Sed corpus ordinatur ad animam, etiam ſecundùm Gentileſ Philoſophoſ; & temporalia ordinantur ad ſpirituſalia, & omneſ aſtioneſ Chriſtianoſ debent ordinari ad conſequendam vitam æternam tanquam noſtrum finem ultimum ſecundùm fidem Catholicam in ſacra Scriptura traditam. Ergo cujuſ, vel quorum eſt, conſiderare de ſalute animæ, & de ſpirituſalibuſ: ſicut eſt Prælatorum, curam, & regimen habentium, ut ſunt Papa, & alij Epicoſcopi, & Archiepiſcopi, eorum eſt judicare de aſtioneſ perſonalibuſ hominum, per

per quas possunt deviare à salute æternâ contra quamcunque materiam; sive contra articulos fidei & Sacramenta, sive contra bonos mores peccando in seipsum, vel in proximum verbo, vel facto, seu quocunque alio modo: & in hac ratione fundatur *Cap. Novit. Extravag. De judicijs.*

50.

*Secundò patet ex autoritate Divi Matthæi, ubi dicit sic: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te ipsum solum, si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos testes, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum, quòd si non audierit, dic Ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus, id est, excommunicatus. Et constat, quòd loquitur de jurisdictione Ecclesie, quam habent Prælati. Nam ibidem subditur: Amen dico vobis, quacunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in celo. Igitur sine ulla dubitatione ad Ecclesiam pertinet (jure sibi à Deo collato) cognoscere & judicare de quocunque peccato. Unde beatus Paulus excommunicavit fornicatorem notorium, ut legitur in Epistola priorè ad Corinthios. & 24. quæst. 7. *Cap. Audivimus. circa medium.* Cùm igitur peccata contingant circa actiones personales hominù, & circa contractus, de omnibus his pertinet ad Ecclesiam judicare: maxime si intentetur actio per modum injuriæ, vel cujuscunque alterius peccati tam inter Laicos, quàm inter Clericos, vel inter Laicum, & Clericum, quicunque eorum sit actor, vel reus.*

51.

Nec in prædictis potest dici, quòd reus trahatur extra forum suum: quia omnes Christiani, in quantum Christiani sunt, pertinent ad forum Ecclesie, ut supra dictum est. Et hoc est, quod expressè dicitur in *Canone 11. q. 1. Cap. Quacunque.* ubi dicitur sic: *Quacunque contentiones inter Christianos ortæ fuerint, ad Ecclesiam deferantur, & ab Ecclesiasticis viris terminentur: & si obedire noluerint, quòdlibet obediant, à limitibus Ecclesie excludantur.* Nec propter hoc enervatur jurisdictione Principum sæcularium, qui de actionibus & contractibus subditorum suorum, videlicet laicorum, habent cognoscere, & etiam judicare: quæ prædicta jurisdictione eis non auferuntur, nec impeditur. Si enim actor voluerit, poterit reum trahere ad judicium sæculare, & tunc iudex laicus cognoscat: si autem vult reum trahere ad judicium Ecclesie, potest: præcipuè intentando actionem injuriæ, vel peccati: quia quilibet laicus Christianus est utriusque judicio subiectus, sive subditus, uni, ut civis; alij, ut Christianus. Et quilibet potest in eum exercere judicium suum, si ad illud evocetur. Sed in optione actoris est, evocare reum ad hoc, vel illud judicium, & non ad utrumque, & sic potest intelligi illud, quod habetur in *Decretis dist. 21. cap. ubi dicitur, quòd Christus commisit beato Petro jura cælestis imperij & terreni: & qui hoc privilegium Romanæ Ecclesie detrahit, in hæresin labitur, & hæreticus est censendus.*

52.

Verùm quamvis hoc jus sit Ecclesie, sibi à Deo collatum, tamen ipsa non semper usa est isto jure, nec ubique; partim ad vitandum scandalum, ne putaretur, quòd Ecclesia magis quaereret emolumentum pecuniæ, quàm correctionem vitiorum; partim propter malitiam

aliquorum tyrannorum, in quorum terris plures Ecclesie sunt fundatæ, qui propter suam violentam potentiam non permiserunt, Ecclesiam uti jure suo. Sed in regno Francie Christianissimo, in quo Reges fuerunt Ecclesie devoti à principio, quo fuerunt Christiani, Ecclesia liberius est usa jure suo, & tantò liberius, quantò plùs appropinquat sedi Regni. Sic igitur patet *primum*, scilicet quantum extendit se ex usu & consuetudine, non potest uno verbo dici; quia non omnes Ecclesie habuerunt, nec habent eosdem usus & consuetudines: sed quædam utuntur pluribus, quædam verò paucioribus.

53.

Verumtamen usus, de quo supra dictum est, non est acquisitio juris novi, cùm hoc competat Ecclesie jure suo, ut statim dictum est: sed est executio juris *primi* dati à Deo, quod fuit forsan à Deo impeditum, quantum ad executionem; tunc istud jus dicendum est duplici titulo competere Ecclesie. Si autem usus ille sit circa actiones merè reales; ut dicitur esse in quibusdam Ecclesijs, paucis tamen; dicendum est, quòd ad hoc consuetudo potest in talibus locum habere, & dare jurisdictionem; sicut expressè dicitur *Extravag. De judicijs. Cap. Novit.* ubi dicitur sic: *Non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipsum (scilicet Regem) spectat judicium: nisi forte juri communi per speciale privilegium, vel contrariam consuetudinem aliquid sit detrahendum.* Igitur per consuetudinem potest alicui acquiri jus cognoscendi, & judicandi de feudo alterius: alioquin frustra poneretur illa exceptio: nisi forte. Et fortiori ratione potest consuetudo locum habere in alijs merè realibus, non feudalibus. Ista ratione proposui ego Petrus Bertrandi coram Domino Rege Philippo, qui nunc est in illa persecutione, quam habuit tunc Ecclesia Gallicana, quæ tamen per gratiam Dei sopita fuit sine scandalo. Hoc igitur antiquioris in Christianissimo Regno à Clero Gallicano de jurisdictione Ecclesiastica doctrinæ tam viriliter propugnata exemplum, meritò imitetur modernus quoque Christianissimæ Ecclesie sacer Clerus.

PROBATIO IV.

Refutatoria quartæ Adversariorum argumenti.

SI quæ doctrinæ ex parte adversa circa Oecumenicæ Pontificiæ super Reges potestatis restrictionem propositæ esset probabilitas, oporteret, rationes, quibus nititur, saltem non esse oppositas cum Divinæ sacris Litteris traditæ doctrinæ fundamentis. Quod tamen dici haud posse (nisi propositio illa redigatur ad sensum in Corollario finali *primi* hujus articuli exponendum, constat ex ijs, quæ hætenus suprà deducta fuerunt.

54.

Sed neque aliquod autoritatis pondus accedere posse illi, cæterisque propositionibus, extendit Author *tractatus De libertatibus Ecclesie Gallicane lib. 3. cap. 14.* Quæ, inquit, Coetus Pa-

55.

Pa-

Parisiensis declaravit, ejus sunt conditionis, ut, si vera esset Gallorum doctrina de potestate Concilij Oecumenici supra Papam etiam extra casum schismatis, à Concilio Oecumenico, non autem à Comitij Cleri Gallicani, vel à Concilio Nationali fuissent determinanda.

56. Nam agitur de jure non solum Summi Pontificis, sed etiam Concilij Generalis, imò de Ecclesie universae securitate, nempe ad quem pertineat autoritas Decreta irrevocabilia circa fidem edendi; an potestas Ecclesiastica habeat aliquam potestatem in temporalia Regum, & Principum, &c. Quomodo ergo potest Ecclesia Gallicana, ubi de fide, de moribus, ac generalibus discipline capitibus est quaestio, sententiam, inauditis etiam partibus, proferre? Numquid causae istae inter majores referri non merentur?

57. Respondebunt fortassis, se, quod jam à Concilio Constantiensi definitum fuerat, declarasse, ne à fidelibus ignoraretur. Sed primo quoad potestatem Ecclesie supra temporalia Principum, Concilium Constantiense contrarium sensit, ut inferius ostendetur. Secundo, quoad autoritatem Concilij supra Summum Pontificem, non solum plurimi Pontifices (quorum fortasse sententia in suspicionem traheretur, licet non minus suspecti sint Episcopi, cum sibi non quidem divisim, sed conjunctim supremum Pontificem subijcere conantur) sed etiam quamplurimi Doctores ex universis Ecclesie partibus decreta Concilij Constantiensis de casu schismatis duntaxat interpretantur. An ergo ad Ecclesiam Gallicanam pertinet, obscurum Concilij generalis sensum interpretari? Decretum, inquit, clarum est, verum secus alijs videtur; ad quem pertinet hujus controversiae judicium?

58. Nec juvat reponere, Antistites Gallicanos materiam, quae ad Ecclesiam universalem videtur spectare, pro suis tantum gregibus declarasse, non autem toti Ecclesiae articulos Fidei, aut disciplinae Canones proposuisse. Hoc, inquam, non juvat. Nam primo declarationes illae generales sunt, & terminis communibus conceptae. Non enim v. g. declaratur, Reges Galliae in temporalibus non subesse potestati Ecclesiasticae; sed Reges, & Principes absolute. Secundo, causas illas majores, aut etiam maximas esse, Galli negare non possunt. Nonne ergo ad sanctam Sedem, vel si suspecta erat, ad Concilium generale ex antiquis Decretis, & ex ipsis etiam Francorum legibus erant referendae? Sed suspectum etiam foret Oecumenicum Concilium, cum ejus quoque interfit, deberetque ei Summus Pontifex praesidere. Ideo igitur debuit Ecclesia Gallicana, tanquam suprema inter Romanum Pontificem, & Concilium Oecumenicum arbitra, controversiam dirimere?

59. Non adeo faciles erant hujusmodi controversiae, ut omnia Romani Pontificis, aut, si mavis, Concilij Oecumenici consultatione, definiti possent; decebatque, ut Episcopi Gallicani apud Curiam his S. Petri Chrysologi Episcopi Ravennatis verbis sese excusarent; Nos

enim pro studio pacis, & fidei extra consensum Romanae Civitatis Episcopi causas fidei audire non possumus. Epist. ad Eutichem inter Acta Concilij Chalcedonensis par. 1. num. 15. Si quid interim, &, ut vulgo dicitur, provisionaliter statuendum fuisset, longè majoris erant ponderis rationes, quae in alteram partem suadebant declinare.

60. Quin etiam haec declaratio Ecclesiae Gallicanae, vel Clero Gallicano tribui non debet, cum, qui Comitij intercesserunt, procuratione caruerint, quae ad res adeo arduas, & difficiles specialissima requirebatur; consensus autem, qui fortè ab alijs quibusdam praestabitur, vix liber habebitur, cum intentatis poenis, & iam quibusdam inflicitis, exigatur.

61. Accedendum jam ad singularum propositionum examen. Quocirca nisi demonstravero, propositiones in declaratione Cleri Gallicani contentas universaliter, ut jacent, acceptas esse falsas, saltem constabit, longè minus esse probabiles, minusque tutas, quam earum contradictorias. Atque adeo Comitua Parisiensia maximam injuriam illius Regni fidelibus erga Summum Pontificem bene affectis intulisse, dum Edicto Regio, poenitque adjectis, ad assentiendum doctrinae ad minus de falsitate plurimum suspectae, atque aliunde sanctae Sedi adversae, cogendos curarunt. Tantumque abest, ut illa agendi ratio libertas Ecclesiae Gallicanae nuncupari possit, ut durissima, & Christianae libertati infensa servitus vocari debeat.

62. Nec puto, reperiri quemquam, qui hac declaratione speret revocandos ad gremium Ecclesiae haereticos; quippe qui arberentur, ut eorum aliqui non sine opprobrio nostrae Religionis jam significarunt, Comitua Cleri Gallicani non parum ad ipsorum doctrinam accessisse, jam plurimum Summi Pontificis, cuius obedientiae sese ipsi usquequaque subdixerunt, autoritatem imminuere coepisse, potiusque Catholicos à visibili Ecclesiae Capite defecturos, quam ei sese conjungere illi meditentur. Ego quidem sic habeo Regem Christianissimum, qui tam gloriose in reduendis ad Christi ovile Regni sui haereticis incumbit, ex ea declaratione ad tam praeclarum opus, parum accepisse subsidij. Etenim cum Summus Pontifex sit centrum unitatis, qui arctius illi adharet, intra sinum Ecclesiae arctius stringitur. Imò, ut notavit Hincmarus alibi relatus, Rex, & Episcopi Christi Vicario obediens, illo exemplo debitam sibi à proprijs subditis obedientiam facilius obtinent.

§. III.

Referuntur argumenta nostratis sententiae, petita ex sacris Canonibus, speciatim Cap. Novit. 13. De judicijs. & Cap. Licet. 6. De votis.

ARGUMENTUM I.

63. A Uthor Regalis Sacerdotij cit. lib. 1. §. 3. argumentatur 1. ex autoritate praedicti Canonis Novit. editi ab Innocentio III. relati.

Autoritas
 Concilii
 Gallicani
 GVI
 B.

rescribente in hæc verba: Non putet aliquis, quod jurisdictionem Illustris Regis Francorum perturbare, aut imminuere intendamus, sed cum Dominus dicat in Evangelio: Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripue eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus es fratrem tuum, si te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos: quod si eos non audierit, dic Ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Et Rex Angliæ sit paratus, sufficienter ostendere, quod Rex Francorum peccet in ipsum, & ipse circa eum in correptione processit secundum regulam Evangelicam, & tandem, quia nullo modo profecit, dixit Ecclesie, quomodo nos, qui sumus ad regimen universalis Ecclesie superna dispositione vocati, mandatum Domini possumus non exaudire, ut non procedamus secundum formam ipsius? Non enim intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipsum spectat iudicium, sed de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus & debemus. Non igitur injuriosum sibi debet Regia dignitas reputare, si super hoc Apostolico iudicio se committat, cum Valentinianus inlytus Imperator suffraganeis Mediolanensis Ecclesie dixisse legatur: Talem in Pontificali sede constituite, cui & nos, qui gubernamus, sincerè nostra capita submittamus, & ejus monita (cum tanquam homines deliquerimus) suscipiamus necessarid velut medicamenta carnis. Nec sic illud humillimum omittamus, quod Theodosius statui Imperator & Carolus innovavit, de cuius genere Rex ipse noscitur descendisse: Quicumque videlicet litem habens sive petitor fuerit, sive reus, si iudicium elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illic sine ulla dubitatione, etiam si pars alia refragetur, ad Episcoporum iudicium dirigatur. Cum enim non humana constitutioni, sed potius Divine innitatur, quia potestas nostra non est ex homine, sed ex Deo, nullus, qui sit sanæ mentis, ignorat, quin ad officium nostrum spectet, de quocunque mortali peccato corripere quemlibet Christianum: & si correctionem contempserit, per distinctionem Ecclesiasticam coercere.

64. Sed forsitan dicetur, quod aliter cum Regibus, & aliter cum alijs est agendum. Ceterum scriptum novimus: Ita magnum iudicabis ut parvum, neque erit apud te acceptio personarum, quam B. Iacobus intervenire testatur: Si dixerit ei, qui est indutus veste præclarâ, tu sede hæc bene, pauperi verò sita illic, aut sede sub scabello pedum meorum.

Ideoque universis vobis per Apostolicam sedem mandamus, quatenus sententiam nostram recipiatis humiliter, & faciatis ab alijs observari: licet enim hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato, præcipue cum contra pacem peccatur, que est vinculum charitatis.

65. Postremò cum inter Reges ipsos reformata fuerint pacis sedera, & utrinque præstito iuramento firmata, nunquid non poterimus de iuramenti religione cognoscere, quod ad iudicium Ecclesie, non est dubium, pertinere. Ne ergo tauram discordiam videamus dissimulando fovere, prædicto Legato dedimus in præceptis, ut (nisi Rex solidam pacem cum prædicto Rege reformet, vel saltem humiliter patiat, ut idem Abbas, & Archiepiscopus Bituricensis de plano cognoscat, utrum iusta sit

querimonia, quam contra eum proponit coram Ecclesia Rex Anglorum, vel eius exceptio sit legitima (quam contra eum per suas nobis litteras duxit exprimendam) iuxta formam sibi datam à nobis, procedere non omittat.

66. Ex quo proinde sacro Canone præcitatus Regalis Sacerdotij Author sequentem efformat argumentationem. Nempe ex illo Canonico textu constat, non esse equidem Pontificis, directè & immediatè se causis feudilibus, & negotijs Regum immiscere: posse tamen & debere ab eo id fieri, cum Ecclesie interest, cum scilicet de peccato, perjurio, ac fœdere violato agitur, tunc enim partes Pontificis sunt, Regibus pacem imperare, eorum causas cognoscere, appellationes ad se factas in causa etiam temporali recipere. Neque hoc novum est, sed jam antiquis legibus constitutum; uti ex Evangelio constat Matth. 18. explicantque Divus Thomas 2. 2. q. 33. & Maldonatus in Lucam 18. Idipsum patet tum ex edicto Valentiniani Imperatoris relati in Cap. Valentinianus. dist. 63. tum ex lege Theodosij Imperatoris, quæ est prima titulo De Episcopali iudicio in Cod. Theodosiano, referiturque à Gratiano in Cap. Quicunque, & Cap. seq. causâ 11. q. 1. Neque hanc Pontifici auctoritatem negavit Philippus Rex, cum & ipse ad eundem Pontificem provocaverit, teste Emilio rerum Francicarum scriptore lib. 6. & Spondano ad annum 1203.

67. Confirmatur solidissima hæc argumentatio, Primam Cleri Gallicani superius positam propositionem conferendo cum illâ, quam in Archiepiscoporum Bituricensis, Stunitani, Turonensis, Rothomagensis, Lenonensis, Belvacensis, Cathalaunensis, Laudunensis, Parisiensis, Novionensis, Carnoensis, Constantiensis, Andegavensis, Pictaviensis, Meldensis, Cameracensis, sancti Flori, Briocensis, Cabilonensis, & Eduensis conventu coram Rege Philippo Parisijs coadunato anno Domini 1329. proposuit Petrus de Cuguerijs dicti Domini Regis Consiliarius sub hac forma: De iure communi, cognitio causarum, que tangunt realitatem, sive sint in possessione, sive in proprietate, pertinet ad jurisdictionem temporalem: & Officiales Prælatorum impediendo jurisdictionem temporalem, nituntur sibi attribuire cognitionem causarum realium specialiter super possessione, & super omnibus interditiis.

68. Pro quâ proinde propositione firmandâ, dictus de Cuguerijs contendebat, spirituales & temporalem jurisdictionem, esse disparatas, neque hanc illi subordinatam existere, in probationis subsidium assumptâ tum Christi Domini sententiâ Matth. 22. capite iubentis: Reddite, que sunt Cæsaris, Cæsari, & que sunt Dei, Deo. Quasi per istum sacrum textum esset facta divisio jurisdictionis spiritualis ac temporalis: tum ex eisdem Domini nostri Lucæ 22. effato respondentis Petro: sufficere duos gladios, ac si per hos intelligenda esset duplex ea jurisdictio dispar, & quoad subjectum separata. Unde concludebat, Sacerdotium & Imperium eatenus distingui, ut istud rebus humanis, illud verò Divinis rebus præflet, Verùm

69. Verum e contrario Bertrandus Cardinalis Episcopus Eduensis nomine totius Cleri, seu Episcoporum & Archiepiscoporum Conventus, respondebat primo ex Veteris Testamenti tabulis præter alios sacros textus allegando decimum septimum Deuteronomij caput, ubi sic habetur: Si difficile & ambiguum apud te iudicium perpexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, & venies ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quere ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, sequere eorum sententiam, qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio & decreto iudicis, morietur homo ille. Ecce igitur (subinfert Cardinalis ille) quam manifestè dicat sacra Scriptura, quod ad Sacerdotem pertinebat, iudicare non solum inter lepram & lepram, quantum ad Cærimonialia, & irregularitates legis; sed inter sanguinem & sanguinem, quantum ad Criminalia, & inter causam & causam, quantum ad Civilia.

70. Secundò idem Cardinalis ex Novo Testamento probabat, à Christo iudiciariæ suæ potestatis quandam participationem factam esse Petro, utpote constituto suo in terris Vicario, qui proinde Act. 5. Ananiam & Saphiram pro crimine furti, & mendacij iudicialiter condemnavit: sicut etiam Paulus 1. Corinth. 5. convictum fornicatorem iudicavit; superaddiditque, videri evinci ex Matthæi 18. capite, quod Christus voluerit, tale iudicium esse penes Ecclesiam, ita sanciendo: Si correptus à fratre, alijs quoque duobus, vel tribus in subsidium adhibitis, se non emendaverit, denuntiandum esse Ecclesie, & si hanc non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus: Amen dico vobis, adiciens, quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in caelis, & quodcumque solveritis super terram, erit solutum & in caelis. Ecce igitur (concludit idem Cardinalis) quam expressè vult Christus, quod in omni re, in qua est peccatum unius adversus alterum, si ille, qui deliquerit, monitus charitative, non emendaverit, debeat negotium ad iudicium Ecclesie referri, quam Ecclesiam, si non audierit, debeat vitari sicut Ethnicus & publicanus, id est, sicut ab Ecclesia excommunicatus.

71. Ex illa porro universalitate potestatis solvendi & ligandi ad quæcumque super terram se extendentis, pergit Bertrandus inferre, nihil esse, in quo Ecclesia non possit ligare & solvere. Et ideo, quando Petrus de Cugerijs contendebat, sub duobus gladijs, quos sufficere, aiebat Christus Lucæ 22. intelligi duas iurisdictiones spirituales scilicet ac temporalem, consultò monet prætactus Cardinalis, oportere, ut animadvertatur, Christum voluisse, quod illi duo gladij essent penes Petrum, & Apostolos. Quia proinde illi duo gladij significabant duplicem potestatem, nempe spirituales ac temporalem, consequenter (inferebat is Episcopus) voluisse Christum, ut utraque illa potestas sit penes Ecclesiam.

72. Tertio intentum hoc probabat idem Cardinalis ex Paulo 1. Corinth. 6. ubi Apostolus

hic tale fecerat argumentum: An nescitis, quomodo Sancti de hoc mundo iudicabunt, & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, ut de minimis iudicetis? An nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quantum magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles, si qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.

73. Hisee igitur probationibus ex Jure Divino præsuppositis, pergit idem Bertrandus ex Jure quoque nature sequens adferre argumentum. Nempe ex sacris Litteris extra dubium est, quin cognitio de peccato ad personas Ecclesiasticas pertineat non in interno duntaxat tribunali penitentiali, sed in foro etiam externo. Cum igitur litigia circa causas etiam temporales non eveniant, sine alterius partis peccato, sive hujus saltem discrimine, manifestè sequitur, quod Ecclesia possit se ingerere; uti satis deducitur ex Cap. Novit. De iudicis.

74. Ad stipulatur etiam Jus Civile, dicit enim lex Sitamen. 6. Col. Vt differ. iudices. si iudex laicus fuerit suspectus, adiungendum ei esse Episcopum civitatis, si autem fuerit negligens, totum iudicium ad Episcopum referri. Præterea Theodosius Imperator talem condidit legem. Quicumque litem habens, sive petitor, sive Actor, sive cum pejeratur, sive cum inceperit perjury sententia, si iudicium elegerit sacrosanctæ sedis Antistitis, illud sine aliqua dubitatione cesset, si alia pars resistatur, ad Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Quam legem postea Carolus Magnus, qui erat Rex Franciæ, confirmavit in Cap. Quicumque. 11. q. 1. Volumus, inquit, ac præcipimus, ut omnes nostræ ditroni subiecti tam Romani, quam Franci, cæterique nobis subiecti, sive vinculo legis videantur obstricti, sive consuetudinario more connexi, hanc sententiam perpetuâ lege teneant, ut, quicumque litem habent &c. juxta dicta superius in lege Theodolij.

75. Hoc ipsum patet etiam de Jure Canonico per infinita Capitula 22. dist. item per Cap. Omnes Patriarchæ. 2. q. 5. Cap. Si quis Presbyter. 11. q. 1. Cap. Ecce extra. De iudicis. Cap. Novit. De foro compet. &c. & in multis alijs: imò in tantum procedunt jura Canonica, quod quicumque talem iurisdictionem habentem de consuetudine nitur impedire, sententiam excommunicationis ipso facto incurrat. Cap. Quoniam ut intelleximus. De immunit. Eccles. lib. 6.

76. Id ipsum patet etiam de consuetudine notoriâ & approbatâ, & tanto tempore observatâ: quod memoria in contrarium non existat & temporibus Regum Christianorum & sanctorum. Talem autem consuetudinem violare, sacrilegium est. Cap. 11. q. 1. tit. 1. Consuetudo autem secundum jura dat iurisdictionem, maxime personæ capaci: imò consuetudo, de cujus contrario memoria non est, habetur loco constituti juris inter omnes personas, & multò magis pro Ecclesia. Extra. De præscriptionibus. Capit. Episcopus. in fine libri sexti. Cum ergo Ecclesia Gallicana (Bertrando communi Galliæ Episcoporum & Archiepiscoporum nomine sic perorante & concludente) consueverit, inter Laicos cognosce, e in actionibus personalibus, & etiam in realibus alicujus Ecclesiæ, patet: quod consuetudo potuit

uit sibi dare illam jurisdictionem.

77. Quæ consuetudo (ita pergente eodem Cardinale) ex eo etiam confirmatur, quia fuit in contradictorio iudicio obtenta. Frequenter enim, reclamantibus Baronibus, responsione Prælatorum obtentâ, fuit per prædecessores Reges Franciæ consuetudo ejusmodi firmata Ecclesiæ, & pacificè obtenta per Ecclesiâ: quæ adhuc potest hoc sibi vindicare per præscriptionem: ad hanc enim non nisi tria requiruntur, titulus nimirum, bona fides, & continuatio temporis. Certum est autem, quod Ecclesiâ justum titulum habuit, sicuti est privilegium concessum à Theodosio Imperatore, & confirmatum à Carolo Magno mandante id inviolabiliter observari: habuit quoque titulum ex jure Divino, naturali, & humano, sicut superius est expressum & allegatum: habuit etiam bonam fidem, cui noscitur tot, & tam clari tituli suffragari: convenit denique continuatio temporis, & tanti, quod sufficit ad præscriptionem etiam contra Fiscum: non enim fuit continuatio solum centum annorum, imò etiam sexcentorum & ultra.

78. Huic Bertrandi anno 1329. nomine totius Cleri Gallicani coram Rege editæ demonstrationi tum juri Divino & positivo & naturali, tum Canonico ac Civili, tum consuetudine & præscriptione etiam sexcentenariâ innitenti, si superaddatur, quod postmodum anno 1615. universi iterum Ecclesiastici Ordinis nomine, adhiulante quoque Nobilitatis Ordine, adversus populariū Magistratum Ordinem petorando, æquè firmis argumentis corroboravit Perronus supra adductus, meritò sibi condoleat modernus Clerus Gallicanus, quod in novissimo sub annum 1682. Parisiis celebrato Conventu suo, Ecclesiæ Gallicanæ libertates, jura & privilegia uno quasi ictu peremerit, negando Ecclesiæ super causis civilibus & temporalibus ullam esse à Deo traditam potestatem, nisi fortè huic suæ propositioni eam adhibuerit moderationem, per quam suorum Antecessorum, imò ipsorum etiam Franciæ Regum Christianissimorum pro Ecclesiâ Dei, ejusque libertatibus, juribus, ac privilegijs antiquis seu conservandis, seu innovandis sanctus zelus reforescere valeat.

ARGUMENTUM II.

Petitum ex Cap. Licet. De votis. in 6.

79. Auctor Regalis Sacerdotij argumentatur 2. ex præcitata Decretali ejusdem Pontificis Innocentij III. ad Andream Ungariæ Ducem Regis Ungariæ filium rescriptâ sub hoc tenore: *Accepimus, quod, cum Rex Hungariæ pater tuus agens in extremis votum, quod voverat Domino, Hierosolymitanam provinciam in forti manu, humili corde visitare, sub interminatione maledictionis commiserit tuæ fidei exequendum, & tu assumpto Crucis signaculo, te adimpleturum sind dilatione qualibet promisisti. Verum eodem patre tuo sublato de medio, cum Hierosolymitanum hoc iter te arripere simulasses, assumptæ peregrinationis oblitus, quoniam contra inimicos Crucis divi-*

gere debueras, in fratrem tuum, & Regnum Hungariæ convertisti aciem bellorum, & multa contra serenitatem Regiam, malignorum ulus consilio commisisti. Nos autem, quos diebus istis ad Pontificatus officium, licet immeritos, Dominus evocaverit, tam paci Regni Hungariæ, quam tuæ volentes utilitati consulere, Nobilitatem tuam rogamus, & monemus, & exhortamur in Domino, ac per Apostolicam Sedem mandamus, quatenus postpositis cæteris sollicitudinibus, usque ad festum Exaltationis sanctæ Crucis debitum acceptæ Crucis exsolvens, propositum iter arripas, & humiliter prosequaris, ne, si onus à patre tibi injunctum, & à te spontè susceptum, occasione qualibet detrectaveris, paternâ te reddas successionem indignum, & hæreditatis emolumento priveris, cuius recusaveris onera supportare, sciturus ex tunc anathematis vinculo te subjacere, & jure, quod tibi, si dictus Rex sine prole decederet, in Regno Hungariæ competeat ordine genitura, privandum, & Regnum ipsius ad minorem fratrem tuum appellatione postpositâ, devolvendum.

Super quo sacro Canone præallegatus Regalis Sacerdotij Auctor animadvertendum proponit, suam in Reges auctoritatem iterum exercuisse Innocentium in tantum, ut non factis habuerit, spirituales pœnas denunciare, quas plerumque Principes haud magni faciunt, sed temporales adjunxerit, quæ plus doloris habent, Regni videlicet privationem, cum enim de bello sacro ageretur, inferendâ que Catholicâ fide terris à barbaro usurpatis, tanti hanc rem momenti viliam esse, ut posset à Vicario Christi quavis honestâ ratione urgeri.

Confirmatur ea argumentatio singulariter adhuc animadvertendo, qualiter præfatus Pontifex Evangelicæ correctionis partes adimpleverit, in primis fratris assumendo personam, rogans, posteaque exhortans in Domino, indeque, si neque fraternâ illa admonitio quasi privata, neque solennior, Domino in testem quasi invocato, exhortatio proficeret, Ecclesiæ, seu Apostolicæ Sedis mandatû adhibens. In quo aded Apostolico mandato sub conditione recusandæ partitionis, intentabat etiam anathematis vinculum, unâ cum comminatione privandi inobedientem jure hæreditatis paternæ, & in Hungariæ Regno successionis. De qua proinde posteriori comminatione dubitare quis posset, quomodo subsisterit in viâ correctionis Evangelicæ, eò quod Christus Matthæi 18. illam sanctæ Ecclesiæ concessam virgam correctionis videatur eo circumscriptis limite, ut, qui Ecclesiâ non audierit, instar Ethnicæ & publicani habendus sit, nullâ ulterioris ad pœnas temporales, seu Regni privationem, procedendi auctoritatis mentione factâ?

CONCLUSIO.

EX sacris Canonibus Cap. Novit. 13. De 84. iudicij. & Cap. Licet. 6. De votis. efficaciter demonstratur Pontificia super Reges auctoritas.

Explicatur. Si expendatur textus Canonis

nicus

nicus dicti Cap. Novit. clarè patet, Pontificiæ super Reges potestatis fundamentum reduci in virgam correctoriam Matth. 18. Ecclesiæ concessam erga universos illos, qui sunt in unitate Ecclesiæ coadunati Fratres, quales utique sunt universi Reges Christiani. Hæc autem virga correctoria ex aperto Christi verbo protenditur indefinitè super correptione quorumvis peccatorum, Laicæ aded potestati quoque subjectarum causarum Criminalium ac Civilium, in quantum important aliquam à regno cælorum seu privatam, seu publicam etiam Religioni infestam deviationem. Ex hujus igitur virgæ correctoriæ auctoritate Summus Pontifex ad universæ Ecclesiæ regimen Divinâ dispositione vocatus, jure Divino procedit ad quemlibet, adeoque Regem etiam, si Christianus sit, distinctione Ecclesiastica coercendum: sicque aded Innocentius III. in ea Decretali, ex ipsissimo illo sacre Scripturæ fundamento sic concludit: *Licet hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato, præcipue tamen id se posse, cum contra pacem peccatur, quæ est vinculum charitatis.* Quamvis quidem igitur ista conclusio ex sacris Litteris non privato Doctoris alicujus sensu, sed Pontificiæ auctoritatis sanctione habeatur deducta & definita, quid ni dixeris, hæc Oecumenicæ supra fidei petram fundatâ auctoritate super Ecclesiæ candelabrum esse positam illam de Ecclesiastica ad universos Christianos, atque aded Reges etiam protensâ virgâ correctoriâ & coercitivâ?

Sed dicit fortassis nonnemo, videri huic virgæ correctoriæ esse solummodo locum pro calu evidenti peccati, non autem pro casu, quo agitur causa seu civilis, seu criminalis ad Magistratum politicum pertinens, dum nondum constat; An, & ex qua parte subsit peccati mortiferi reatus, super quo Innocentius ibidem dicit protendi suam auctoritatem correctoriam?

PROBATIO I.

In qua fit discussio casus proximè expoliti.

83. **N**on abfimilis videtur propositioni huic, exceptionique proximè allatæ, oppositio Heideggeri Pseudoreformæ Tigurinæ Ecclesiæ publici Professoris, adversus Sessionis 13. sacri Concilij Tridentini super jurisdictione Ecclesiastica decretum, & illum Innocentij III. Canonem, Novit. protervè excipientis *Visionem quidem fuisse Innocentio III. sub virgæ correctoriæ per Christum sancitæ prætextu posse ad jurisdictionem suam omnia omnium contumacium peccata, etiam Principum & Regum controversas, seu quatenus in illis peccatis quadam conspectiva est ratio, revocari, adeoque hæc rationem immensam in omnes Christianos potestatem coactivam fundari.* Sed huic Innocentianæ probationi Navarrum in Cap. Novit. De judicijs notat. 6. n. 55. multa opposuisse, ac præcipue hoc 3. quod inde forum maxima oriretur confusio, cum tamen nemo extra forum suum sit trahendus. Cum enim nulla sit fori politici causa, qua non con-

84. tineat injustitiam, seu formalitatem peccatis patere sanè, à foro politico nullam non causam ad forum Ecclesiasticum sic trahi posse.

Verùm Author Inextinctæ sacri Concilij veritatis Tom. 2. Tract. 6. sect. 6. cap. 2. arg. 7. n. 6. ac seq. hanc Pseudoreformatoris spiritus exceptionem confutaturus, supponit in primis, causæ cujuscumque Civilis in controversiam tractæ statum posse ita se habere, ut neuter litigantium agnoscat superiorem judicem civilem, unus tamen liquidum habeat jus ab altero arrogatum, de cujus aded usurpatione evidenter injustâ juxta normam sacri Evangelij absque ullo tam è emendationis fructu corripitur.

In hoc igitur statu clarè constât, locum esse mandato Christi Matth. 18. v. 17. jubentis, taliter correptum deferre ad Ecclesiam, cui in tantum fas sit, proferre judicium ac censuram, ut, si alteruter eam non audierit, Ethnicus instar, ac publicanus sit habendus. Quamvis proinde in tali statu fas non esset Ecclesiæ, sive ejus supremo Capiti Oecumenico, Directè cognoscere de jure Civilis potestati subjecto, attamen ex sacro Evangelio clarum est, Ecclesiæ incumbere, sententiam ferre de peccato, atque aded indirectè cognoscere de jure, quatenus hujus notitia requiritur ad discernendam peccati formalitatem, sub qua ex præfacto Christi mandato ea causa trahitur ad judicium ac censuram Ecclesiæ.

85. Quod si equidem clarum, ac liquidum non sit inter litigantes, ex qua parte sit causæ iniquitas, dum tamen clarum est, oportere, ut ex una parte deficiat æqui & justis ratio, tunc in statu publici imminenti scandali, Ecclesiæ habenti à Christo sibi demandatam virgam correctoriam, incumbet, prudenter prospicere, & indagare, ex qua parte adhibenda sit correctio: sicque aded per indirectum, ac ex consequenti incumbet Oecumenico Ecclesiæ Capiti, indagare, ac judicium facere super statu causæ alioquin Civilis, ut correctionis à Christo præceptæ virga ex æquo & justo valeat applicari. Atque hoc est, ad quod collimat Innocentij III. Decretum in Cap. Novit. de judic. circa finem. demandantis Archiepiscopo Bituricensi, ut de pleno cognoscat controversiæ inter Galliæ & Angliæ Reges versantis causam, & utrum justis sit hujus querimonia ad Ecclesiam, seu Papam delata, sicque compertâ ejus justitiâ, juxta formam sibi à Pontifice datam procedere non omittat.

86. Sed quâ fronte ausus est ille Pseudoreformationis minister inducere Navarrum, ac si in cit. Cap. Novit. annot. 6. n. 55. ei Innocentij III. ex sacris tamen Litteris desumptæ probationi ausus esset multa opponere argumenta? Hic equidem Author, postquam ibid. notat. 5. pluribus argumentis comprobaverat illud Innocentij III. rescriptum, postea notat. 6. adducit nonnullas oppositiones, mox tamen easdem sequenti dissolvit ratione. *Attor, iniquiens, convenire quidem potest hoc modo reus indirectè coram Ecclesiastico giudice super quocunque peccato lethali, & iudex ipse de illo cognoscere, in si reus excipiat, Reus autem excipere potest.*

non quidem, quod Index Ecclesiasticus non est competens ad cognoscendam causam tali modo (sub formalitate nempe peccati Ecclesiastica censura subiecti) propositam: sed quod actor malitiose dolo ac fraude videtur eum trahere ad forum Ecclesiasticum, emisso seculari, cuius iudicio se ait, paratum esse stare. Et hanc exceptionem admittere tenebitur Ecclesiasticus, eo quod sacrosancta Mater Ecclesia fraudem & dolum plurimum odit, non vult videri arrogans, quippe quae simplex columba est, & simplicitatem columbae cum suo sponso laudat, nec est alieni usurpatrix, nec vexare illum cupit, omnes levare desiderat. At qui potest directe convenire Laicum Christianum coram Laico iudice, super aliquo tanquam civem & hominem, & sperat, vel sperare debet, jus suum sibi ab eo reddendum, & convenit indirec[t]e illum coram Ecclesiastico, merito videtur potius simulare se querere, quam verè velle ea, quae sunt Christi, scilicet ut conventum poenitentiae peccati, quo mortuus jacet, & satisfactione conveniente, Deo fiat gratus. Videtur (inquam) hoc simulare, cum potius credatur velle principaliter suam satisfactionem: & ita merito praesumitur id facere animo fraudandi potestatem laicam, aut reum artibus exquisitis vexandi. Et si Ecclesia non admitteret eiusmodi exceptionem, arrogans videretur, & alieni cupida, & potius velle quærere potentiam, quam facere iustitiam. Et ideo merito non admittit talem actorem, cum tamen admittat alios, qui destituti remedio in foro seculari, ad Ecclesiasticum recurrunt. Quâ ratione illa Hostiensis, & Ioannis Andreae, à quibus nemo recedit, antiqua doctrina defenditur, quam etiam satis sensisse videtur Innocentius. Atque hæc Navarri cautela videtur prorsus consentanea dictæ Decretali Novit in cuius initio protestatur Innocentius, nolle se jurisdictionem Regis Francorum super causa feudali perturbare, aut minuire, seu impedire, sed virgam Evangelicam à Christo sibi demandatam correctionis, quatenus opus sit, cum summariâ suo delegato commissâ causâ cognitione, exercere.

87. Quo taliter constituto, hunc in modum licet Theologicè argumentari. Inter moralia jure naturali conspicua axiomata numeratur istud quoque principium, ubique receptum: Cuiuslibet Magistratus esse, potestatem suam judicariam extendere super omni causâ, fori sui limitibus contentâ, in quâ scilicet reperitur moralis quædam ratio, seu moralitatis ad publicum iudicium spectantis formalitas, iudicariæ cuique Magistratus competentis potestatis sphaeram circumscribens. At ex fide certò constat, à Christo Domino fuisse Matthæi 18. Ecclesiæ concessam virgam correctoriam, atque huius potestatem eousque progredi, ut, qui Ecclesiam non audierit, instar Ethnici habendus sit, communione adeo Fidelium privandus.

88. Ex eadem insuper sanctâ fide per aperta Christi verba apertò liquet, eam virgam correctoriam extendi indefinitè super peccato, atque adeo super omni peccati genere. At verò ex sacro contextu rursus manifestum est, illam super omni peccato protensam correctoriam virgam reduci in potestatem ligandi & solvendi indefinitam, protensam ad

quodcumque super terram, velut ipsemet Christus hanc potestatem ligandi & solvendi in subsequenti mox verò contextit cum illa virga correctoria. Hæc verò potestas ligandi & solvendi quodcumque super terram, eo Matth. 18. capite ita referebatur ad Apostolos, ut Matth. 16. sub pari ad quodcumque super terram extensione fuerit soli Petro, cum ordine ad perpetuum Ecclesiæ statum, adeoque ejus successoris promissa, & postmodum Joannis 21. cum Pastoralis Oecumenico munere actualiter collata. Ex hisce igitur fidei principijs cum illo naturali naturaliter conspicuo principio collatis, certò inferitur, illam Ecclesiæ concessam virgam correctoriam super omni peccato protensam, subsistere etiam penes Petri successorem, Romanum Pontificem.

89. Atque hæc virgæ correctoriae super omni peccato extensio in regni caelorum clavibus Petro, ejusque Successori demandatis comprehensa, juxta Christi verba Matth. 16. exarata, fundatur in debita omnimodi actûs moralis ad regnum caelorum ordinabilitate, cuius deviationem, ex quo moralitatis in homine linea ad supernaturalem statum est elevata, involvit jam omne, præcipuè mortale peccatum. Hæc verò moralitatis ad statum supernaturalem elevata in regnum caelorum ac salutem æternam ordinabilitas, in vi indefinitæ clavium auctoritatis observanda incumbit Oecumenico Ecclesiæ Pastori, non eo duntaxat casu, quo ejus deviatio per peccatum actualiter commissum jam est facta, sed vel maximè ad prospiciendum, ne tales à supernaturalis statûs sine committantur deviationes; veluti hoc evincunt Christi verba Joannis 21. pascendi munus erga cunctas oves suas Petro, ejusque successoris committentis: hoc enim seu pascendi, seu gubernandi officium malè administraretur, si pastor ovibus primùm post patrata peccata, non verò antecedenter, maximè ubi imminet peccati periculum, providere veller. At verò in plerisque causis etiam Civilibus, quando duo inter se altercantur, præcipuè dum nullum (veluti Reges) supra se in foro politico agnoscunt superiorem, & hinc per viam facti, vel ex proprio arbitrio procedere affectant, non potest non evidenter imminere periculum peccati, quamquam evidens non sit, ex qua parte stet injustitia, quamdiu hoc ex publicâ auctoritate non fuerit decisum. Ex debito igitur peccati imminenti periculum manifestum averrendi, secundum fidei de Ecclesiæ clavibus Petro, ejusque Successori commissis nos edocentis, certissima principia, incumbit illi ipsi, qui ex muneris Pastoralis Oecumenici super omnes Christi oves, ipsosque adeo Reges Christianos protensi officio, prospicere debet adversus quodcumque non patratum duntaxat, sed de futuro moraliter certò patrandum peccatum. Est autem evidenter conspicuum, pro tali casu provideri haud posse ab Oecumenico Christi ovium Pastore, nisi huic sit autoritas decisoria altercationis inter Reges exortæ, cum certo ac evidenti peccati ex alteratrâ saltem parte seu jam incurri, seu incurrendi discrimine. Com-

binando

binando igitur fidei principia cum *moralibus* naturali lumine indubitatis principijs, secundum sacram Theologiam redditur omnino consequens, Oecumenico Christi ovium Pastori esse potestatem etiam judicialiter & autoritative decisoriam causarum quoque *Civilium*, inter ipsos etiam Reges controversarum, ubi intervenit vel peccatum, vel manifestum saltem, ac *moraliter* certum peccati periculum. Quæ proinde judiciaria in tali casu Oecumenici Pastoralis à Christo instituti muneris potestas continetur clavibus regni cælorum, indefinitaque quodcumque super terram solvendi & ligandi autoritate.

90. Quam igitur autoritatem in Petri successore fuisse agnitam à Theodosio & Carolo Magno Imperatoribus in *præcitato* Cap. Novit. De *judicijs*, asseruit Innocentius III. *Nec sic*, inquit, illud *humilimum* omittamus, quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit, de cuius genere Rex ipse noscitur descendisse, quicumque videlicet litem habens sive petitor fuerit, sive reus, sive initio litis, vel decursu temporum curricularis, sive cum negotium peroratur, sive cum jam coperit promi sententia, si iudicium elegerit sacrosanctæ Sedis Amisitit, illud sine aliqua dubitatione (etiamsi pars alia refragetur) ad Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Hinc ergo Gallicanus Clerus merito studeat, supparem Carolo Magno, qui in moderno Christianissimo Rege inter Magnos Galliarum Reges jure extollendo, videtur cum sanctæ Religionis, ac fidei sancto zelo revixisse ac restoruisse) Oecumenicæ super causas etiam *Civiles* sub peccati, quæ cum supernaturalis statûs sine saltem, pugnantis formalitate protensæ, Summi Pontificis autoritatis, observantiam religiosam non tantum non extinguere, sed fovere & conservare.

PROBATIO II.

Dèsumpta ex Cap. Licet. De votis. ejusque cum præadducto Cap. Novit. combinatione.

91. Hæc inprimis revocatur illa *præced. n. 81.* circa cap. Licet. De votis insinuata difficultas, Quomodo scilicet Ecclesiæ correctoria virga ex Christi Domini verbis eo circumscripta limite, ut videatur terminata, ubi Ecclesiam non audiens, declaratus fuerit dignus haberi instar Ethnicis, communionem adeo fidelium privatus; extendi valeat ad pœnas quoque temporales, regni præcipue ceteri hereditatis paternæ privationem? Hæc proinde difficultas videri posset jam soluta ex principijs superius consolidatis. Nihilominus ad majorem rei hujus firmitatem, sequens adhuc deducitur probatio. Inprimis ex *præcitato* Cap. Novit in ejusdem sine constat, Innocentium III. postremo hoc punctum reduxisse ad suæ super causis *Civilibus*, peccato interveniente, potestatis fundamentum: Cùm nempe inter Reges ipsos reformata fuerint pacis fœdera, & utrinque præstito juramento firmata: quæ tamen usque ad tempus prætaxatum servata non fuerint, sibi utique fas esse, de juramenti religione cognoscere, hoc namque citra omne dubium pertinere ad iudicium Ecclesiæ, ut rupta pacis fœdera reformentur. Ex quo

proinde principio hunc in modum argumentari licet. Ex ipso equidem naturali lumine eatenus subsistit jurisjurandi religio, ex naturali super nos signato lumine nos inducens, ac præpollens, ad Deum, ex quo facta sunt omnia, cognoscendum, ac sub juramento præcipue reverendum in tantum, ut, licet homo esset in statu puræ naturæ, perjurium tamen importaret rationem sacrilegij, intrâ honestatis *moralis* naturalem lineam graviter peccaminosi. Hæc autem rota moralitati naturali repugnans sacrilegij in perjurio malitia peccaminosa, unâ cum jurisjurandi secundum lumen naturæ nobis cognitâ religione, etiamnum subsistit, quantumvis homo sit jam elevatus ad statum supernaturalem. In vi autem hujus ad supernaturalem in fide radicatum statum elevationis, unâ cum opposito sacrilegij reatu, subijci iudicio Ecclesiæ. Pari ergo ratione, ubicumque reperitur malitia Divini honoris, secundum religionem jam supernaturalizata transcendentem saltem exigentiam, debitæ obsequiæ repugnans, dicendum est: sub tali formalitate, quæcumque peccatum, atque adeo causam quamcumque hæc formalitate vestitam, pertinere ad iudicium Ecclesiæ. At violatio voti non tantum quoad illam transcendentem, sed etiam quoad specificam religionem supernaturalizata rationem evidenter importat formalem cum hac repugnantiam. Quandoquidem igitur Hungariæ Regis filius reus fuerit violati voti, proficiscendi ad terram sacram Hierosolomytanam cum manu forti, ac militari, merito Innocentius III. causam ejusmodi traxit ad iudicium sanctæ Ecclesiæ. At cujusque iudicij in cognoscendis & puniendis delictis autoritas publica secundum ipsum etiam supernaturale lumen extenditur ad omne genus pœnæ ipsius foro subjectæ, atque delicto proportionata. Eo ipso autem, cum Christus quodcumque super terram, quæ in regnum cælorum ordinabile subjecerit clavibus Ecclesiæ, indefinitaque ejusdem Oecumenico Pastori Petri successori concessæ ligandi & solvendi potestati, oportet, sub hac ordinabilitate regna, & quævis temporalia, nempe quæ in regnum cælorum Divinitus ordinata, subijci prætaxatæ Oecumenicæ autoritatis clavibus Apostolicis. At quia Dux præinsinuatus Regis Hungariæ filius in se suscepit patris votum de Hierosolomytanâ provinciâ in manu forti visitandâ, atque adeo ad hoc sub paternæ maledictionis interminatione fidei suæ commissum se obstrinxit, assumpto Crucis signaculo, ideo non sub illa generali duntaxat formalitate debitæ ad regnum cælorum ordinabilitatis, sed sub specificâ voti ejusmodi ratione, eatenus obstringebatur, ut maledictionis paternæ reatum contraxerit, sub voti sui violatione. Hic verò maledictionis paternæ reatus utique importabat aliquam seu condignitatem, seu condignitatis cujuspiam decentiam, ut per autoritatem publicæ, cui talis reatus specificè subijciebatur, iudiciariæ potestatis merito privaretur paternâ hære-

hereditate, atque hinc, si ad ipsum devolve-
retur, Regni suc. effione. Quia igitur natura
quoque lumine notum est, tribunalis cuius-
cunque judicariam potestatem protendi super
omnem causam, fori sui sphaera circumscripta,
lib. que adeo subjectam, nec non poe-
nam tum foro ejusmodi, tum delicto ad id
spectanti proportionatam. Quia insuper ex
fidei principijs notum est, illam voti violatio-
nem cum poena eidem proportionata subijci
Oecumenica a quodcumque super terram li-
gandi, & solvendi protensa potestati, per ar-
gumentum Theologicam sub Oecumenica au-
thoritatis sanctione super Ecclesiae candelabrum
positum, evincitur prorsus manentem, in vi
juris Divinitus sancti, Innocentium III. in ca-
su Canonis Licet. 6. De votis, iuste procedere
potuisse ad hereditatis paternae, Regni que
privationem comminatorie indicendam.

§. IV.

Referuntur nostratis sententiae

argumenta desumpta ex *Cap. Venerabilem.*
34 De elect. & ex *Clementina unica. De*
jurejurando.

ARGUMENTUM I.

Petitum ex *Imperio Occidentalis in Francos*
per Pontificiam auctoritatem facta
translatione.

92. ARGUMENTARI licet i. in medium profe-
rendo, quae ad utriusque illius Canonicae
sanctionis intelligentiam ab Authore *Regalis*
Sacerdotij praes. lib. 1. §. 5. contexta est lumina
hanc in rem historia. Is igitur Au-
thor *ibi num. 1.* ostendit in primis, Imperium
Orientem simul ac Occidentem olim
complectens, fuisse in filios divisum a Con-
stantino Magno, Occidentem assignante Con-
stantino juniore, & Constanti: Orientem
verò Constantio, quod bipartitum Imperium
durabat usque ad annum 476. quo Eru-
li, Gothique Italiae dominari coeperunt, a
Belisario, & Narsese postmodum devicti, ex-
pulsique sub Imperatore Justiniano, utrumque
Orientis scilicet & Occidentis, Imperium rur-
sus conjungente, usque dum Alboinus Lon-
gobardorum ex Pannonia excitorum Rex I-
talia subegit, ex quorum Ecclesiae infensa
hostilitate, permotus Gregorius Papa, Martel-
lum Francorum Regem in subsidium vocat;
veluti *n. 2. dicti Summarij* habetur, unà cum A-
etis Concilij Romani ab eodem Gregorio con-
vocati adversus Imperatorem Leonem Isauri-
cum ejusdem Synodi auctoritate condemna-
tum haereticum, dirisque adeo percussum, om-
ni que tributo, quod populus pendebat, Gre-
gorij, Romanum consulatum Martello defe-
rentis, sententia privatum, eidem tamen Sum-
mo Pontifici reconciliatum. Anno dein 729.
Luitprandus Longobardorum Rex rursus in-
festare coepit Romanam Ecclesiam, Gregorio
III. proinde anno 740. iterum iterumque in
subsidium vocante dictum Martellum Franco-

rum Regem, sed fatis mox defunctum. In
tertio praedicti Summarij numero edocemur, qua-
liter extincto Martello, Regnum Franciae
Childerico inter oria & voluptates marcenti
ademptum, auctoritate Zachariae Pontificis an-
no 751. fuerit concessum Pipino, adversus
Longobardorum iteratas molestationes, im-
plorato in auxilium anno 753. dum ex Co-
pronimo Imperatore nullum aliud bellum,
quum cum sanctis imaginibus agitante, nulla
subsidij spes lupereffet. Unde prout in *dicti*
Summarij num. 4. enarratur. evenit, ut Step-
hanus Papa III. jus Regium Pipino anno 754.
confirmavit, & tradita sibi a Deo potestate,
Franciae Proceres juramento adstrinxerit,
nunquam ex alia, quam Pipini, atque adeo
Carolina stirpe Reges a te admissum iri. Pi-
pinus exinde dicto anno Aistulpho Longo-
bardorum Rege victo, Italiae pacem relinquit,
sed Aistulpho pactorum fidei ac juramenti
immemore, seque in Pontificem denuo ar-
mante, Pipinus denuo in Italiam cum exerci-
tu progressus anno 755. victor evadens,
Ravennam Exarchatum, aliasque civitates om-
nes, Ariminum, Pisaurum, Anconam, Auxi-
mum, Urbinum, Rhegium, Mantuam, Duci-
tus Spoletanum, & Beneventanum in pote-
statem suam redegit, ac Romanae Ecclesiae do-
no dedit, confutatis Copronymi, eas civitates
Imperio vindicare nitentis, postulationibus.

Hinc Pipino demortuo succedit Carolus
Magnus dictus, qui (uti in *Regalis Sacerdotij*
Summario num. 5. describitur) unà cum Ca-
rolomanno successit, ac anno exinde 771. to-
tius Regni Franciae regimine ex Episcoporum,
atque Optimatum decreto positus, inde-
que ab Hadriano Papa III. contra Desiderium
Longobardorum Regem vocatus in au-
xilium, hunc prostravit, Copronymo Impera-
tore Constantinopoli in delictis otium transi-
gente, quousque ab Aldagiso Desiderij filio
Clavis Graecae in Italiam prorupit. Quibus
tamen fortuna, & virtute Caroli devictis an-
no 778. Aldagisus fuit interemptus, & ita ul-
tima Regni Longobardorum favilla in ipso
micandi conatu penitus extincta fuerunt, bel-
luque hinc in Graecos est aversum, dum etiam
fides de Caroli filia cum Imperatore Constantino
copulanda, eidem Regi violata fuerat.

Exinde anno Christi 800. uti praedictum
Summarium num. 6. exponit, Carolus non
tam Leonis Papae III., quam Christi injurias
vindicturus, Romam veniens, rebus feliciter
compositis, a praefato Summo Pontifice Occi-
dentis Imperator Augustus constituitur ob
causas in dicto *Summario num. 7.* exaratas.
Nempe Clodovæus morti proximus coro-
nam auream, gemmisque distinctam, quam
Regnum vocant, B. Petro dono miserat, quasi
Francorum Regnum Ecclesiae defendendae op-
pignorasset. Hincmarus *in vita S. Remigij.* Eos-
dem Francos tot jam Pontifices, cum pericli-
tabantur, appellaverant, Pelagius, Gregorius,
Stephanus, Adrianus, Leo, felici semper even-
tu. Pipinus bis cum exercitu in Italiam def-
cenderat, Sedemque Romanam a Barbaris
jam ultimè expectantem liberaverat, dona-
tisque

tisq̄ue amplissimis patrimonijs ex serva Regnam fecerat. Carolus ipse in præfatione ad sua capitularia inter alios titulos hunc velut maximè Regium suo nomini præfixerat: *Carolus Rex Francorum devotus S. Ecclesie defensor, humilissq̄ adjutor*. Et ad Episcopos Hispaniæ in litteris contra hæresin Nestorianam: *Carolus Rex Francorum & Longobardorum, Patricius Romanorum, filius, ac Defensor sacre & Romanae Ecclesie*. Et in testamento filijs Regibus ante omnia mandavit, ut curam, & defensionem Romani Pontificis assumerent. Verba Testamenti sunt: *Super omnia autem jubemus, ut ipsi tres fratres curam, & defensionem sancti Papæ simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & beate memoria Pipino genitore, & à nobis postea suscepta est, ut cum omni adjutorio ab hostibus defendere nitantur*. Quod testamentum, eoq̄ue contentam Regnorum inter filios divisionem Leoni III, per Eginhardum à secretis, confirmandum postea transmisit. Idem denique Carolus jam quartà vice armatus in Italia, & pro Ecclesia stabat, cui ergo Pontifex majori jure, majoriq̄ue merito Occidentis Imperium deferret? Accedebat jam à tempore D. Augustini vulgatum inter Patres vaticinium: *Francorum Regnum perpetuum fore, nec ante finem mundi destitutum*. Meminit hujus vaticinij D. Augustinus in libello de Antichristo tom. 9, quæ omnia, si cessarent, necessitas tamen extorquebat omni ratione major. Quis enim tum temporis Romanam Sedem, arcemq̄ Religionis contra barbaros, Græcosq̄e alius tueretur? Orientis imperium olim sub Theodosio totà Asiã, Africã, & Europã florentissimum jam barbari majore ex parte obtinebant: Bulgari videlicet, Avars, Saraceni. Vix tantis dominatis reliquias in minori Asia, Thracia, Græcia, Macedonia Imperatores Græci possidebant, & hanc ipsam tantulam partem hæreses multæ, sævæ, & cruentæq̄e vastabant, & præsertim Iconoclastarum, quæ à Leone Isaurico nata per Constantinum Copronymum, & Leonem Armenum Imperatores ducta, plus Catholici sanguinis hausit, quàm sub Cæsaribus Ethnicis antiquæ persecutiones: nec contenta, Orientem corrupisse, per edita & insidias Exarchorum in Occidentem & Italiam devolabat, summo Religionis discrimine. Accedebant domestica clades, discordiæq̄e, Irene Imperatrice cum filio Constantino de Imperio pugnante. Solus ergo, qui pullatæ tor periculis Ecclesie subveniret, Carolus Magnus supererat & vicinus, & potens, & pietate potentiam æquante. In hunc igitur summa rerum deposita est, præstitumq̄e juramentum, cujus forma in libro rituum habetur, & videri potest apud Spondanum anno 1300, n. 3.

95. Quibus fusiori stylo expositis à dicto Regalis Sacerdotij Authore præf. S. 5. n. 8. post medium, sequens sit conclusio: quod nempe pateant plures actus potestatis à Summo Pontifice in Reges exercitæ. Cum nempe Gregorius II, Caroli Martelli protectionem adversus Longobardos implorat, defertq̄e Romanum Consulatum. Cum idem Gregorius

Leoni Isaurico in Catholicos sævienti tributum à Romanis pendit solitum abrogat. Cum Zacharias à Childerico stupido in Pipinum Regem potestatem & Regnum transfert. Cum Stephanus Papa Pipino, & filijs ejus Regnum confirmat, Regniq̄e Proceres solenni juramento adigit, nunquam se ex aliã, quàm Pipini, id est, Carolinã stirpe Regem admitturos. Cum Adrianus Papa agit adversus Desiderium Longobardorum Regem. Cum denique Leo III, Carolum Augustum dicit, coronã & Imperio Occidentis dignum.

Objeçtio.

A Dversus istam de Imperij Occidentalis 99, in Carolum Magnum translatione, historicam enarrationem occurrit Ludovicus Maymbourg. in hist. Iconoclast. lib. 4. ad annum 800. dicens, *Carolus Magnum Imperium Occidentis, & ipsam Italiam jure belli occupasse, Romanæ verò populi Romani donatione: nec aliud à Leone Papã, quàm coronam, hoc est, non ipsum Imperium, sed insignia tantum, nudamq̄e ceremoniam accepisse, imò nec istam, nisi Crivium Romanorum precibus compulsam, etiam sine sine Augustum acclamantium, tunc enim, nec prius à Leone fuisse coronatum.*

Responsio.

H Uic namq̄e Maymbourgi exceptioni 97, jam anticipatè occurrerat præfatus Regalis Sacerdotij Authore cit. S. 5. differendo in hunc modum: Enimverò factam esse hanc Imperij translationem autoritate Leonis III. Summi Pontificis, probat Bellarminus testimonijs triginta quinque historicorum, quorum verba describit; duodecim Imperatorum, aliorumq̄e Principum, & septem Summorum Pontificum suffragijs, quorum testimonia eo prætextu rejici utique non possunt, quod in propria causa testati videantur: cum supremus Princeps non tantum testis, sed judex esse possit etiam in sua causa. 1. un. Cod. si quis Imperatori maledixerit. leg. 54. Cod. De Decurionib. c. cum venissent. 12. De judic. & ibi Abbas n. 6. Godefred. ad c. Ne quis in sua causa. Azor p. 3. lib. 2. c. 7. q. 4. Laym. lib. 1. de consuetud. c. 5. n. 7. Estq̄e communis sententia, posse Episcopum, vel alium Prælatum esse judicem in causa propriæ Ecclesie, Abbas in c. 1. De maledicis: & ipsa experientia, & praxis etiam in Gallijs recepta convincit, ubi lite circa Regiam dignitatem, & jura Coronæ ortã, nullus alius præter Regem, aut Regis Ministros judex admittitur, ab eoq̄e, cujus causa agitur, sententia fertur, & bellum jam indicitur: quantò id verius erit in Vicario Christi? Cum enim tribunal Vicarij sit tribunal ipsius Principis, adeo ut à Vicario ad Episcopum appellari non possit. c. 2. De consuet. in 6. cap. Romana. De appellat. in 6. Eodem modo dicendum erit, tribunal Papæ esse tribunal Christi, nec ab alio lites Pontificiæ dignitati motas, quàm ab eodem Papa finiri posse: & consequenter ejus testimonium, imò sententiam tanquam suspecti non posse recusari, quod

quod omnes etiam Praefules, & Optimates Galli confessi sunt, qui teste P. Maymbourg. in *histor. Iconoclast.* initio anni DCCC. in Senatu Romano conclamarunt: Romanum Pontificem à nullo iudicari posse, sed iudicem sibi esse.

98. Verùm ut res ista de translatione Imperij per Pontificem Romanum facta, omni prorsus suspitione, & vel umbrâ careat, dabimus testimonia historicorum, quorum aliqui aut Galli, aut Reformatæ Religionis fuerunt, nullamque admittunt exceptionem.

Zonaras author Græcus Tomo 3. *Annal. in vita Constant. & Irenes:* Româ prorsus Franci positi sunt, Carolo à Leone coronato, Romanorum Imperatore appellato. Et infra: Sub Constantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romam admisit.

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, lib. 23. rerum Romanar. Leo, inquit, vicem Carolo recompensans, in Imperatorem coronavit eum. Observa, hanc coronationem beneficium Leonis appellari, & consequenter ejus voluntate & jussu factam.

Otto Frisingensis ad annum DCCCL. Carolus, inquit, Rex à Summo Pontifice, ablato Patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamante: Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & Pacifico Romanorum Imperatori vita & victoria.

Abbas Urspergensis in Chronico anno DCCXCVI. Leo Papa ordinatur, hic Carolum fecit Imperatorem. Et infra; Anno DCCCL. Carolus Magnus Rex Francorum consecratus est Imperator, cum enim Natale Domini Româ celebraret, in ipsa die sacratissima ad Missarum solemniam veniens, nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, & Imperatorem Romanorum pronuntiavit.

Lupoldus Bambergensis in *Proem. lib. de juribus Imperij De sacri Regni, & Romanorum juribus à tempore translationis ipsius Imperij de Græcis Imperatoribus ad Reges Francorum, & ad Germanos, per sacrosanctam Ecclesiam factæ tractatus &c.*

Ioannes Trithemius. Leo Papa III. natione Romanus, sedit annis 20. vite sanctimoniam clarissimus, Carolum cognomento & opere Magnum, ad Imperium Romanum unxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transfudit.

Albertus Kranzius. Non habetur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmavit & consecravit. Domini enim est terra, & plenitudo ejus: ipse transfert Regna, & Imperia, dignissimeque ad suum Vicarium hoc sacrum ministerium delegavit.

Spondanus Gallus non tantum referens, sed etiam approbans, quæ Baronius de hac translatione scripserat (ut patet ex appendice minusculis adjectâ) ad annum DCCC. sic loquitur: Non tantum Eginhardus, aut Anastasius de collata per Leonem Romanum Pontificem dignitate Carolo M. sunt testes, sed & fatentur id ipsum Latini omnes, & Græci auctores. Quod autem ejusmodi translatio Imperij ab Oriente in Occidentem Divino consilio facta fuerit, magno Republicæ Christianæ emolumento; & Imperij Orientalis desolatio, & alia eventa satis superque demonstrant.

Horatius Tursellinus in *Epitome historiarum* Lugduni editâ, Lugduni approbatâ, & à Regio Advocato edi permittâ: Pontifex, inquit, illustra in Ecclesiam Romanam Caroli merita remunerans, cum Imperatorem appellat, tutelâ Ecclesiæ tradidit. Ita Romanum Imperium ob desitutum à Græco Imperatore Ecclesiæ patrocinium, pervenit ad Francos.

Ioannes Cluverus homo Reformatæ, ut vocant, Religionis, eoque, ut ex toto historiarum contextu patet, Pontifici infestus, ad annum DCCCLIC. Leo III. inquit, Hadriano Pontifici successor datus, populum in Caroli verba adigit, vexillo Romane Urbis ad ipsum transmissio: ob id, & ob crimina, quæ illi obiectabant amali, indignissime habitus, oculorum suorum privatione damnatur. Et infra ad annum DCCC. Leo gratiam relaturus benefactori tanto, Carolum in D. Petri Basilica solemniter pronuntiat Augustum, coronâ capiti impostâ, acclamantibusque Romanis, Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno & Pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria.

Daniel Pareus, & ipse Reformatus in *Medulla historie*, ubi agit de Leone III. Maurico: Extinctis bellis, Leo in Religionis reformationem incumbens, idola omnia destrui, templisque Christianorum ejus jussu (sic imagines sacras homo Lutheranus appellat) propterea Iconomachum ipsam vulgus appellavit. Gregorius III. Pontifex Romanus ed in re tantum offensus est, ut excommunicationis fulmine feriendum Leonem censuerit, subditos etiam Imperatoris in Italia, hoc est, Regimine Exarchorum, omni tum fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit; quod apertè à Græcis Italiæ, Francisque ad Imperium vocandi initium fuit.

Vides, quid veritas possit, quæ illis etiam confessionem extorsit, qui tamen, si possent, maxime vellent negare.

Sed addemus coronidis loco testimonium 100. omni majus exceptione, in quo vel ipsa invidia nihil habeat, quod rodat. Anno DCCCLXXI. Basilijus Macedo Orientis Imperator, ad Ludovicum II. Caroli pronepotem legationem cum litteris adornavit per Ioannem Patritium, quibus cum eodem Ludovico acriter conquisus est, quod dignitatem, & nomen Imperatoris, & Basilei usurparet; unum tantum Imperatorem esse, qui Orienti & Occidenti imperet: rogavitque, hoc nomine deinceps abstineret, sibi, nec alijs debito. Ludovicus & ipse Aufrandum Constantinopolim Legatum cum litteris Basilio misit, quas Baronius ad annum DCCCLXXI recitat, ubi inter alia hæc scribit: Et ipsi Patrum nostri gloriosi Reges absque invidia Imperatorem nos vocitant, attendentes ad unionem & sacrationem, quæ per Summi Pontificis manus sumus ad hoc culmen proventi, &c. Et infra. Prætereà mirari se dilectâ fraternitas tua significat, quod non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemur: sed scire te convenit, quia nisi Romanorum Imperator essemus, utique nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen, & dignitatem assumpsimus, quorum gentem & urbem divinitus gubernandam, & matrem omnium Ecclesiarum Dei descendendam, atque sublimandam suscepimus, ex quâ & regnandi prius.

pridus, & postmodum imperandi auctoritatem profapia nostra seminarium sumpsit. Nam Francorum Principes primo Reges, deinde vero Imperatores dicti sunt, h duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, &c. Praesertim cum tales saepe ad imperium sunt asciti, qui nullà Divinà operatione per Pontificum ministerium profusii, solum à Senatu & Populo Imperatorià dignitate potiti sunt: nonnulli verò nec sic, sed tantum à militibus sunt clamati, & in Imperio stabiliti, aut alio modo ad Imperij Romani scepra promoti sunt. Porro si calumniari poteris & Samuel, quod spreto Saule, quem ipse unxerat, David in Regem augere non renuerit. Sed interim si paginas revaloras Graecorum Annalium, & si quae à vestris Pontifices Romani pertulerint, perscruteris, profectò inuenies, unde istos iuste non valeas redarguere; unde merito apostatis desertis, adhaerent genti adhaerenti Deo, & ipsius Regni fructus scienti &c.

Vides ex hisce Ludovici litteris, eum aperte fateri, se Pontificis operà ad culmen Imperij profectum. Imperium à Majoribus suis non usurpatum, sed Dei nutu, & Ecclesiae iudicio, Summiq; Pontificis obtentum esse. Observa, non illum jus belli, hereditatis, vel electionis à populo, Senatuque Romano factae praetextere, sed solum Pontificis auctoritatem; quã Imperium, suiq; Majores etiam Regnum acceperint, operã videlicet Zachariae Papae, qui Childerico in ordinem redacto, Regnum Francicum ad Carolinos transfudit. Inò expressissime Ludovicus distinguit; Aliòsque à Senatu, Populo, Exercitu, aliòve modo imperium adeptos: se verò Divinà operatione per Pontificum ministerium, sacramque unionem, & à Matre omnium Ecclesiarum regnandi prius, & postmodum imperandi auctoritatem, profapia suae seminarium sumpsisse. Haec omnia verba sunt Ludovici Imperatoris, quibus nostro iudicio nihil clarius dici potuit. Unde Spondanus litterarum summam compendio referens ad Annum DCCCLXX n. 3. His litteris acceptis, inquit, Ludovicus misso ad Basilium Imperatorem legato, acrem satis dedit epistolam apologeticam, quã inter alia multa susè ostendit, ejusmodi appellationem Basilei non esse peculiarem Graecis Imperatoribus, sed etiam competere alijs principibus; maxime verò Francis, qui eam dignitatem acceperint à Sede Apostolica ob egregiam ipsorum fidem in Deum, Ecclesiam Romanam, &c.

Haec Spondanus; quae nunquam ipse Gallus scripsisset, nec Ecclesia Gallicana, cui librum dedicavit, scribi passa esset, nisi vera credidissent; maxime cum Spondanum ob pietatem, eruditionem, zelumque praesertim Catholicae Religionis, tota Gallia veneretur, Ludovico XIII. praecharus, & cui ob merita Episcopatum detulit. Ac denique testatur in suo Dictionario Gallico Moretus, & ipse Gallus, Spondanum ob assiduos in Ecclesiam labores à Pontifice Maximo elogia, à Rege suo amicitiam, ab omnibus Christi fidelibus aeternam memoriam, & benedictionem retulisse.

101. Notandum tamen ad majorem hujus rei intelligentiam; duplicem fuisse coronationem

& electionem Imperatorum, alteram privatam tantum, & quae Pontificis auctoritate non indigebat; quã ratione Carolus filius Ludovicum Aquisgrani in Conventu optimatum Imperatorem dixit, teste Eginhardo in vita Caroli. Alteram publicam solemnem, & per quam jus plenum ad Imperium dabatur, & haec teste Ludovico, ut audivimus, ad solum Pontificem spectabat, adeò, ut Carolus in celebri testamento apud Pithæum & Baronium ad annum DCCCVI. cum Regnum filijs divisisset, nullam Imperij Romani mentionem fecerit; quamvis enim Imperium esset hereditarium, ex gravi tamen, & omnino publicã ac necessariã causã suberat Pontificum dispositioni, ut audivimus, & ideo Imperator Carolus conditum testamentum per Eginhardum à Secretis alicum ad Leonem Pontificem subscribendum misit. Verum ulteriori de his dissertationi locus erit infra in praesentis S. conclusione nostra.

ARGUMENTUM II.

DESumptum ex Imperij Occidentalis 102.
penes stirpem Carolinã continuatione, & hujus ad Saxones translatione.

Argumentatur 2. Author Regalis Sacerdotij praes. §. 3. à num. 12. praesinuatum duplicem successionem deducendo. Nempe Carolo Imperatore Aquisgrani sub annum 814. defuncto, successit in Imperio ipsius filius, Ludovicus cognomento Pius, qui anno 817. in Comitibus Aquisgranum indictis, confirmavit omnia, quae à Pipino avo, & Carolo patre Ecclesiae Romanae donata fuerant, seu restituta. Exinde anno 833. filijs adversus patrem Ludovicum conspirantibus, Gregorio IV. Papã intercedente, res fuit composita, sed renascentibus dissidijs, Lugduni habito Procerum conventu, Imperium Augusto ademptum fuit, quod decretum à dicto Pontifice Maximo rescissum fuit, teste Emilio rerum Francic. in Ludovico Pio.

Ludovico Augusto circa annum 838. defuncto successit Lotharius, qui postmodum anno 851. & anno 852. à fratribus praelio devictus, in Conventu Aquisgranensi Regno & Imperio deiecit, duobus fratribus Ludovico & Carolo ab Episcoporum Conventu suffectis, cui tamen Lotharingia fuit relicta, teste Emilio in initio vitae Caroli Calvi. Successit postea in Imperio ad annum 855. Ludovicus II. Lotharij filius, qui à Carolo Calvo ruptis foederibus graviter impetitus anno 860. potestatis Pontificiae brachium imploravit à Nicolao I. ipsissimum tamen Regem hunc año 862. ob amores extra thorum progressos gravibus de Imperij ademptione minis compescente ad legitimam uxorem recipendam. Exinde anno 868. Carolum Calvum ad Regnum illegitimè vocatum à Proceribus, Hadrianus II. Papa cohibuit, graviter puniendum, ni cederet Ludovico Imperatori, Ludovici defuncti fratri, legitimoque adeò successori. Ex Aimonio lib. 5. cap. 24. Sed anno 876. Carolo Calvo à Joanne VIII. Pontifice Maxi-

mo tandem collatum est Imperium, excluso Ludovico majore natu, eò quòd à Carolo speraretur auxilium adversus Saracenos, quæ collatio à Prælati Franciæ est confirmata in Synodo Pontigonensi; uti refert Aimonius *lib. 5. cap. 33* Carolo defuncto anno 877. successit Ludovicus Balbus, fatis cedens anno 879. indequæ anno 881. à Ioanne VIII. Augustus creatus Carolus Crassus Calvi frater, cui à suis dejecto solus è Regia stirpe Regni hæres supererat Carolus Simplex, sed impar discordijs, quæ gliscabant in Imperio Francico, à pluribus tyrannis tunc dissipato.

Quamvis proinde jure legitimæ successio- nis Regnum Germaniæ ad eundem Carolum Simplem Franciæ Regem spectasset, utpote natum ex Carolina familia, è qua unicus inter mares supererat; attamen Magnates Germaniæ Carolo ob ignaviam contempto, Saxoniam Ducem Ottonem ad Imperium vocabant; uti constat ex Baronij Annalibus Ecclesiasticis.

Ex qua historia serie præactus Author *cit. §. 5. sub finem n. 12.* iterum animadvertit, ex hoc Imperij intra Francicam stirpem continuatione, ac inde secuta in Saxoniam Ducem translatione multa iterum occurrere exempla à Summis Pontificibus in Reges exercite potestatis. Nam Concilij Compendiensi & Procerum Franciæ decretum, quo Ludovico Pio imperium abrogabatur, filijs tradendum, Gregorius IV. rescindit, & Augustum loco restituit. Lotharius Imperator in Conventu Aquilgrancensi ab Episcopis Regno & Imperio dejectur. Nicolaus I. Lothario, nisi abdicatâ pellice, Theutepgam uxorem recipiat, Regni jacturam minatur. Hadrianus II. jubet, Carolum Calvum Regnum, quod invaserat, Ludovico Imperatori legitimo hæredi restituere, & non obtemperanti pœnas indicit. Ioannes VIII. Carolo Calvo, excluso fratre majore natu, Imperium confert, & hanc collationem Episcopi Galli in Synodo Pontigonensi ratam habent.

Objeçtio.

103. **E**X dictis namque manifestum jam redditur, Imperium in stirpe Carolina ex successione hæreditariâ fuisse in posteros derivatum: neque certum esse, quòd primæva etiam Impetij Occidentalis Græcis adempti in Carolum Magnum translatio, facta sit per auctoritatem Pontificiam: Maymbourgo *in cit. histor. Iconoclast. lib. 4. ad annum 800.* ita hanc in rem disserente: *Primo, ait, certum est Carolum Magnum jure partim hæreditatis, partim belli tantum in Occidente terrarum possedisse, quantum alius ante illum Occidentis Imperator. Quid potuit ergo à Leone Papa præter titulum accipere, & insignia, Imperio jam dudum positus? Imò ne titulum quidem & coronam à Leone necessariò accepit: cum enim toto Occidente jam dominaretur, potuit suo jure Imperator Occidentis appellari. Secundo cum dono, & spontaneâ Senatûs, populique Romani subjectione, Romam ipsam caput Imperij tenuit, nihil Carolo desuit, quod à Pontifice posset obtinere: sicut enim Odoacer, & Theodoricus*

Italia, Romæque potiti, nomen Imperatoris induerunt, repugnante nullo, multò magis id potuit Carolus: sed abstinuit modestiæ causâ, dum tandem populo impatienter id flagitantis cederet.

Responsio.

104. **H**Uic Maymbourgianæ exceptioni præallegatus Regal. Sacerdotij Author *cit. §. 5. n. 10.* occurrit sequentibus argumentis, studiosè hic reproducendis, ad intentum nostrum postea sequenti conclusione prosequendum. Olim, ait, Imperatoris nomine appellabantur omnes, qui bello alicui præerant: propriè tamen nemo id nominis consequebatur, nisi re bene gestâ, atque aliquot millibus hostium caesis, tunc enim acclamatione militum, vel Senatûs decreto Imperatoris nomine donabatur. Cicero *2. Epistolarum Epist. 10.* Postea nomen Imperatoris proprium, perpetuumque Principis Romani ex Senatûsconsulto esse cœpit: & auctore Suetonio, prænomen Imperatoris, cognomen Patris patriæ primus assumpsit Julius Cæsar *in ejus vita cap. 77.* Octavius verò Julij successor, tum reliqui ab eo Cæsares, Imperatores sunt appellati: nec verò poterat aliquis, quantumvis potentissimus, latèque dominans, nomen & jura Imperatoris vindicare, nisi qui legitimo ordine Imperatoribus, & Principibus Romanis succederet: hi soli Imperatores, & Græcè Basilei vocabantur, alij Reges tantum; quæ causa fuit Basilio Imperatori Græcorum, per litteras, leatòque graviter cum Ludovico II. expulsi, quòd Imperatorem, non Regem se diceret. Spondanus *Anno DCCCCLXXI.* Et in Synodo universalis Constantinopolitana nomen Imperatoris Ludovico à Pontifice datum, dolo Græcorum in litteris Apostolicis expunctum est, teste Analtasio *in vita Hadriani.* Et anno DCCCCLXVIII. Legati ab Ottone I. pacis & nuptiarum causâ Constantinopolim missi, à Nicephoro Phoca pessimè habitis, quòd Otto se Imperatorem vocaret. Anno MLV. Legati ab Henrico II. ad Concilium Turonense missi, graviter eâ causâ conquesti sunt, quòd Ferdinandus Magnus Castellæ & Legionis Rex jura sibi, titulûmque Imperatoris vendicaret, & Henrico Cæsari parere noller: qui tamen Ferdinandus Victori II. Pontifici, ut alienis titulis abstineret, & Regio contentus esset, monenti, modestè acquievit. Imò antequàm jus eligendi Imperatorem ad Septemviros transferretur, injussu Pontificis Imperator nemo dici potuit. Audi Glabrum *lib. 1. in fine circa Annum MXIII.* hujusmodi decretum recitantem: *Cum Henricus I. Romam veniret, hujusmodi Decretum factum est, ne quisquam auctoritate Imperij Romani sceptrum præproperus gestare Princeps appetat, seu Imperator dici, aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ, eique commiserit insigne Imperiale. Cujus Decreti hanc idem Glaber affert rationem. Quòd olim ubiq; terrarum quilibet Tyranni sese procaciter impellentes, sapissimè essent Imperatores creati, quamquam minus apti Reipublicæ. Nec annus Imperij prius numeri*

rari

rari cœptus, quàm coronâ, Imperioque à Summo Pontifice acceptis; sicque non à die successione, vel obitu Imperatoris, sed à die coronationis per Romanum Pontificem calculus ducebatur, ut de Carolo Magno expressè Abbas Urspergensis ad Annum DCCC. De Carolo Crasso ex ejus diplomate Metis dato apud Baronium ad Annum DCCCLXXXI. De Arnulpho ex Synodo Moguntinâ Anno DCCCLXXXVIII. quæ Arnulphum Regem tantùm, non Imperatorem vocat. De Henrico Sancto ex privilegio ejusdem Monasterio S. Vincentij ad fontes Vulturini concessio, & alio Ecclesiæ Novariensi, manifestum est.

Ex quibus omninò constat, coronationem illam non fuisse honorariam, nudâque cæremoniam, ut post Illyricum (cujus planè nec alijs argumentis utitur) voluit P. Maymbourg, alioquin non ab hac velut à re necessariâ, sed à successione in Paternum Regnum anni supputarentur, quemadmodum hodie, postquam potestas eligendi in Septemviro translatâ, nec coronatio necessaria, sed nuda cæremonia est, vidimus annos Imperij non à coronatione, sed ab electione duci. Et patet vel ex ipso Maymbourgo, qui *l. 4. hist. Iconoclâst. ad Annum DCCC. ex gestis Ludovici c. 16.* hæc verbatim ad marginem notat: *Qui Stephanus, postquam Pontificatum suscepit, iussit omnem Populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico.* Hæc Maymbourgius, quæ ex Theagno descripta in *lib. de gestis Ludovici Pij Caroli Magni filij cap. 16. 17. 18.* Non ergo intra cæremonias hæc coronatio stabat, sed cum subiectione, & juramento fidelitatis conjungebatur, quâ Imperatoris se omnes submittebant, in eoque jura & dignitates non Regis tantùm, sed etiam Imperatoris agnoscebant. Et Ludovicus H. in *Epist. ad Basilium datâ Anno DCCCLXXI.* profiteatur, se, suòsque Majores non titulum, sed dignitatem Imperialem beneficio Romani Pontificis accepisse, ut jam supra notatum.

105. Et denique, ut res ista omni careat dubitatione, exstant post annales Francicos à Pithæo editos, & apud Aimoinum *lib. 5. c. 33.* acta Synodi Ticinensis, quæ Baronius & Spondanus etiam recitant *ad annum DCCCLXXI. & DCCCLXXII.* in quibus Ioannes VIII. & Patres in Synodo congregati, Imperium Carolo Calvo nuper collatum iterum confirmant, anathemate damnatis, qui pro legitimo Imperatore illum non agnoscerent. In hac Ticinensi Synodo expressè, & luculentis verbis declaratum, Imperatoris coronationem non fuisse nudum ministerium, exercitumque ritum, sed veram electionem, & secundùm priscam consuetudinem, provectionem ad Imperij Romani sceptrâ. Videantur acta Concilij S. *Vnde nos tantis indicijs &c.* Quæ acta ab Episcopis Galliæ confirmata omninò, & recepta sunt in Concilio Pontigonensi in 2. *actione* apud Aimoinum *lib. 5. c. 33. n. 4.* Et fatetur Spondanus *ad annum DCCCLXXI. n. 2.* Vide Gretserum *Apollog. Baroniana c. 15.*

Ubi animadvertente, cum hæc à Ioanne VIII. factam coronationem, aliâque similes addu-

cimus, non esse nobis animum, omnes Pontificum actiones tueri, quos fuisse homines, & in hujusmodi errori obnoxios fatemur, sed potestatem solùm ostendere, ab illis exercitam, ab omnibus agnitam; ut planè agnoverunt Episcopi Galliæ in Concilio Pontigonensi, qui, cum Anlegilus Archiepiscopus Senonensis primatum affectaret, potentiâ Imperatoris, & privilegio subornato fretus, constanter obstiterit, imò hoc ipsum Imperatori minaciter, & importunè urgenti, animosè à Rhemensis Archiepiscopo responsum: id factis Canonibus, & Ecclesiæ Gallicanæ privilegij obviare, nec aliud ab Episcopis responsum impetrari potuit, ne ad Synodum quidem comparere volentibus. At verò ubi de Imperatoris electione, & coronatione à Pontifice factâ cœptum agitari, continuò ab omnibus recepta & approbata est, utique repugnaturis, si potestatem in Pontifice non agnoscerent.

Hiscæ animadversis, manifesta est responsio ad objectâ Illyrici potius, quàm Maymbourgi; Carolum videlicet Magnum, antequam à Pontifice Romano Augustus renunciaretur, potuisse Franciæ, Germaniæ, Italiæ Regem, non Imperatorem vocari, vivente adhuc & dominante, orbis utriusque Occidentis & Orientis Imperatoribus, Constantino videlicet, Irene, Nicephoro &c. quod vel ipse Carolus ingenuè fassus est, affirmans, se ne quidem Ecclesiam ingressurum, si consilium Papæ prævidisset, adeò nomen & dignitatem Imperatoriam averfabatur, teste Eginhardo in vita Caroli. Quid recusabat Carolus Imperium, si jam habebat? aut insignia, titulùmque dignitatis jam bello parta? non ergo omnis, qui provincias etsi multas, magnâque Romanis aliquando subjectas tenet, continuò Romanorum est Imperator, alioquin Reges plerique, Hispaniæ, Galliæ, Britanniæ, aliisque Imperatores essent. Imò jus Imperij, Monarchiæ, Republicæ vel in una civitate, & exiguo terræ spatio conservari potest *argum. l. 7. ff. Quod cuiusvis universitatis. & docet Clariss. Doct. Herman. Hermes plures allegans in Fasciculo Juris Publici l. 1. q. 3. n. 30.* Quantò igitur verius est, penès Græcos jus Imperatorum stetit, tam multis civitatibus & provincijs in Occidente à Carolo Magno numquam occupatis (Hispaniâ videlicet, Britanniâ, Apuliâ, Calabriâ, Illyrico, &c.) antequam à Summis Pontificibus illo donaretur ipse Carolus? Quid ergo præter titulum & insignia à Leone Carolus accepit? Respondemus, ut ea ipsa, quæ jam habebat, non jure tantùm Regis & Patricij Romani, ut ante coronationem; sed etiam Imperatoris & Augusti retineret, videlicet cum prærogativis, præcedentijs, superioritate, aliisque, si quæ Imperatoribus erant propria; fuisse enim aliqua, multòque ampliora, quam nunc habeant in supremos Europæ Principes Cæsares nostri, patet ex ijs, quæ alibi diximus; Henricum videlicet II. de Ferdinando M. Hispaniæ Rege conquestum esse, quòd non titulum modò, sed etiam jus Imperatorium sibi vendica-

dicaret, nolléque Cæsaris imperio & mandatis parere. Deinde hâc Leonis coronatione id est consecutus, ut non tantum, quæ ad Longobardos bello victos, sed etiam, quæ ad Græcos pertinebant, sibi acquireret, cum jure occupandi omnia, quæ constaret, injustè ab alijs in Occidente possideri.

107. Ad aliud, quod asserit Maymbourgus, Carolum videlicet deditione Romanorum ipsam urbem Imperij caput & arcem tenuisse; multi sunt, qui hoc negant, non tantum nostrates, sed etiam A catholici scriptores, ut videre est apud Illyricum à Bellarmino citatum *lib. de translatione Imperij c. 1. n. 5. & c. 13. ad 11. & Centuriatores centuriâ 8. c. 10.* Unde mirum est, Maymbourgum inter duo illa principia, quæ sole clariora, & à nemine dicit, posse negari, rem ponere adeò controvertam, hoc est, novâ demonstrandi methodo rem dubiam p̄bore per principium æquè dubium. Demus à Carolo missos, qui Romanum Populum juramento sibi obstringerent, num potuit jussu & auctoritate Pontificis hoc fieri? Imò sic factum esse, patet exemplo Ludovici Pij, quod ipse Maymbourgus allegat, & nos aliàs notavimus; non tam ergo hæc Populi, Senatûque Romani, quàm Pontificis voluntas & mandatum fuit. Vix aliquem reperias Imperatorem Romanum à Senatu, Populûque creatum; sed omnes vel successione, vel à Principe, aut exercitu nominati; quis ergo credat, Populum, Senatûque Romanum auctoritatis vix umbram aliquam serventem, id ausum facere, quod florens, vigensque nunquam fecerat? Sed demus hæc omnia: acceperit Carolus dono Senatus, Populûque, Romanam urbem; non sequitur tamen, etiam dignitatem Imperialem accepisse, quæ loco & urbi non est alligata, alioquin qui hanc haberet, continuò Imperator Romanorum esset; qui non haberet, non esset: quæ omnia sunt absurdissima, cum illic quoad jura & potestatem sit Roma, ubi est Romanorum Imperator, juxta illud Poætæ.

Sejos habitante Camillo
Illic Roma fuit.

Vide laudatum Hermen *lib. 1. c. 3. n. 25.*

108. Ad exempla Odoacris & Theodorici, quos nomen Imperatoris prætulisse, Italiâ, Româque expugnatis, Maymbourgus dicit, multò igitur magis id Carolum suo jure potuisse, sed modestiâ retentum. Respondemus: mirum esse, duos & Tyrannos & barbaros ac infideles in exemplum adduci, qui eodem jure usurpabant nomen Imperatoris, quo Italianam invaserant, hoc est, nullo. Theodorico Constantionopoli educato, & contra perduelles pro Zenone egregiè bellis defuncto, ab eodè Zenone triumphum, Consulatum, Equestrem in foro statuum præmio data, oblatamque insuper spem Occidentalis Imperij, cum in filium ab Imperatore jam esset adoptatus, restantur Evagrius *lib. 3. cap. 25.* Enodius in *Paneg.* Jordanes Episcopus Gothus in *Orat. & c.*

Non ergo Theodoricus, ut vult Maymbourgus. ob Romam, Italianque occupatam,

sed dono Zenonis Imperatorum nomen accepit, quod in tyranni postea mutavit; cum tentato frustra Oriente, arma in Italianam vertit Benefactori suo ingratus: nihil ergo exemplum Theodorici probat; nec etiam, quod additur de modestia Caroli: modestiâ siquidem est, aliena non usurpare, nec plus, quàm deceat, sibi sumere: ceterùm si Carolus ante coronationem à Leone factam, jam Imperium bello, aliòve justo modo qualifierat, non erat, cur titulum recusaret, sibi que conscientia duceret, illis nomen adimere, quibus rem ipsam, & Imperium ademerat; non hæc planè modestia, sed hypocrisis fuerit, à qua nemo magis, ut Carolus, abhorruit, Princeps videlicet bello, victorijs & pietati, non fraudibus, & imposturæ natus.

Ex his ergo, quæ hucûque disputata sunt, palàm est, multa esse in historia P. Maymbourgi, quæ notam mereantur. 1. Quod præfatur, se in hoc translationis argumento sententiam non dicturum, adeò tamen dicit, ut videatur ex professo id agere, damnatis, qui aliter sentiunt, vanitatis & imperitiæ. 2. Quod opinionem suam nullo ex historia, aut scriptoribus testimonio & suffragio munit, duabus contentus rationibus, quæ, ut ostendimus, ne quidem levis conjecturæ titulum merentur: quasi verò historiam ex arbitrio, suòque ingenio texere liceat, & non potius ex authenticis testimonijs: & quamvis Maymbourgus aliquot ad marginem citet, nemo tamen ad rem facit, cum nemo illorum dicat, Translationem Imperij auctoritate Leonis non esse factâ, de quo agitur, & quod Maymbourgus probandum sumperat, sed tantum magnam partem Occidentis ad Carolum pervenisse, Romanos Carolo fidelitatem juramento pactos, eidem à populo tanquam Augusto applausum esse, quæ omnia, ut patet, extra quæstionem vagantur. 3. Quod, cum Bellarminum Maymbourgus, *de translatione Imperij, ejusque cap. 1. 13.* legerit, citetque, ibique suas rationes jam dudum ab Illyrico productas invenit, eas quidem studiose, & vix non verbatim historiæ suæ inserat, dissimulet tamen responsa & solutiones à Bellarmino solidè appositas; quod à candore & simplicitate historica planè alienum est: oportebat enim, aut neutrum, aut utrumque dici. 4. Quod sententiæ nostræ, tot auctoribus, historijs, rationibus, praxique continuâ valatæ, suam tam leviter probatam non tantum præferat, sed etiam somnariè dicat, deludique, qui illam profitentur: enimverò merces suas nec raras, nec nobiles, & quarum apud Reformatos tanta copia est, nimis magno hic auctor venum exponit. 5. Quod potestatem transferendi Regna & Imperia, quam Pontifici negat, optimatibus Regni, imò populo concedat. Vide *hist. iconoclast. lib. 2. fol. 186. & lib. 4. fol. 186. & lib. 4. fol. 42. & fol. 61.* Jam verò longè magis infra dignitatem Principis est, populo submitti, cui imperat, ab ejusque arbitrio in summâ rerum pendere, quàm Summo Pontifici, Christi que Vicario; nec facile Principem reperias, qui malit pro-

prijs subditis, quàm Sacerdotum Maximo subijci; nec tam suo, quàm Dei nomine imperanti. Quòd si iudice Maymbourgo, nihil derogat Principum dignitati, si ex populi iudicio pendeant, cum illis videbitur, Regnum & potestatem amissuri, magis derogabit, si hoc Papæ concedamus? & Regni causas non infimæ plebi, quæ levitate, odio, partium studijs, lucroque faciliè corrumpitur, deferamus; sed Apostolicæ Sedi, à qua utpote remotâ, magisq; placabili, minus etiam periculi est; etsi concedatur, dari aliquem casum, in quo subditis juramento solutis, Regnum Principi abrogari possit, concedi omnino debet, esse in Summo Pontifice potestatem judicariam declarandi hæc & nunc, subditos juramento non obstringi, sed posse & debere Principem abdicare, eumque jure imperandi excidisse: interpretationem siquidem juris Divini, quantum videlicet, & in quibus circumstantijs obliget, vel non obliget; sicut etiam causas juramenti ad forum Pontificium pertinere, utpote spirituales, in confesso est apud omnes, propter textum apertum, & notatum dignissimum *Deut. 17. v. 8. Vide Sanchez de Matrim. lib. 8. d. 6. n. 4. Abbatem in c. 1. De postulat. Prælat. n. 18. Laym. De legibus. c. 18.* Quidquid ergo dicatur, vel ex ipsa sententia Maymbourgi, negari tandem Summo Pontifici non potest Reges destituendi potestas, sive dicas, hanc potestatem esse veræ jurisdictionis, sive necessariæ, generalis & auctoritativæ declarationis & interpretationis, quæ in causis, maxime arduis, qualis est, de qua nunc agimus, ad solum Pontificem pertinet.

Denique, ut memoriæ causâ, quæ hucusque de translatione Imperij dicta sunt, brevi dilemmate complectamur, Aut Græci jus aliquod in Occidentis Imperium habebant, cum Carolus Imperator acclamatus est, aut nullum? Si nullum, cur ergo Nicephorus Logotheta, qui Constantino & Irene successit, tandem in translationem Imperij consensit, & Neapoli, Sicilia, Calabria, Apuliaque retentis, Occidentem Carolo cessit? Maymbourgius *lib. 4. hist. Iconoclast. Morer. in Dictionar. bist. Cur Imperatores Græci, teste eodem Maymbourgo, adeo indignati sunt Carolo, ut hæc Leoni Armeno causa fuerit, Catholicos totâ Græciâ persequendi, quòd spem omnem Occidentis amississet? Et denique, cur omnium historicorum vox & sententia est, Imperium à Græcis ad Carolum anno DCCC. victis Longobardis, translatum, si jam antè Imperio caruerant? Si verò Græci jus aliquod Imperiale in Occidente adhuc habebant, hoc dicimus in Carolum à Leone translatum, non bello quaesitum, quod cum amicis nullum erat, nec esse poterat, justitiâ integrâ. Quid enim Græci in Carolum offenderant, ut illos Imperio Occidentis exueret, jam compositâ pace? Planè Maymbourgius Carolum non victorem, sed usurpatorem alieni facit. Est enim notandum, victo Aldagiso Desiderij filio, qui cum classe Græcorum in Italiam transmiserat, anno Domini DCCC. venisse Aquilgranum ab Irene ad Carolum Legatos, qui pacem offerrent,*

& animum præterarent ad nuptias cum Imperatrice jungeridas: hæc enim cum thronum, extincto filio Constantino, inedisset: duorum procerum Stauracij & Actij potentiam verita, animum ad nuptias cum Carolo adjecerat. Missi hoc anno Legati, & Amores cum Imperio promissi. Causa legationi prætexta, Sisini fratris Tarasij Patriarchæ, nuper bello capti liberatio: Legati à Carolo benignè accepti, & omnia, quæ postulabant, concessa. Contigit hæc Legatio biennium ante Caroli Imperium: nam audita Constantinopoli ejusdem coronatione, missa alia est apparatus legatio ab Irene, thronum & thronum offerente. Meminerunt legationis primæ Annales Francici auctore Adelmo Benedicentino ad eundem annum. Spondanus *ibidem*, & omnium clarissimè Maymbourgius *lib. 4. hist. Iconoclast. Anno DCCC. fol. 70.* Qui auctor (ut hoc quoque ingenue dicamus) sanctius utique veritati defendendæ, quàm impugandæ calumiam locasset, antiquitate oppressa: nec deerant alia contra hæreticos argumenta, quibus ingenium & eloquentiam impenderet; sed maluit classicum discordijs canere fatali nostrorum temporum malo, quibus ostentando ingenio antiquis nova præponimus; non quia meliora, sed quia recentia, & ideo admirationi, & plausui conjuncta; quàm enim difficile, tam gloriosum creditur, contra omnes potius, quàm cum omnibus sapere: & ipsa tamen, quæ novitate placebant, fastidiorum erunt, cum insenerint, antiquis in gratiam receptis.

Hæc est ergo celebris illa Imperij ad Francos per Leonem III. facta translatio, quam nos temporibus suis distinctam dedimus, ut tantò evaderet clarior. At ulteriorem hujus rei discussionem faciemus in præinsinuata conclusione nostra.

ARGUMENTUM III.

Petitum ex Canonico textu præinsinuatii Cap. Venerabilem, 34. De electione.

A Uthor Regalis Sacerdotij in sine dicti S. 5. argumentatur 3. inducendo prælegatum Canonem, in quo Innocentius III. Duci Caringæ sive Thuringiæ rescripsit in hæc verba: Nos, qui secundum Apostolicæ servitutis officium sumus singulis in justitia debitores, sicut justitiam nostram volumus ab alijs usurpari, sic jus Principum volumus nobis vindicare. Unde illis Principibus jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscimus, ad quos de jure ac antiquâ consuetudine noscitur pertinere, præsertim cum ad eos jus & potestas hujusmodi ab Apostolica Sede pervenerit, quæ Romanum Imperium in personam magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos. Sed & utique recognoscere debent, & utique recognoscunt, sicut idem in nostra recognovère præsentia: quòd jus & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendam ad Imperium, ad nos spectat, quæ eum inungimus, consecramus, & coronamus &c. Nunquid enim si Principes non solum in discordia, sed

sed etiam in concordia sacrilegum quemcunque, vel excommunicatum in Regem tyrannum, vel fatuum hereticum eligerent, aut Paganum, nos inungere, consecrare, & coronare hominem huiusmodi debemus? Absit omnino. Objectioni ergo Principum respondentes, asserimus, quod Legatus noster approbando Regem, & reprobando Ducem, nec Electoris gessit personam, nec cognitoris, sed denuntiatoris officium, quia personam Ducis ejusdem indignam, & personam Regis denuntiavit idoneam, quoad imperium obtinendum, non tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum, quamvis plures ex illis, qui eligendi Regem, Imperatorem promovendum de jure & consuetudine obtinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum Regem, & ex eo, quod fautores Ducis, absentibus alijs, & contemptis, ipsum eligere praesumpserunt, pateat, eos perperam processisse, unde privilegium meruerunt amittere, qui permixta sibi abusi sunt potestate, &c. Nos utique non Ducem, sed reliquum reputamus & nominamus Regem, Iustitia exigente. Quod autem, cum in electione vota Principum dividuntur, post admonitionem, & expectationem alteri partium favere possimus, maxime postquam a nobis unctio, consecratio, & coronatio postulantur: jure patet pariter & exemplo. Nunquid enim si Principes admoniti & expectati vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato & Defensore carebit? eorumque culpa ipsi redundabit in penam &c. Nobilitate ergo tuam monentes per Apostolica scripta mandamus, quatenus a praesato Duce recedas omnino, non obstante juramento, si quod ei ratione Regni fecisti, cum (eo quantum ad obtinendum Imperium reprobato) juramentum huiusmodi non debeat observari.

112. Ex qua Decretali praecitatus Author circa finem §. 5. observat, ipsos etiam Principes Electores agnovisse & falsos esse, quod jus & autoritas examinandi personam electam in Regem, eamque ad Imperium promovendi, ad Pontificem spectet. Neque hoc Pontificem unquam dicturum fuisse, multoque minus scribere, nisi compertum & plane certum foret: alioquin facile, claroque sole falsi vincendus.

113. Deinde in eadem Decretali insinuari ab Innocentio rationem, ob quam Regna & Imperia indirecte & casualiter subiaceant Pontifici auctoritati, ubi dicit: Numquid enim, si Principes vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato, & Defensore carebit, eorumque culpa ipsi redundabit in penam?

Obiectio.

114. EX parte adversa in dubium vocari potest, an, quando Innocentius dicit, Principes Imperij agnovisse, quod jus & autoritas examinandi personam in Regem, & ad Imperium promovendam, spectet ad Sedem Apostolicam, perinde hoc sonet, ac si iidem Principes falsi essent, quod jus personam sic electam ad Imperium promovendi pertineat ad Pontificem.

Responsio.

115. HOec equidem discutiendum reservamus in conclusionem sequentem, ubi plura ex eadem Decretali argumenta haud inefficacia ponderabimus.

Interea, ut pateat Pontificiae auctoritatis jus in Rege Romanorum jam electo absque Sedis Apostolicae placito à Principibus Electoribus neququam promovendo, novissimis adhuc sacri Concilij Tridentini temporibus fuisse adhuc in vigore, audire placeat eam in rem astituta inter Pontificem seu Paulum IV. seu Pium IV. & Ferdinandum I. ex placito quidem Pontificis titulo Regis Romanorum jam potitum, sed inconsulto Papà, ab Imperij Principibus electum Imperatorem. Quae acta exactè describuntur à Pallavicino hist. sacri Concilij Tridentini lib. 14. cap. 6. à num. 6. exponente ibidem causas, propter quas Paulus IV. renuntiationem Caroli V. ac Ferdinandi Regis I. ad Imperium evocationem improbat.

116. Pro detrimento namque Pontificis adducebatur, quod, cum Imperatores Occidentis, eorumque Electores fuissent ab Apostolica Sede instituti, obtinuisentque Romani Pontifices antiquissimum jus, ne quis eà potiretur Coronam absque ipsorum Pontificum confirmatione, videbatur neque Caroli abdicatio, adeoque neque Ferdinandi subrogatio, tanquam legitima esse comprobanda absque interventu Pontificiae auctoritatis: fuisse quidem Ferdinandum assensu Pontificio jam electum Romanorum Regem; sed per huiusmodi conditionem non effici, ut ille legitimus esset successor, nisi quando Sedes Imperatoria morte Caesaris vacasset: in quovis alio vacationis genere nova Pontificis comprobatione opus est.

Periculum verò duplex considerabatur: alterum, quod consentiretur, ut ex septem Electoribus tres, qui ab Ecclesia jam desceverant, suffragij jus retinerent ad creandum Caesarem in Republica Christiana: hi enim studuissent in posterum, ut is eligeretur, qui aut addictus foret, aut non infensus illorum sectae. Alterum, quod tunc Imperatoria potestas deveniret in Ferdinandum, qui suam auctoritatem impertierat tot Comitiorum Decretis Religioni perniciosiss, majorumque natu filium, à se Imperij successioni destinatum, penè Lutheranorum lacte nutrierat. Itaque Guzmanno per viam significandum curavit Pontifex, illum non posse per eos dies excipi à se tanquam Caesarem Oratorem, cum dedisset negotium caeteri confiato ex septem praecipuis Cardinalibus Auliaci nominis studiosis, ut ea de re deliberarent.

117. Quare Guzmannus Romam haud ingressus, Tybur se contulit, quae urbs extra viam dimidio die inde distat. Illinc revocatus est à Ferdinando, qui sibi incomparabili ducebat dedecori eam Pontificis repulsum, nisi ab eodem quamprimum Guzmannus exciperetur. Is itaque, seu verè, seu ex arte laudabili procurandae concordiae, pietatem praese tulit, cujus gratia Romam privatus adiret ad sacra loca veneranda, excipiendamque

Pon-

Pontificiam benedictionem; sperans fortasse, pro eo ac suæ quæque linguæ nimium confidit, suis persuasionibus Paulum consenturum. Sinè ullâ solemni pompâ Romam accessit, exceptusque est non tanquam Cæsaris Orator, neque publicè in Senatu Purpuratorum, sed tanquam Ferdinandi Regis Nuntius, & privato penè ritu in Aula, quæ *Aula Audientia* appellatur, coram aliquot Cardinalibus. Exposuit Guzmannus ægrimoniam, doloremque sui Principis, quoddâ Paulo uti Cæsar non agnosceretur, æquitatemque causæ monstravit, quod ille, non comprobante solùm, sed etiam adjuvante Pontifice Clemente, Rex Romanorum renuntiatu fuisse. Proinde dixit, opus non esse Ferdinando aliâ electione, quò Imperio succederet, quæcumque formâ illud vacaret, nullâ unquam super eo habitâ distinctione de modo vacandi; atque ut vacaret, aliud non desiderari, ubi sponte à possessore abdicaretur. Indicavit præterea, quàm gratum futurum foret spectaculum hostibus Catholicæ Religionis in Germania, si sibi adversarentur invicem duo illi potestatis fastigia, quæ geminæ veluti columna erant omnium validissimæ ad Religionem sustinendam; geminæque scopuli, à quibus hæresis naufragium sibi maxime formidabat. Infatigabili Austriaeorum studio deberi, quoddâ quispian in illis provincijs superesset, qui Pontificem ut Ecclesiæ principem veneraretur: quàm vehementer perturbatum iri animum Ferdinandi (cujus ingenio pro more Principum, acerrima inerat honoris cura) si dignitatem Cæsaream impugnatam sibi cerneret ab eo solùm, cujus Pontificiam dignitatem ipse, & Carolus frater tanto impendio, tanto discrimine, tanto multorum populorum, magnorumque Dynastiarum odio propugnarent. Quale observaretur exemplum reliquis Principibus, tum exteris, tum Germanis, atque universo Christianorum generi, ad sustinendum Pontificem, à quo postea ipsi per obtentus adeo tenues non modò desererentur, sed oppugnerentur? Rationes hæc perpenderit Pontifex eximia pietatis ac prudentiæ suæ trutinâ; neque committeret, ut nimis religiosi studij sui fructus non alius colligeretur, nisi extremum Religionis exitium.

118. Contra Pontifex se tueri, causatus ipsam rei gravitatem, quæ quò majorem ad Principem, adeoque ad spectabiliorem pertinebat, eò majorem consilij maturitatem ex ipsa novitate postulabat. Pro certo haberet, se, Patresque ad id destinatos omni usuros arbitrio, ut Regi satisficeret; cui & honoris gratiâ, & quò rei ratio redderetur, nuntium designaverat Boncompagnum, aliàs à nobis laudatum, qui fuit postea Gregorius XIII. eique per eam occasionem Ecclesiæ Vestinæ Infulas dedit; quamquam deinde Paulus octavo post discessum Guzmanni die, ad ampliorem honoris significationem erga Ferdinandum, quæ ipsum deliniret, Legatum destinavit Rebibam, usus opportunitate; quoddâ eundem illum in Poloniam etiam mittebat, ut obfisteret hæreticis in ea regione in dies gliscentibus.

Cæterùm in Ferdinandi causa Pontificij Consilij duriorem in sententiam ibant, sive quòd in rebus ambiguis ministrorum sententia solet Principis propensionem subsequi, sive quòd Consilij feligi solent à Principe, propensionem gerentes sibi concordem. Unus Ioannes Gropperus discrepabat, qui post recusatam magnanimâ demissione animi Purpuram, venerat Romam, accersitus à Pontifice, ut eo in destinata morum emendatione uteretur, ibique in summa doctrinâ, prudentiâque exultatione versabatur, præsertim super Germaniæ negotijs, in quibus nec cum quispiam experienciâ æquabat, nec post gloriosam repullam, humanâ utilitatis suspicio in eundem cadebat. Auctor is erat, habitâ temporum ratione, suam Juris severitatem exquirendam non esse, cum publicæ res non tam prosperè succederent, ut liceret prudentiæ optimum seligere, sed tolerabile. Sæpe non modò à patrefamilias, sed etiam à cauto tutore portionem aliquam æris alieni remitti creditoribus; & sæpe homini decrestanti parum quiddam pacificè largiri, multum violenter auferri. Errasse tum Carolum, tum Ferdinandum, debito aliquo ritu prætermisso: at nunc erratum ipsi faterentur, & Pontifex ob preces tantorum petitorum, quales erant Ferdinandus & Philippus, erratum benignè condonaret: ita fore, ut hinc nullam pateretur iacturam, quin confirmaretur Apostolicæ Sedis auctoritas; hinc error ipse admittus prodesset, ut Pontifex eâ indulgentiâ haud parum promeretur apud eos Principes, quibus tam ingens inerat potentia gratiæ referendæ. Ut alius quàm Ferdinandus Cæsar crearetur, non solùm haud potis esse, sed nec expetendum. Germanos Cæsarem Germanum omnino velle, idque utilitatis gratiâ, tam propriæ ipsi Germaniæ, quàm communis Christianæ Reipublicæ. Inter Germanos Principes alium non numerari, in quo tanta Religionis firmitas conjungeretur cum tanta potentia & ob hæreditarias ditiones, & ob consanguinitatem cum Hispaniæ Rege. Quæ Ferdinandus hæreticis indulserat, esse necessitati, non voluntati imputandæ; quod etiam Delphinus Nuntius affirmabat. Iam verò ubi pro certo poneretur, Imperatoriam potestatem esse in eo Principe retinendam, velle Pontificem, ut Caroli abrogatio ac Ferdinandi successio tanquam irrita diserte pronuntiarentur, adeoque ut res integra recuderetur; idem esse, ac velle præterita negligentia mereri potione nimis amarâ, nimiamque nauseam moyente palato delicatissimo Principum tam sublimium. Posse jura Pontificis absque hujusmodi duorum Cæsarum dedecore illæsa persistere. Ac prudentiæ quidem esse, in concordia negotio ita proprium honorem quærere, ut alterius partis dignitas non lædatur; aliter pacificationes aut non confici, aut si necessitas eas extorserit, quàm ocyllimè quasi injurias vindicari, adeoque in acerbiores injurias degenerare. Neque tamen Gropperi consilia, neque Philippi Regis suasio stectendæ Pauli severitati satis fuere.

120. Interea diem obiit Carolus V. 21. Septembris anno ætatis suæ, & sæculi 58. Delatis Romam ejusce mortis nuntijs, actum est in Senatu de celebrandis in Sacello Pontificio iustis funebribus, quæ Cæsaribus persolvi solent. Pontifex verò hujusmodi verbis Decretum edidit: *Nolens Pontifex, ut hoc Religionis officium præmittatur ob rumorem aliquem, seu famam diffusam de certa quadam abdicatione Imperij à Carolo habita, cujus tamen legitima notitia ad Pontificem non pervenit, statuit, exequias ritu consueto celebrandas esse; declarans tamen, nullum per eas afferti detrimentum Sanctitati suæ, Apostolicæ Sedi, suæq; authoritati ac jurisdictioni, nec jus ullum cuiuscunque alteri acquiri. Quo autem die itum est in sacellum ad rem perendam, & solemne sacrificium à Paceo Cardinali decantatum, Pontifex dum pergeret, in coacto Purpuratorum cœtu dixit: Imperium Caroli morte, non ejusdem abdicatione vacasse; cum ea non in manu Pontificis, uti jus postulabat, sed Septemvirum fuisse peracta.*

121. Ex hisce quidem Pauli verbis Suavis Polaus, ejusque sectatores contendunt evincere, ac si Paulus arrogasset sibi potestatem creandi Cæsarem, quemcumque voluisset, quandoquidem vacabat Imperium non ex obitu possessoris, in quo solo eventu Septemviris tributa est ab Apostolicâ Sede potestas successoris eligendi, sed ex illius cessione, in quo vacationis genere nullum Septemviris jus datum est. Sed hoc Pontifex minime enunciavit in memorata declaratione, sed unice dixit, abdicationem Cæsaris non fuisse legitimam, utpote in manu Pontificis non peractam, adeoque Imperium non nisi Carolo defuncto, vacasse.

122. Post illius equidem Pontificis obitum duritia quædam in ipso ex jure, at nimis rigide agente, fuit notata, quam mitigare studuit Ferdinandus, datis ad illius Successorem Pium IV. litteris, quibus suam electionem à Pontifice ratam haberi postulabat, quippe cum satis animadverteret, sine hujus placito Cæsareum diadema nondum satis firmum suo habere vertici, ob summam Sedis Apostolicæ autoritatem in omnes Christianos Principes, ac potissimum in Germaniæ Ecclesiasticos. Quod etiam consecutus Ferdinandus, grates agebat Pio propter amota obstacula à Paulo injecta, ipsiusmet etiam heterodoxis ex ore Heideggeri in Sess. 17. 8. Concilij Tridentini argut. 6. fatentibus, à Ferdinando Oratorè Germanum pro ejus confirmatione Romam missum fuisse: claro sanè argumento, hoc jus confirmandi Electum Imperatorem, ne hostes quidem fidei, ac Religionis Pontificiæ adversarios pernegare ausos fuisse.

ARGUMENTUM IV.

Desumptum ex Clementina unicâ *De jurejurando.*

123. Auctor *Regalis Sacerdotij præf. lib. 1. §. 6. circa medium n. 3.* argumentatur 4. ex præallegata Canonica constitutione à Clemente V. in Concilio Viennensi editâ sub hoc tenore: *Romani Principes, Orthodoxæ fidei professores*

facrosanctam Romanam Ecclesiam, cujus caput Christus Redemptor noster, ac Romanum Pontificem, ejusdem Redemptoris Vicarium fervore fidei venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbationem personæ ad Imperialis celsitudinis apicem assumendam, nec non unctionem, consecrationem, & Imperij coronam accipiunt, sua submittere capita non reputabant indignum, sequè illi, & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transfudit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes jus & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, pervenit, adstringere vinculo juramenti, prout tam in observationis antiquæ temporibus novissimis renovatæ, quam formâ juramenti hujusmodi sacris insertâ Canonibus manifestârit, &c. Ex qua Pontificiâ simul & Conciliari sanctione notat *supra citatus* Auctor. Concilium Viennense sub Clemente V. celebratû, in illa constitutione aperte testari, Imperium à Græcis in Germanos autoritate Sedis Apostolicæ esse translatum, & ab hac jus Electorale constitutum fuisse: antiquissimo insuper more electos Imperatores Pontifici Romano se juramento obstrinxisse: Reges, & Imperatores Romanæ Sedis Advocatos & Defensores esse: juramenta Sedi Apostolicæ à Principibus præstari solita, esse vera juramenta fidelitatis, cujus obligatio qualis & quanta sit, quæque partes complectatur, videri posse in epistola Ducis Aquitanix Fulberti Carnotensis doctrinâ & sanctitate celeberrimi, cujus fragmentum haberi in *Cap. De forma. causâ 22. q. 5.* Ex quibus Pontificiam supra Reges, & Imperatores potestatem summopere confirmari, cum non solo Pontifice Romano, sed à Concilio universalis fuerit declarata, & ab Episcopis Gallicanis non tantum non impugnata, sed positivè confirmata & sancta habita sit, ut proinde non doctrina tantum Clementis V. aut Concilij censenda sit, sed Ecclesiæ totius Gallicanæ.

Objectio.

Hic ratioinationi occurrit primâ saltem 124. fronte non quâ adversarius, sed quâ ejusdem doctrinæ assertor Maymbourgus, in *historia de Imperio lib. 2. ad annum 996. §. ult.* tradens: *certissimam, & omni exceptione majorem esse veritatem, quod jus eligendi Imperatorem, à Sede Apostolica ad Principes Germaniæ proveniret: Idque Innocentium III. Concilium Viennense, Electores ipsos, & denique Imperatorem Albertum testatum facere, velut appareat ex monumentis authenticis, fide dignis, quæque in dubium revocari haud possint, nisi fundamentis fidei, historiæque humanæ convulsis.*

Responsio.

125. SI expendantur reliqua etiam principia per Seundem Maymbourgum ibidem posita, infertur inde, secundum hujus Authoris sententiam, oportere, duo in Imperatore distinguere: *Vnum*, quod sit Caput, supremusque Princeps, & Monarcha Germanici Imperij, à quo Principes alij dependeant. *Alterum*, quod Electus, exclusis alijs omnibus, habeat jus postulandi à Pontifice coronam. Quoad *primum* igitur

igitur, nec Electores, nec Imperatorem à Romano Pontifice quidquam accepisse, cum jure naturali, Divinòque, ut in alijs Regnis electivis, sic & in Germanico Imperio possint Optimates sibi Caput & Principem eligere. Quoad secundum verò, dici debere, coronationem Imperatoris fluxisse quidem à Romano Pontifice, esse tamen ritum hauri necessarium, sine quo nempe Majestas tota constet Imperatori.

Hæc proinde Maymbourgii distinctio, cum minime cohæreat cum assertionem, quam primò fronte exposuerat, ad illam confortandam, sic progreditur Author Regalis Sacerdotij cit. §. 6. n. 9. 4. circa medium. Etenim sub eâ priori loco allegatâ assertionem Maymbourgus Innocentij III. in Cap. Venerabilem. Concilij Viennensis in Clementina unica De jurjurando. Electorum, ac Imperatorum testimonio tanquam verissima, indubitata, & adeò fide digna admittit, ut ea non tantùm negari non posse dicat, sed ne quidem vocari in dubium. At verò ex his ipsis Pontificum, Principumque testimonijs clarissime habemus, non jus tantùm eligendi quoad coronam, ritumque externum, Germanis Principibus concessum à Sede Apostolica fuisse, sed eligendi Advocatum & Defensorem Ecclesiæ; Electoribusque dissidentibus, posse Romanum Pontificem non tantùm Imperatorem, sed Regem etiam eligere, alio rejecto, omnique auctoritate exuto, posse Pontificem declarare electum à Principibus, propter hæresim, censuram, aliudve impedimentum inhabilem Regno esse; posse, imò teneri subditos ab eo, quem Pontifex, ejusve Legatus exclusit, omnino desistere, & juramento solvi: Imperium auctoritate Pontificis à Græcis in Germanos translatum esse: Imperatorem ab eodem Pontifice per Electores recipere temporalis gladij potestatem, &c.

126. Ex quibus proinde ipsissimis Innocentij, Concilij Viennensis, Alberti Cæsaris, & Principum Electorum verbis tam clarum est, ea non posse ad solam coronationem, ritumque externum, ac cæremoniam haud necessariam referri, ut mirum sit, Maymbourgum voluisse distinctionem tam fragili, nullis nixâ fundamentis, sed proprij duntaxat cerebri adinventioibus, causam tanti momenti sustinere. Neque enim juvat, quod præterdit Maymbourgus; jure naturali, Divinòque quamlibet Republicam posse sibi Caput eligere. Ibi enim hoc principium haud subsistit, ubi in Regno aliquo jus successione est hæreditarium, sic nihil prohiberet, Summum Pontificem jus Imperij Græcis optimo jure ademptum, suo arbitrio conferendum sibi reservasse, qui tamen Caroline stirpi hæreditarium, & post hujus extinctionem, ita voluit esse electivum, ut certis Germaniæ Principibus concesserit Imperatorem eligendi potestatem, sibi unec reservato confirmationis (uti supra visum est) non inanis coronationis jure, unâ cum supremementali illâ Oecumenici erga universalem Ecclesiam Pastoralis muneris prærogativâ, per quam in Ecclesiâ necessitatibus, ita exigentibus, possit publico sacre Religionis, ac fidei Bono in constituendo Imperatore prospicere; prout infra ulterius demonstrabitur.

127. Author Regalis Sacerdotij cit. §. 6. argu-
mentatur. Quo tempore jus eligendi Romanum Imperatorem, ad Principes Germaniæ pervenerit, incertum esse. Aventinus lib. 5. Annal. & Onuphrius Panvinus lib. de Comitibus, volunt Collegium Electorale à Friderico II. institutum, & à Gregorio X. confirmatû. Obijt autem Fridericus II. MCCL. Gregorius verò Anno MCCLXXVI. Onuphrius credit, jus eligendi ad Septemviros restrictum in Concilio Lugdunensi, quod Anno MCCLXXIV. auctoritate Gregorij X. convocatum est. Alij Gregorio V. attribuant, natione Germano, Nepoti Ortonis III. qui Anno DCCCCIC. decessit. Hanc opinionem Bellarminus, & sæpe laudatus Moretus in suo Dictionario historico, ubi agit de Gregorio V. tuentur. Eamque multæ probant magnæque rationes. Primò: Quòd Sigebertus ad Annum MII. scribat, Ottonem III. inter alia cum cum Papa Gregorio V. de ijs, quæ Imperij jura spectant, egisse. Secundò: Quòd Otto I. alijsque deinceps usque ad Ottonem III. privilegio Leonis VIII. quod habetur c. In Synodo. dist. 63. successorem elegerint, idque propagatum, ut diximus, usque ad Ottonem III. post quem jus eligendi penes Germaniæ Principes fuit; oportet ergo; hoc tempore mutationem aliquam circa Electores factam esse, alioquin Imperatores eo privilegio tam magno, tamque utili successores nominandi, nunquam abstinuissent. Tertio: Quòd Otto III. liberis, & spe liberorum carens, ne post ejus mortem causâ electionis, discordiæ Germaniam agitent, vicino maxime & vigilante ad omnia Gallo, cum Pontifice sic conveniret.

Illud saltem vero propius est, numerum septem Electorum non à Gregorio V. fuisse institutum, sed ab Innocentio IV. in primo Concilio Generali Lugdunensi Anno MCCXLV.

128. Sed quidquid de tempore, & Pontifice in individuo sit, qui jus eligendi ad septem Germaniæ Principes transfudit, certum est, ab aliquo Summorum Pontificum translatum esse; præter enim scriptores, quorum plurimos videre est apud Bellarminum lib. 3. c. 3. de translato Imperij. docent ipsi Lutherani Centuriatores: quorum tamen primæ, potissimæque & innatæ velut partes sunt, quidquid Ecclesiæ Romanæ decorum & gloriosum est, pertinaciter negare.

S. Thomas, cui & sanctitas & doctrina cælitus infusa voluntatem errandi, & facultatem ademit, in tract. de regimine Principum, quem Regi Cypri dedicavit, lib. 3. c. 9. Ex tunc (hoc est, post Ottonem) ut historia tradunt, per Gregorium V. genere similiter Theutoncum provisâ est electio, ut videlicet per septem Principes Alemanniæ fiat: que usque ad ista tempora perseverat, & tantum durabit, quantum Romana Ecclesia, que supremum gradum in Principatu tenet, Christi fidelibus expediens judicaverit, in quo casu, ut ex

verbis Domini supra inductis est manifestum, videlicet pro bono statu universalis Ecclesie videtur Vicarius Christi habere plenitudinem potestatis.

Farentur ipsi Principes Electores, quorum maximè res agitur, ut videre est in litteris Marchionis Brandenburgici, Ducis Saxonie, & Comitis Palatini apud Baronium Anno DCCCCXVI. n. 44. Et denique Alberti Imperatoris, qui in litteris ad Bonifacium VIII. Anno M CCCIII. Regni sui quinto, decimo sexto calendis Augusti hæc habet. *Prostreor, Beatissime Pater, me bonorum omnium largitori, ac vobis, sanctæ Ecclesie Tuæ fore pro innumeris misericordijs, & immensis beneficijs obligatum, &c.* Et infra. *Recognoscens igitur, quod Romanum Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis translatum est in personam Magnifici Caroli in Germanos, & quod jus eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postea promovendum, certis Principibus Ecclesiasticis & secularibus est ab eadem Sede concessum, à qua Reges & Imperatores, qui fuerunt & erunt, pro tempore recipiunt temporalis gladij potestatem ad vindictam malefactorum &c.*

Et ipse Summus Pontifex Innocentius III. in Decretali Venerabilem. De electione: Vnde, inquit, illis Principibus jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscimus, ut debemus, præsertim cum ad eos jus & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede pervenerit.

In publico etiam Instrumento ad Nicolaum III. Pontificem Maximum anno MCCLXIX. indictione 7. Rudolphi Imperatoris Anno VI. iidem Principes sic loquuntur: *Nos Principes Imperij universis præsentem paginam inspecturis. Complectens ab olim Romana Mater Ecclesia quâdam quasi germanâ charitate Germaniam, illam eo tereno dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen temporaliter præsentium super terram: plantans in ea Principes tanquam arbores præelectas, illud eis dedit incrementum mirandæ potentie, ut ipsius Ecclesie auctoritate suffulti, per ipsorum electionem illum, qui frena Romani teneret Imperij, germinarent, &c.* Vide integrum hoc Instrumentum apud Bellarminum de translato Imperij 1. 3. c. 3. Videndus etiam Serarius lib. 1. Rerum Mogunt. c. 26. & Gretserus in defensione Bellarmini c. 28.

Ludovicus etiam Morerus in recentissimo Dictionario historico, quod Ludovico XIV. Gallorum Regi dedicavit, tomo II. & Spondanus Episcopus Gallus ad annum DCCCCXVI. idem affirmant.

Ipsæ P. Ludovicus Maymbourgi loco paulò post citando illa, quæ citavimus, Electorum, Imperatorum, ac Innocentij III. testimonia & monumenta dicit esse fide digna, authentica, revocantque ad veritates omni exceptione majores, quantumvis ipse in alium sensum, interpretetur.

Et denique si alia omnia desint, superat omnem exceptionem testimonium Concilij universalis Viennæ in Gallijs celebrati anno MCCXCIX. præsentibus Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ Regibus, Patriarchis Alexandrino & Antio-

cheno, Episcopis centum quatuordecim, vel ut alij, trecentis, præter Abbates & Doctores, & præside ipso Clemente V. Gallo, ipsisque Gallis additissimo, ut præter alia patuit ex Sede Pontificali Avenionem translata, Christiano orbe, & Italiâ præsertim indignante,

Objectio.

Adversus hanc argumentationem occurrit inprimis, quoddam tractatus de Regimine Principum Divo Thomæ inscriptus, non sit genuinus hujus Angelici Doctoris parvus; ut ostendit Bellarminus de potestate Papæ: quia præter certissimas alias conjecturas, hæc una est, quod lib. 3. cap. 20. meminerit sue cessionis Adolphi Imperatoris post Rudolphum, & successione Alberti post Adolphum, quæ contingere, prima quidem anno 1192. Altera Anno 1299. Divus autem Thomas obiit Anno 1274.

Deinde occurrunt Maymbourgi sequentes haud prætermittendæ propositiones, quin accuratori subdantur examini: quarum prima est, certum esse, dominante stirpe, & familia Carolinâ, jure legitima successione Regnum Germaniæ deferri, vel potius transmitti ad proximos agnatos consuevisse: hancque fuisse legem Franciæ fundamentalem: donec eâ extinctâ, Reges eligi ceperint. Sic Conradum I. Henricum Aucupem, ejusque filium Ottonem Magnum à Principibus tum Ecclesiasticis, tum secularibus, Urbiumque deputatis electos esse.

Secunda est: Imperio in Ottonem I. & Alemannos translato, durasse jus electionis usque ad Fridericum II.

Tertia est: Quoad Electores sæpe variatum esse, admissio aliquandiu ad suffragia etiam populo, ejusque deputatis, imò Principibus, Urbibusque Italiæ, ipsique per suos Legatos Pontifici: quia tunc Italiæ Regnum pars Imperij Germanici censebatur. Sic Henricum VI. Lotharium II. Fridericum I. promotos esse.

Quarta est: Cum penes Principes, Officiales, Ministrosque Imperij major potestas & auctoritas staret, mutato electionis ordine, ad hos suffragandæ jus devenisse, alijs Principibus, Civitatibus, deputatis, Imperatorem aliquem præsentantibus tantum, qui tamen, si primi dissiderent, ipsi Augustum pronuntiabant. Hoc apparere ex Cap. 34. De elect. quod est Innocentij III.

Quinta: Per electionem Conradi III. solos Principes vasallos, & Beneficiarios Imperij tam Ecclesiasticos, quam seculares fuisse ad eligendum admissos, & post electionem Friderici I. solos Germanos, ut apparet ex Decretali Innocentij III. ad Ducem Zaringiæ: post electionem vero Friderici II. in quam plerique Germani Principes convenerant, istorum consensu & voluntate potestatem eligendi Principibus Septemviris delatam esse, omnibus alijs suffragio exclusis, idque asserti ab Alberto Abbate Stadeni, Martino Polono, Friderico II. coævis: ex quibus apparere, collegium Electorale intra annum 1220. & anno 1240. institutum fuisse, quem deinde Septemviratum Aureâ Bullâ à Carolo IV. adversus omnem mutationem fuisse confirmatum.

Re

Responſio.

132. **A**DVERSUS istas Maymbourgi nullis, quæ in medium proferantur, fundamentis nixas assertiones, præter Alberti Stadenſis, & Martini Poloni, ex ijs, quæ mox proferemus, facile disparituras autoritates, processuri, operæpretium duximus eisdem Baronij ad annum 996. à n. 36. optimis rationibus stabilitas opponere assertiones. Quarum prima ita se habet. Hoc ipso anno 996. compositis rebus, restituta pace Ecclesiæ, Gregorius Papa V. consilio Ottonis III. ad stabilendum statum Ecclesiæ, adiciens animum, nec non ad electionem Imperatorum pacifice absque tumultu in posterum faciendam, Concilium Romæ collegit Episcoporum, cujus fragmenta saltem supersunt. Ad quod proinde Concilium referri debere videtur, quod de Imperatoribus, & Electoribus ab eodem Pontifice, multorum assentione traditur constitutum.

Hinc Novatores Centuriatores Magdeburgenses, quantumvis infensi Romani Pontificibus, cent. 10. cap. 546. fateri compulsi sunt, Gregorium ejus temporis Papam sanxisse, ut penes solos Germanos esset jus eligendi Regem, qui post diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator, & Augustus appellaretur. Nituntur hi Centuriatores autoritate Blondi, cujus verba inserunt iidem cent. 10. cap. 16. pag. 720. quæ ita se habent: Gregorius Papa eam fecit de Imperatoris electione sanctionem, quam hucusque super annos quadringentos servatam vidimus, solis licere Germanis, qui inde Electores dicti sunt, Principem deligere, qui Cæsar tunc, & Romanorum Rex dicitur, si à Romano Pontifice coronabitur, Imperator appelleretur.

Consule de his Extravagantem Innocentij III. ad Ducem Thuringiæ scriptam, quæ incipit Venerabilem. 34. De electione. à nobis superius §. 4. argumento 3. relatum, in qua disertè dicitur, jus eligendi Regem, in Imperatorem postea promovendum, Principibus Germaniæ concessum, provenisse à Sede Apostolica, quæ Romanum Imperium in personam Magnifici Caroli à Græcis transtulit. Consule etiam Clementinam De iurejurando. in qua disertis verbis asseritur: Imperatores se Romanæ Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos Principes jus & potestas eligendi Regem in Imperatorem promovendum pervenit, adstringere vinculo juramenti.

Hoc ipsum firmiter litteræ à Principibus Electoribus, ac inter hos à Comite Palatino Rheni, Duce Baviaræ anno 1279. datæ, ac ex Bibliotheca Vaticana in Caltrum S. Angeli translata, ibique reservata, atque à Baronio ad dictum annum 996. n. 54. recitata. Idem confirmant Alberti Imperatoris litteræ anno 1303. ad Papam exarata, quarum dictus Baronius n. 48. meminit, in quibus iterum expressa sit contestatio, quod Romanum Imperium per Sedem Apostolicam sit de Græcis translatum in personam Magnifici Caroli ad Germanos, & quod jus eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem potestà promovendum, certis Principibus

Ecclesiasticis, & secularibus sit concessum ab eadem Sede, à qua Reges, & Imperatores recipiant temporalis gladij potestatem.

Secunda ejusdem Baronij ab omnibus 1330 constanter comprobata assertio est: sicut Imperium autoritate Romani Pontificis ex Oriente in Occidentem translatum est, ita jus eligendi Imperatorem Germanis concessum, à Romanorum Pontifice autoritate & concessione manasse.

Tertia dicti Baronij assertio est circa nominam Imperatoris eligendi à certis Germaniæ Principibus fulcitam sequenti dissertatione: Sanè quidem, inquit, dum Otto Romæ fuit, tractasse inter alia, quæ ad Regni jura pertinent, Sigebertus affirmat. Si Concilij Romani, de quo agimus, monumenta extarent, nobis haud laborandum esset in perquirendo, qualis fuerit ista ab ipso Pontifice iisdem Electoribus tributa concessio: num scilicet ipsa fuerit omnibus Germaniæ Principibus generatim collata, an tantum sex, vel septem certis, nominatisque expressis Principibus (ut nunc sunt) Ecclesiasticis atque laicis exhibitâ. Certè quidem revocandum non est in dubitationem, generalem saltem concessam Germaniæ Principibus omnibus eandem facultatem eligendi Regem in Imperium promovendum. Etenim id omnino asserere, etiam si alia quæque testimonia deessent, facta ipsa non modò suadent, sed cogunt. Cùm enim (ut audisti) concessum fuerit à Leone VIII. Ottoni primo, ejusque successoribus successores eligere in Imperium promovendos, & ab eis factum usque ad tertium Ottonem constat, & post ipsum nunquam id tentatum ab ipsis fuisse, inveniatur: planè dicendum est, eam facultatem demptam fuisse Imperatoribus ipsis penitus, & Germaniæ collatam Principibus, nec ab alio, quàm à Romano Pontifice, cujus duntaxat id esset autoritatis, quod (ut nuper audisti) Electores & electi Imperatores publicis scriptis ingenuè sunt professi.

Ut autem non ab alio, quàm ab ipso Gregorio id factum sit, multa sunt, quæ id affirmare cogunt. Atque imprimis, quem diximus, ipse rei usus, cùm post ipsum Gregorium Ottonem Imperatorem defuncto, non amplius per Imperatores, sed Electores Principes constet, fuisse successores electos, quod Scriptores omnes affirmant, & quævis vetera monumenta testantur, speciatim verò complures auctores, qui suorum temporum res scripserunt, id absque controversia aliqua asserunt; quod & ipsi etiam refractarij Novatores (uti dictum est) profitentur.

Ista autem decernendi Gregorio ipse Otto Imperator fuisse auctor videri potest. Cùm enim absque liberis esset, & spes omnis dempta, ut in filium (quod fecerunt prædecessores, transferret Imperium) ne post ejus obitum inter omnes sibi consanguinitate & affinitate conjunctos, & alios æmulo ejusdem honoris Principes, exoriri possent bella civilia, quibus idem consagrans perderetur Imperium, in Electores eam refundendam potestatem autoritate Pontificiâ, consultius exi-

stimavit. Et quoddam videret æmulos gloriæ Germanorum Francos, explosis Carolinis, ignominie nomine suggillatos, novos eisdemque pugnacissimos habere cõpisse ex alia linea Reges, ne illis Imperium pariter affectandi, & ad Francos, è quibus in Germanos fluxerat, revocandi aliqua quærentibus pateret occasio: bene consultum rebus Germanorum putavit, si Apostolica autoritate firmaret, ut iidem tantum essent Germani, quibus facultas esset creandi Regem, quem idem Romanus Pontifex promoveret in Imperatorem, ita tamen, quod si causa aliqua esset, id negandi, liberè facere posset, nec aliquo necessitatis nexu, quem ipsi elegerint in Regem, compelleretur probare, atque ungere Imperatorem. Nam audi Innocentium III, id ipsum Electoribus his verbis insinuantem: *Sed & Principes recognoscere debent, & utiq; recognoscunt (sicut idem in nostrâ recognovère præsentia) quatenus & autoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendam ad Imperium, ad nos spectat, qui eum inungimus & coronamus. Est enim regulariter, & generaliter observandum, ut ad eum examinatio persona pertineat, ad quem impositio manus spectat. Numquid enim, si Principes non solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcumq; vel excommunicatum in Regem, tyrannum, vel sarrum hereticum eligerent, aut pagannum: nos inungere, consecrare, ac coronare hominem huiusmodi deberemus? Absit omnino.* Hæc Innocentius. Porro quis non intelligat, quoddam, si personam electam in Imperatorem assumendam, ex causa ipse potest rejicere Pontifex, multo magis ipsos Electores repellere potest ex causa, præsertim verò, si inquinatus sit hæresis, in qua nec recipiendus, sed spernendus ab eo esset Imperator electus?

Porro non sic jus eligendi in alios transfudit Romanus Pontifex, ut illud apud se noluerit remansisse, & cum opus fuerit, & necessitas exegerit, eo pro arbitrio uti posset, hunc recipiendo, abiciendo autem illum, pro ut opportunitas postularet. Nam audi, quid dicat Glaber Rudolphus horum temporum probatus scriptor, ut qui ab hoc tempore usque ad millesimum quadragesimum quintum historiam scripserit ad sanctum Odilonem Abbatem Ruum: *Illud (inquit) nihilominus mirum condicens & perbonestiam videtur, atq; ad pacis tutelam optimum decretum, scilicet, ut, ne quisquam audacter Romani Imperij sceptrum præproperus gestare Princeps appetat, seu Imperator dicat, aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Republicæ, eiq; commiserit insigne Imperiale.* Hæc ipse, haud ignorans, quæ assidue ante ejus oculos versabantur, per Principes Imperij feudatarios eligi, qui esset in Imperium promovendus, probe notens, lumen rerum penes Pontificem esse, ut probaret, vel non probaret, quem elegerint.

335. Quarta denique Baronij assertio est de indaganda origine Septemviriatus ad Imperatorem eligendum instituti, de quo Baronius à citato n. 54. ita disserit. Illud reperitur magis notè controversum, & prolixa disceptatione

agitatum: num septem tantum Electorum selectio & electio, qui Romanorum Regem crearent, fuerit ejusdem Gregorij Papa V. institutio, vel alterius Romanorum Pontificum. Hujus rei occasione, scimus, Panvinum commentarium de Comitibus Imperatoris elaborasse, quo nihil aliud probare nititur, quam septem Electores non à Gregorio V. institutos fuisse, sed à Gregorio ejusdem nominis X. nullum alium habens suæ sententiæ, quem sequatur Authorem, nisi infectam hæresis scabie bestiam, Aventinum, quem indignè nimis ipse homo Catholicus pedine scalpit eburneo, dum eum prædicat virum esse desertum: quem, si cominus inspexisset lucerna Cleantis; cum potius sicut pietate, ita & doctrinâ intellexisset omnino desertum, nullo autem modo desertum, ut cum ex multis alijs, tum ex iplo, in quo sequitur eum, quem laudat, & in quo laudat errantem, intelliges, quos ambos turpiter errantes, egregiè corrigat, quem jure laudavimus, Bellarminus verè doctissimus ostendens (quod ipsos latuit) complures, eosdemque fide integros, scripsisse ante Gregorium X. Auctores de septem Electoribus jam antea constitutis, adeo ut nequaquam fingi poterit, eisdem ab ipso Gregorio X. originem ducere, quorum ante ejus Pontificatum feret mentio à diversis ejusdem temporis claris Auctoribus.

Explosis igitur Novatorum falsis opinionibus, repudiatisque novitatibus eorundem, nec sic definita remanet questio, ut factum à Gregorio V. affirmare possimus, quod à Gregorio X. institui potuisse, negatur. Siquidem etsi in controversiam revocari non potest (ut dictum est) id, quod tributum fuerat à Romano Pontifice Ottonibus Imperatoribus, eligere successores, per Gregorium V. transfusum ad Germaniæ Principes, haud tamen adeo liquet, per ipsum fuisse Electores ipsos numero lenario, vel septenario definitos; sed & si factum fuerit, consistere tamen, nequaquam id fuisse usu receptum. De his ergo modò nobis agendum, ac demum à quo potissimum Romano Pontifice id primum invenierimus institutum, in medium adducendum.

Sanè quidem nemo jure incicias ire poterit, post Tertij Ottonis Imperatoris obitum, ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Romanorum Reges Imperatores designati, eosdem non septem duntaxat Electorum, sed omnium Principum Germanorum, qui ad Comitatus convenissent, suffragijs fuisse ad Regium culmen electos: quod præterquam singulorum promotiones, perspicuè satis edocent, ut dubitationi nullus possit esse locus relictus, quæ adhuc extant de ipsis promovendis litteræ diversorum Pontificum Romanorum ad Germaniæ Principes datæ, & inter alias, quas Gregorius scribit ad omnes Episcopos, Duces, atque Comites Teutonicos de novi Regis electione faciendâ, si Henricus in Synodo excommunicatus non resipisceret, ostendens, illorum omnium jus esse par in eligendo Rege in Imperium promovendo. Ita etiâ perseverasse tempore Innocentij Papa II.

anno

anno Redemptoris 1200. cùm mortuo Henrico sexto Imperatore, Principes Germaniæ fecerunt inter se, eligentibus alijs Ottonem IV. alijs verò Philippum, literarum ambarum partium ad Innocentium Papam datæ significant, quibus manifestè apparet, non penes septem tantum fuisse jus eligendi, sed penes omnes tam Ecclesiasticos, quam laicos Feudatarios Imperatoris in utraque Germania Principes. Extat scriptus tunc codex omnium illarum Epistolarum, quæ in ea causa ultro citroque datæ fuere, asservaturque in Archivio Apostolicæ Sedis in Castello sancti Angeli in Urbe, nimirum litteræ Balduini Comitis Flandriæ unius ex Electoribus, aliæ Comitum Burgensis & Metensis, eodem munere perfunctus, Adolphi Archiepiscopi Colonienfis, & aliorum, qui elegerunt Ottonem. Quarum litterarum subscriptio est sub hoc tenore:

- ✠ Ego Adolphus Colonienfis Archiepiscopus elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Berardus Paderbornensis Episcopus elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Thietmarus Mindensis Episcopus elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Vuirichindus Condejenfis Abbas elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Gerardus Tudenfis Abbas elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Eribertus Verdenfis Abbas elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Henricus Dux Lotharingiæ, qui & Brabantia, Marchio Romani Imperij elegi, & subscripsi.
- ✠ Ego Henricus Comes de Kake consensi, & subscripsi.

Porro hos omnes legitimos fuisse Electores, ipse Innocentius Papa suis est sæpe litteris testatus ad Germaniæ Episcopos, & Principes datis, eodem codice comprehensis. Sed neque adversarij ipsi negarunt, hos legitimos fuisse Imperij Electores, sed tantum fuisse numero pauciores, obicere, eisdemque auro corruptos ab Anglorum Rege eidem nepoti suo Ottoni favente.

238. Sed ut scias, reliquos Electores Philippo Sueviæ Duci studuisse, quem in Regem elegerunt: ex titulo litterarum earundem ad Innocentium Papam tunc scriptarum sic accipe: Reverendo in Christo Patri, Domino Innocentio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifici Germaniarum Principes & Magnates in Christo filij, Magdeburgensis Archiepiscopus, Trevirensis Archiepiscopus, Bifuntina Sedis Archiepiscopus, Ratiponensis Episcopus, Frisingensis Episcopus, Augustanus Episcopus, Constantiensis Episcopus, Eichstetensis Episcopus, Vornatiensis Episcopus, Spirensis Episcopus, Brixienfis Episcopus, Hyldeheimensis Episcopus, Imperialis aula Cancellarius Abbas Fuldensis, Abbas Hesvol-densis, Abbas de Tergente, Abbas Ebnacenfis: item Rex Bohemiæ, Dux Saxonie, Dux Baviariæ, Dux Austria, Dux Moraviæ, Marchio de Ruvelberg, alijque Alemanniæ nobiles. Et infra: Magnitudini vestre duximus declarandum, quod mortuo inclito Domino nostro Henrico Romano Imperatore Augusto, collectâ multitudine Principum, Illustrum Domini nostri Philippum in Imperatorem Romani selij ritè & solemniter elegimus. In fine autem nu-

merantur & alij Principes absentes, qui per litteras consensum præstiterunt. Incipit Epistola: *Existimare non valet ratio &c.* & ista est, ad quam responderet Innocentius illa, quæ habentur descripta in *Capitulo Venerabilem*.

139. Ex quibus redarguas Ostiensem, dum interpretans Decretalem illam, hos, quos ipse Papa redarguit, existimavit, fuisse illos septem vulgatos ore omnium Electores: nam ex his perspicuè intelligimus, quàm procul abist, ut temporibus Innocentij Papæ III. septem tantummodo fuerint Electores, cùm liqueat ex dictis epistolis, omnes Imperij Feudatarios Ecclesiasticos, Archiepiscopos, Episcopos, Duces, Marchiones, Comites, & Barones legitimos esse habitos Electores Romanorum Regis designati Imperatoris. Sed neque id mutatum reperitur, cùm anno millesimo ducentesimo duodevigesimo post Ottonem Fredericus secundus creatus est Cæsar, ut apparet ex Comitibus tunc ea de causa habitis. Hæc cùm ita luce meridiana perspicua habeantur: attamen non usque ad Gregorium X. fuit septem Electorum dilata creatio; quæ, à quoniam Romano Pontifice fuerit primitus decreta, & ubi locorum, & qui electi fuerint, certo certius ex Synodalibus Actis in promptu est demonstrare, ut ea tunc affirmare possimus. Et ne de impostura vel levis suspicio possit oriri, ipsos etiam S. Ecclesiæ Romanæ hostes acerrimos, & implacabiles, suis libris asserentes, & in medium asserentes, & aliud licet agentes, id tamen ingenue præsentantes, adhibemus testes, quorum alter suis temporibus res gestas conscripsit, & ex Epistolis Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, aliorumque Principum, nec non ex Conciliorum Actis, aliisque publicis monumentis ex integro recitatis historiam texuit; alter verò ex recentioribus hujus temporis Novatoribus, qui in odium, quo flagraret adversus Romanam Ecclesiam, illum è latebris erutum edidit commentarium. Hæc autem, ut exactè percipias, attende.

140. Vixit temporibus illis Matthæus Parisiensis, Monachus S. Albani in Anglia, qui Anglicanam historiam aggressus est scribere ab anno Redemptoris 1066. perduxitque eam usque ad annum 1250. ut in fine ipse testatur his verbis: *Hic terminantur fratris Matthæi Parisiensis, Monachi S. Albani Chronica, quæ pro utilitate posteritatis sublecuturæ, Dei pro amore, & B. Albani Anglorum Protomartyris honore, ne memoriam eventuum modernorum vetustas, aut oblivio deleat, litteris commendavit. His verò mox subiicit versus istos:*

*Virginis à partu jam mille volumina Phœbus,
Cum bis centenis, & quinquaginta peregit
Annua: sed visum non est, sub tempore tanto,
Aprilis sexto fuerit quòd Pascha Kalendas;
Dum quinquagenus orbem percurreret annus.
Hoc tamen evenit anno, cui terminus hic est.
Addit verò: fluxerunt utique ab Incarnatione
Domini viginti & quinque annorum quinquage-
na &c. Hæc ad tempora Auctoris cognoscenda,
quibus vixit, & scripsit, dicta sunt.*

Qui suis scriptis, quàm fuerit animo in-

fenissimo in Apostolicam Sedem (juxta illud *Matth. Loquela tua manifestum te facit*) qui vis facile poterit intelligere (nisi probra illa fuerint additamenta potius ejus, qui edidit, Novatoris, hæretici hominis, cum peculiare sit illis, libros, quos potuerint, depravare) dum nulla in eo libro præmittitur occasio carpendi Romanos Pontifices, imò & sine occasione, omnia ipsorum facta in deteriorem accipiens partem, cordis secreta rimans, & in malum sensum semper interpretans, in eos, eorumque ministros acerbissimè invehitur semper, nec parcat unquam, ut planè de illo jure, meritoque dicendum: Malus homo de thesauro suo profert mala; cum & secundum illud dictum Salvatoris, acciderit ipsi: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tenebrosum erit. Matth. 12.* Dum etiam quæque sancta, quæque justa, ac pia in pravum sensum accipiens sugillat pariter & infamat, sed quid accidit? Cum liber iste indignus luce à majoribus judicatus, occultatus lateret in angulo: his ipsis temporibus nostris, magno præconio tanquam præviâ face, emerit in lucem, Novatoris operâ editus Londini in Anglia anno Redemptoris 1771. A quo libro, si quis demat calumnias, invectivas, dicacitates, & blasphemias in Apostolicam Sedem frequenter iteratas, aureum sanè dixerit commentarium, utpote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis (ut dictum est) egregiè contextum, & coagmentatum invenitur.

142. In quo quidem inter alia nobilia monumenta habentur Acta Concilij Lugdunensis Oecumenici, cui interfuerunt inprimis ipse, qui indixit, Innocentius Papa IV. anno Redemptoris 1245. simulque duo Patriarchæ Orientales, Constantinopolitanus videlicet, & Antiochenus, suamque præsentiam eidem exhibuit Imperator Constantinopolitanus, præter alios Principes, Regumque Legatos, post Præsides diversarum Ecclesiarum. In eo autem post excommunicationis sententiam promulgatam ab ipso Pontifice in Fridericum Imperatorem, post tractationem eorum, quæ spectant ad expeditionem in subsidium Terræ sanctæ, complura alia ad statum Ecclesiæ bene disponendum constituta sunt, & inter alia titulus est additus de Electionibus, ob litium decisionem, in eoque simul septem definiti ab eodem Pontifice Electores Imperatorum leguntur his verbis:

Electores Imperatorum.

Laici

Dux Austriæ.

Dux Baviaræ.

Dux Saxonum.

Dux Brabantie, qui & Lovanie.

Prælati Principales,

Archiepiscopus Coloniensis.

Archiepiscopus Moguntinus.

Salisburgensis.

Sequuntur hæc: *Isti ducentur in Insulam quandam Rheni, & dimittentur soli in ea, & amovebuntur omnes naviculae, & ibi tractabunt de electione Imperatoris. Nec adveniat aliquis ad eos, donec sint concordēs.* Huic negotio præerit Archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Salisburgensis. Hæc de Electoribus septenario numero definitis. Stetit numerus conscriptus, perseveravitque in futurum; personæ autem quatuor mutatae, nempe ut pro Salisburgensi positus fuerit Archiepiscopus Trevirensis, proque tribus illis Ducibus, Austriæ, Baviaræ, atque Brabantie, fuerint subrogati Comes Palatinus Rheni, Marchio Brandeburgensis, atque Rex Bohemiarum, qui potius locum teneret Definitoris, si discrepent Electores, quam unus ex Electoribus ipsis.

A quonam autem, retento Electorum 143. septenario numero, facta fuerit ista mutatio, num ab eodem Innocentio, vel alio aliquo ex ejus Successoribus, hoc (fatemur) nos latere. Ex conventionem autem Germaniarum Principum id esse sancitum, qui sui temporis Chronicon scripsit, perduxitque usque ad annum 1256. post dictum sub Innocentio IV. Concilium Lugdunense annos undecim, Albertus Abbas Stadenensis, quod haud pridem Helmstadij culsum est, anno Domini 1587. hæc habet: *Ex praxatione Principum, & consensu, eligunt Imperatorem, Trevirensis, Moguntinus, & Coloniensis.* Et de secularibus: *Palatinus eligit (inquit) quia vapifer est; Dux Saxonie, quia Mercator, & Margravius de Brandenburg, quia Camerarius; Rex Bohemie, qui Pincerna est, non eligit, quia non est Teutonicus.* Hæc ipse. Ex quibus illud inprimis intelligere possumus, id ipsis exposcentibus Principibus simul consentientibus (nam hoc est illud, quod ait ex praxatione Principum & consensu) factum esse vel ab ipso Innocentio IV. post Lugdunense Concilium vel sub Alexandro IV. cujus aîus secundus incidit in 1256. ad quem dictus Author suum perduxit Chronicon, & non ab ipsis Principibus sua sponte: nam cujus fuit de septem Electoribus legem condere, non alterius, quam ipsis esse potuit, eam aliquo modo mutare, vel quomodo libet moderari.

Elicitur etiam ex dicta Alberti assertione, 144. ipsum Regem Bohemiarum nondum in Electorem, vel Definitorem inter Electores, ad numerum septenarium coopratum fuisse, ante scilicet dictum annum quinquagesimum sextum post millesimum ducentessimum, quo ea ipse scribebat, quod verò, qui ab ipso Innocentio electi Principes Electores Dux Austriæ, Dux Baviaræ, & Dux Brabantie, cesserint alijs, inde provenisse videri potest, quod magis cuperent eligi, quam eligere Imperatores, sicque inter eligendos potius, quam inter Electores locum habere maluerint.

Porro ante hæc tempora nullum historicorum invenire est, qui vel nominetenus 145. septem Electorum meminerit. Qui primus horum meminisse reperitur Martinus Polonus, qui claruit eodem Innocentio Papâ IV. in Ottone III. de istis agit his verbis: *Et licet isti tres Ottones per successionem generis regnaverint,*

rint, tamen postea fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet primi tres Cancellarij, Moguntinus Germanie, Trevirensis Gallie, Colonienfis Italia, Marchio Brandeburgensis Camerarius est, Palatinus Dapifer, Dux Saxonie ensen portat, Rex Bohemus pincernam agit. Unde versus

Moguntinensis, Trevirensis, Colonienfis.
Quilibet Imperij sit Cancellarius horum,
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis,
Marchio prappositus Camerarius, pincerna Bohemus.
Hi statuunt Dominum cunctis per secula summum.

Hæc Martinus, primus omnium Author, qui septem meminit Electorum in Ottone III. referens, quæ postea suo tempore facta essent. Unde irrepit error, ut sub Ottone III. sub quo id ab eo scriptum invenerunt, multi putaverint, septem fuisse creatos Electores, scripserintque à Gregorio factum, quod scriptum repererunt sub eodem Gregorio Papa V. nimirum ab ipso eisdem septem constitutos fuisse Electores. Cùm tamen illud, quod Martinus ait: *Tamen postea fuit constitutum, ut per Officiales Imperij &c.* ad sua ipsius Martini tempora (ut audisti) sit referendum. Et cùm non alius, quàm Martinus (ut dictum est) primus Author hujus assertionis habeatur (nullus enim, quod repetendum est, ante eum repertus est Author, qui vel nominatenus septem Electorum meminerit) ad ipsum alluisse oportuit sanctum Thomam, dum de regimine Principum scribens, hæc obiter ait: *Otto Imperium tenuit usque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus est Otto. Et tunc (ut Historici tradunt) per Gregorium V. genere simpliciter Teutonicum provisus est electio, ut videlicet per septem Principes Alemannie fiat, quæ usque ad ista tempora perseverat, quod est spatium ducentorum septuaginta annorum, vel circiter. Et tantum durabit, quantum Romana Ecclesia, quæ supremum gradum in principatu tenet, Christi fidelibus expediens judicaverit.* Hæc sanctus Thomas, qui, cùm numeret ducentos septuaginta, vel circiter annos à Gregorio V. utique ad ultima tempora ejusdem sancti Doctoris ea est scriptio referenda, cùm ipse obiisse dicatur anno septuagesimo quinto post millesimum atque ducentissimum annum.

146. Caterum etli Martini historia haud excedat tempora, ut quæ perveniat usque ad annos Redemptoris 1276. eam prius editam, annis successioneibus, dum vixit, auctam possumus existimare. Cùm igitur S. Doctor his, quæ asserit de septem Electoribus, ceteri historiarum, nec alia usquam sint inventæ, quæ septem Electorum meminerint, nisi Martini in Ottone III. ipse eum secutus, quod ipsum sensisse putavit, bonâ fide conscripserit, sicut & ceteri postea eadem scribentes fecisse noscuntur. Ex quibus universis manet stabilita Pontificiæ autoritatis super ipsos etiam Imperatores prerogativa sequens conclusione magis adhuc stabilicnda.

CONCLUSIO.

147. **E**X Imperij à Græcis in Francos translatione, ac Septemvitorum Imperatoris Electorum designatione, per Pontificiam autoritatem factâ, uti etiam ex sacris Canonibus *Cap. Venerabilem. 34. De electione*, nec non *Clementina unica. De jurejurando.* efficaciter demonstratur Pontificia super Reges Christianos autoritas.

Explicatur. Varia equidem Summorum Pontificum Oecumenicæ & Apostolicæ Divinitus constitutæ supra Reges autoritatis exempla adferebantur in primo & secundo super dicto Canone *Venerabilem à Regalis Sacerdotij Authore* efformatis, & ad nostram reflexionem traductis argumentis. Quia tamen pleraquæ ejusmodi exempla vel in præsentis Disquisitionis ingressu ex prænominati scriptoris tractat. *de libertat. Ecclesiæ Gallicanæ* jam fuerunt discussa, vel inferius in quartâ nostrâ disquisitione veniunt ulterius jam examinanda, ideo ijs duximus hic superlegendum, unice proin expensuri ea argumenta, quæ tum ex Imperij à Græcis in Francos translatione, tum Septemvitorum Imperatoris Electorum designatione, per Summos Pontifices factâ, ad præsens institutum nostrum urgeri solent.

PROBATIO I.

IN qua firmatur prædicta Imperij Romani Occidentalis à Græcis per Leonis III. Pontificiam autoritatem facta translatio.

148. Ipsissimam assertionis hujus veritatem probatam dedimus ex ijs, quæ supra à num. 92. ex Authore *Regalis Sacerdotij præf. lib. 1. §. 5. n. 10. & 11.* fusiori stylo adferebamus. Quibus unice superaddendum duximus summum quoddam argumentorum à Bellarmino *de translat. Rom. Imperij, lib. 1. cap. 4.* usque ad caput *septimum* accuratissimâ methodo deductorum. In eo igitur quarto capite ab illo Cardinali adferuntur historicorum supra triginta testimonia, quibus demonstratur, Imperium Romanum Summi Pontificis autoritate à Græcis ad Francos esse translatum. Quorum sufficiat hic nomina expressisse, remittendo Lectorem ad ejusmodi attestationum verba, in ipso Bellarmino revidenda. Hi autem Historiographi sunt Joannes Zonara Author Græcus, Georgius Cedrenus, Paulus Diaconus vivens tempore Caroli Magni, Eginarthus Carolo Magno familiaris, Annales Francorum tempore ejusdem Caroli cæpti exarari, Aimonius, seu Ammonius degens tempore Ludovici Pij, Addo Episcopus Viennensis, Regino Abbas Prumiensis, Vothingus Corbejenfis, Luitprandus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Dodechinus Mariani continuator, Lambertus Schaffnaburgensis, Otto Episcopus Frisingensis, Godefridus Viterbiensis, Conradus

dus Abbas Urspergensis, Lupoldus Bambergensis, Matthæus Palmerius, Blondus Flaccius, Æneas Sylvius, Joannes Trithemius, Antoninus, Joannes Nauclerus, Robertus Gaguius, Philippus Bergomensis, Joannes Culpinianus, Jacobus Wymfelingius, Polydorus Virgilius, Raphael Volaterranus, Donatus Acciaiolus, Albertus Krantzius.

149. Accedunt hiæc testimonia Imperatorum, ac Principum, translationem Imperij à Græcis ad Francos, à Francis ad Germanos Romani Pontificis autoritate factam disertis verbis contestantium; prout à dicto Bellarmino *præs. cap. 5.* refertur. Inter hos primus est ipsemet Carolus Magnus, cujus in hoc vestigia sunt lecturi Lotharius Ludovici Pij Filius, Carolus Calvus, Albertus Imperator, Henricus VII. Ludovicus IV. Carolus IV. Fridericus I. Michael Imperator Constantinopolitanus, Emanuel Comnenus Orientali Imperio præfectus, Philippus Rex Francorum, ac Principes Electores. Septem insuper Summorum Pontificum testimonijs idiplum firmat Bellarminus *præcitatus cap. 6.* nempe Gregorij IV. Adriani II. Adriani IV. Alexandri III. Innocentij III. Clementis V. & Pij II.

150. Hæc igitur univèrsa testimonia per extensum videre licet apud præallegatum Cardinalem. Unde mira profectò Maymbourgii *suprà num. 96.* allegata exceptio est, quòd Carolus Magnus Imperium Occidentis jure belli occupasset, Romam verò populi Romani donatione; nec aliud à Leone III. quam coronam, non ipsum Imperium, sed insignia tantum, seu nudam ceremoniam acceperit. Nam idem Bellarminus *cit. lib. 1. cap. 7.* fulsissimè probat, Imperium haudquaquam jure belli fuisse à Carolo Magno occupatum. Hic enim Regnum Francorum paternam quidem hæreditate obtinuit, ac deinde expugnavit Longobardos, ex eaque viçtoriam Longobardorum Rex appellari cœpit: at cum Romanis nunquam pugnavit, neque Romam aliquando vi intravit, utpote semper socius & amicus, postea etiam Patricius Romanorum, hostis & inimicus nunquam fuit, ut historici omnes clamant, speciatim Albertus Krantzius *lib. 2. Saxonie*, & Eginarthus *in vita Caroli*. Longobardorum regnum, quod Romana olim provincia fuerat, armis adeptus est Carolus. At si ex hoc titulo dicendus fuisset Imperator, pari prærogativâ jam potirentur & Galliæ, & Hispaniæ, & Angliæ Regna, cum & ipsa fuerint prius Romanæ provinciæ, quàm cederent in propriorum suorum Regum jus hæreditarium.

151. Sed numquid à Græcis seu armis, seu spontaneâ cessione Carolus accepit jus Occidentalis Imperij? Ubi equidem Regnum Longobardorum à Carolo fuerat occupatum, Desiderio Rege in captivitate missò, Aldagilus ejus filius sub annum 774. Constantinopolim evadens, exinde anno 776. classe à Græco Imperatore acceptâ, in Italiam properans, Longobardorum reliquias ad arma capessenda permovit. At Carolus in Italiam pervolans, cum victor evasisset, Aldagilus, desperatis jam rebus, Regniq; recipiendi spe frustra, Græciam versus terga vertere compulsus

fuit. Anne igitur ex hoc subsidij Aldagiso ab Imperatore Græco pro recuperanda Longobardia concessi titulo, jus Occidentalis Imperij Græcis ademptum fuisse, dicere fas est, cum, si ex belli ejusmodi titulo justè posset comprobari jus ipsius etiam Imperatoriæ Majestatis victori obtentum, non unus, sed plures jam in Occidente essent jure appellandi Imperatores? Cæteroque Græcos spontaneâ cessione haudquaquam concessisse jus Occidentalis Imperij, validè probat præfactus Bellarminus *cit. lib. 1. cap. 11.* ex Historicorum tum veterum, tum recentiorum attestantionibus, concordî calamo scribentium: Græcos Imperatores, cum primùm ad eos fama perlata est coronationis Caroli, vehementer commotos, ac indignatos fuisse.

Quia porro, dum Imperium Romanum sub Ethnicis adhuc Imperatoribus erat quidem electivum, minimè tamen ex Senatûs, populiq; Romani decreto, sed exercitûs placito conferri solitum, Constantino autem Magno Imperij dignitatem in Græciam transferente factum fuerat hæreditarium, quis jam credat, Senatûm, populumq; Romanum, quando nullius fermè autoritatis erat, ausum fuisse in Carolo ad Imperium Occidentis promovendo, quod antea, cum floureret, minimè auderet? Hæc super re accuratiorem discussionem videre quoque licet apud præfactum Bellarminum *præs. cap. 20.*

Quibus proinde sic constitutis, clarè patet, Maymbourgij exceptionem nullius esse valoris, atque adeò Leonem III. Caroli Magni capiti coronam Imperatoriam imponendo, non nudam ceremoniam exhibuisse, sed jus Imperij Occidentalis à Græcis autoritate sua Pontificiâ ademptum, eidem realiter contulisse. Num enim fas est, dicere, hoc Imperij Occidentalis jus potuisse transferri in Carolum, priusquam fuisset de jure abdicatum à Græcis? At numquid seu populo, seu Senatui Romano erat autoritas super Græco Imperatore, legitimum Imperij non tantum Orientalis, sed etiam Occidentalis jus obtinenti?

Nec porro tempore Caroli coronationem antecedente, tale cum Græcis ipsis bellum fuerat, ut iusto belli titulo dici possit spoliâsse Græcum Imperatorem jure Occidentalis Imperij. In quam igitur, nisi Pontificiam autoritatem reduci potest Imperij Occidentalis à Græcis adempti justitia? Etenim Græcorum Imperatorum eum tunc fuisse statum, ut meritò in ipsos stringeretur Pontificiæ autoritatis virga correctoria, tum ex antecedentibus patet, tum constabit etiam ex dicendis in sequenti secunda probatione. At Ecclesiæ virga correctoria illius Capiti, ac Pastori Oecumenico, sub indefinitâ quodcumque super terram ligandi ac solvendi potestate, concessa secundum Christi mandatum, carens potest usque ad avulsionem à communione fidelium progredi, ut secundum sacrum contextum, prævalcat etiam ad quodcumque super terram, quâ ad regnum cælorum ordinabile, pro meritis causæ vel solvendum, vel ligandum; uti verba Christi sonant, demonstratumque est in antecedentibus.

Quis

Quis verò neget, Imperij jus non quasi *abstractè* sub signatâ *formali* Divinitus constitutâ Regiæ potestatis ratione, sed *concretè* spectatum, quâ Christiani hominis subiecto appropriatâ, reputari etiam debere inter illa quæcunque, super terram in regnum cælorum ordinabilia? Quandoquidem igitur hoc jus Imperij Christiano homini appropriatum, ex sui ad regnum cælorum ordinabilitate, computari debeat inter illa quæcunque super terram, ligandi ac solvendi potestati Pontificiæ per Christum concedita, secundum quod debita in regnum cælorum ordinabilitas, atque ad eò publica Ecclesiæ sanctæ utilitas, seu necessitas exigit: quis Catholico um jam dubitare audeat, Leonem III. sui Oecumenici Pastoralis muneris autoritate Græcos hæreticos Imperatores, publicâ Ecclesiæ necessitate id exigente, legitime spoliâsse jure Occidentalis Imperij? Atqui ex ipso lumine naturæ conspicuum est illud principium, quisquis iusto publicæ autoritatis titulo Principem aliquem etiam supremum spoliât jure sui regni, posse hoc ex ipsissimo ejusmodi iusto titulo sibi vindicare: super hoc namque naturaliter noto principio *moralis*, unice fundatur æquitas possidendi, & in dominium suum redigendi provinciam alicujus Principis bello iusto occupatam. Quia igitur Summus Pontifex Leo III. iusto titulo Græcis ademit Imperium Occidentale, iccirco secundum illud naturalis luminis principium, quâ cum præadducto fidei luminis principio combinatum, ipsimet Pontificiæ suæ potestati acquisivit Occidentalis Imperij jus, ac proinde ob Caroli Magni in Ecclesiâ merita prius enarrata, & in *proximè subsequenti probatione* ulterius recensenda, jure in hunc Franciæ Regem transtulit illud Imperium: sicque adeo Caroli Magni per Leonem III. peracta coronatio non fuit nuda cæremonia, sed stipata autoritatâ Imperatoriæ dignitatis collatione.

PROBATIO II.

Prioris continuativa, argumentique *precedenti* §. à n. 92. deducti confirmatoria.

155. DEMONSTRATO jam legitimo Pontificis Romani jure, ad Occidentalis Imperij in Carolum Franciæ Regem factam translationem, attentis etiam, quæ tum ex Authore *Regalis Sacerdotij antecedenter*, tum proximè ex Bellarmino seu historicorum, seu Imperatorum, ac Principum, seu Summorum Pontificum attestationibus proferebamus, haud difficile est judicare, quòd etiam *ex parte facti* interveniat talis rei status, ut per jus illud Oecumenici Pastoris, Ecclesiæque virgam correctoriam supra quocunque super terram ad regnum cælorum ordinabili, secundum publicam præcipuè fidei ac Religionis utilitatem, seu necessitatem protendi potentem, omni ex parte fuerit iusta Imperij Occidentalis à Græcis in Carolum Magnum translatio. Cujus iustitia, quantum est *ex parte facti*, ut magis adhuc eluceat, operæpretum est visum, succinctam ejus rei seriem historicam ex Hermanni Hermis *Jure publico* cap. 3. à n. 3. hic attexere.

Cum nempe Romani Pontifices ab Orientalibus Imperatoribus contra Longobardorum sævitiam opem implorassent, frustra autem, tum quòd vix vires suppetèrent ijs propter vicina loca à Saracenis, Avaribus, Bulgaris & Hunis, & alijs tuenda, tum quòd Constantinopolitani Imperatores in Iconomachia hæresin lapsi, cum Pontificibus, ipsorum hæresi adversantibus, similitates habebant, qui non tantum sacras Imagines Constantinopoli, & in Oriente impiè abradi jussent, sed idem Romano Pontifici sub pœna mortis persuadere volebant; quorum amentiam Gregorius II. Pontifex non solum contempsit, sed etiam in Missarum solemnij Orientalis Imperatoris nomen reticere voluit, ejus imaginem Romæ in nummis cudi, & Leoni Iaurico tributa & vestigalia tam Italiæ, quam Urbis Romæ sub anathemate solvi vetuit, unde quidquid in Occidente Imperatoribus Constantinopolitanis supererat, amiserunt. Hinc Pontifex Gregorius II. ad Francorum Regum opes longè lateque per Occidentem florentes confugit, eos contra Longobardos evocando, cumque Carolus Martellus Francorum Dux pro Papa Gregorio apud Luitprandum Regem precibus egisset, ejusque filius Pipinus vel hortatu, vel rogatu Stephani Papæ contra Arbulphum armis usus esset. *Cap. Hortatu. 10. 23. q. 8. tandem paternæ & avitæ pietatis hæres Carolus Magnus Romanam Sedem & Urbem pro Hadriano Papa contra Desiderium Longobardum tutatus est. dicto cap. 10. juncto cap. Hadrianus. 22. dist. 63. & devictâ Papiâ cepit Desiderium Regem. dicto cap. 22. Qui Carolus, cum Sedem Romanam opibus, & temporali ditione extolleret, Ravennam cum Exarchatu &c. de Longobardis capta Sedi Apostolicæ largitus esset, à Papa, Francorum primò, mox Longobardorum Rex inunctus & Patricius Romanorum creatus, quæ tum suprema in Urbe erat dignitas. Cum insuper in Occidente Constantinopoli Eirene mulier, filio Constantino oculis privato, Imperij habenas sola traheret, hac occasione Leo III. Papa populi scitu, & Cleri rogatu, Carolum Magnum ob egregia in Christianum nomen, & Romanam Sedem merita, Romanorum Imperatorem Occidentis primò, & inunctum, ac diademate aureo redimitum Augustum appellavit 8. Calendas Januarij, ipso die Natalis Christi anno Christi 801. & subsecuta est mox populi acclamatio. Sicque primus ex Francis Romæ Veteris, & Occidentis Imperator creatus est, Majorum Romano more, regnandi jure Occidenti restituito. *Coring. de Rom. Imp. n. 24.**

Quâ *facti* specie ob oculos positâ, eam conferendo cum ijs, quæ ex *Divini* Juris oraculis, naturæque lumine notis principijs inter se combinatis, per consequentiam verè Theologicam sunt deducta, cuius haud difficulter patebit jam omninò probata iustitia illius actûs, quo Leo III. Imperium Occidentale Græcis iustè ademptum, jure meritò transtulit in Franciæ Regem Carolum Magnum. Ex quo seu virgæ correctoriæ, seu autoritatis

thoritative, quodcumque super terram, quâ ad regnum cælorum, seu publicam Ecclesiæ necessitatem, aut utilitatem ordinabiles solvendi, vel ligandi potestatis jure, facile quoque evincitur iustitia illorum à varijs Pontificibus super Reges & Principes exercitorum actuum, & supra §. 2. n. 33. recensitorum, ac reductorum ad Pontificiæ super Reges ac Principes potestatis protensionem comprobendam.

158. Unum superest, super quo dubium moveri posset; An, si ex Longobardie Regibus adhuc Ethnicis contigit, Ecclesiæ Romanæ jura turbare, indeque à Pontifice accitis Gallie Regum armis, Regno suo, seu ejus saltem parte spoliari, quo iustitia titulo id fieri potuerit, dum hujusmodi Rex Ethnicus non subieceretur illi Pontificis Occumenicæ potestati? Verùm ista difficultas haud dispar est ab illa, quæ hujus Articuli 1. Disquisit. 1. n. 21. & 22. ac 23. mota, & soluta fuit. Etenim si duæ, quarum neutra est alteri subordinata, supremæ potestates eatenus concurrant, ut una in volet in jura alterius, tunc illi hæc potest justo bello hanc injuriam publicam eatenus à se propulzare, ut secundum luminis naturalis certa principia, victor possit, hostem jure suo Regio spoliare, sibi que regni bello parti jus vindicare. At de fide est, Papæ auctoritatem esse supremam, quæ nullum in terris superiorem valeat agnoscere. Hoc igitur fidei principium cum illo naturalis luminis principio combinando, Theologicè inferitur, Papam posse ad Regem etiam Ethnicum, sibi licet minimè subjectum, attamen Ecclesiæ publicum hostem, juriumque ejus aggressorem debellandum, auctoritate suâ Pontificiâ in subsidium accersere Regum Christianorum arma, eamque ab hisce devictum spoliare jure regni sui, atque hoc vel sibi vindicare, vel Regibus, quorum armis vindicatur sunt ex contra Deum, ac Christum, ejusque Ecclesiam, auctoritatemque supremam Occumenicam, ab Ethnicis Rege illata injuriæ.

PROBATIO III.

Petita ex Cap. Venerabilem 34. De electione.

159. EX hujus namque sacri Canonis litterâ patet, Pontificem in eo esse intentum servandæ iustitiæ, tum sibi, tum Germaniæ Principibus debitæ, quibus jus esset eligendi Regem in Imperatorem postea promovendum. Eo ipso autem, quod jus eligendi ad Principes Germaniæ pervenerit ab Apostolica Sede, Romanum Imperium à Græcis in personam Caroli Magni, sicque in Germaniam transferente, iustitia exigit, ut Principes Germaniæ hoc jus in Sede Apostolica recognoscant, quemadmodum aliqui & litteris, & suâ præsentia recognoverunt in tantum, quod jus & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendum ad Imperium, spectet ad summum Pontificem, à quo & inungitur & coronatur. Hoc verò examinandi jus ejus debet esse conditionis, ut eicere valeat Electum, si repertus fuerit inhabilis; quemadmodum declaratur *ibidem*, reprobando indignam perso-

nam Ducis, à plerisque Principibus jus eligendi obtinentibus perpetam electam, ut propterea meruerint pro ea vice amittere hoc privilegium, qui permisâ abusi sunt potestate.

Excipiet aliquis, hæc à Summo Pontifice asserta, non tam probari, quam supponi.

Verùm quod *ibidem* supponitur principium, in eo se tenet, seu totius Canonice illius sanctionis principium, quod nempe Sedes Apostolica à Græcis in Carolum Magnum, indeque in Germaniam translulerit Romanum Imperium. Hæc autem translatio per Sedis Apostolicæ auctoritatem facta, est indubitata veritatis, dum nulli seu populo, seu Regi, seu cuicumque alij politicæ potestati potuerit alia esse auctoritas super Imperatoris Græcis ad eos privandos jure Occidentalis Imperij, dum neque justus belli titulus ad hoc faciendum tunc intervenerat; prout hæc *superius* extant clarè probata. Econtra verò respectu Occumenicæ & Apostolicæ potestatis, tam in via *Facti* intercessisse causæ æquitatem, quam pro via *Juris* ad id præstandum intervenisse auctoritatem ex parte Summi Pontificis, extat *superius* probatum ex indubitatis fidei principijs. Et hinc dum certò noscitur, nullo id negare unquam auso, Carolum Magnum in Occidentis Imperatorem à Summo Pontifice coronatum esse, cum anteedenter ad istam coronationem, nullâ prorsus politicâ, sed solius Papæ auctoritate potuerit facta fuisse Romani Imperij à Græcis in Carolum Magnum translatio, indubitanter verum supponi debet, quod coronatio illa stipata fuerit auctoritative per ipsum Pontificem coronantem factâ, juris Imperatorij in Carolum translatione.

At hoc præsupposito, non jam ex generalibus duntaxat Pontificiæ super Reges sacris Litteris probatæ auctoritatis principijs, sed ex speciali jure, Summus Pontifex potuit, ac etiam pro semper potest sibi vindicare potestatem tum confirmandi Regem Romanorum electum, sub prævio de habilitate examine promovendum in Imperatorem: tum consequenter reprobandi, si repertus fuerit inhabilis. Eo ipso autem, quod Pontificiâ auctoritate sic ad Germanos translatum sit Imperium, speciali insuper jure Sedes Apostolica habeat sibi obstrictum Imperatorem, ut teneatur Ecclesiæ Romanæ esse defensor & advocatus. Ex hoc autem speciali jure fas est eidem Sedi Apostolicæ, si electus repertus sit inhabilis, ac ea propter reprobandus, providendi sibi de Imperatore, alterutri Electorum inter se divisorum parti accedendo, ne Sedes Apostolica carere debeat advocato & defensore, sicque Electorum culpa redundet ipsi in poenam. At verò ex illo ipso etiam principio de Occidentis Imperio per auctoritatem Pontificiam in Germanos translato sit insuper consequens, Summo Pontifici fuisse inde jus questum, tum statuendi de norma electionis hujusmodi, tum consignandi certos Principes, quibus hoc eligendi jus appropriaretur.

Probatur istud subsumptum. Nam ipsa ratio naturalis dicitur, jus Imperij legitimam auctoritate adeptum Græcis, in hunc primitus

concessisse, qui hoc jus Græcis legitime ademit. Ex quo proinde eatenus est derivatum in Carolum Magnum, ut penes ipsius stirpem masculinam subsisteret jure hæreditario, quamdiu supererat, qui habilis esset gubernando Imperio, cujus habilitatis ratio ab Ecclesiastica potestate, ex præinsinuatæ Juris titulo diducenda fuerat, ubi Carolo Simplici, ultimo ex Carolinâ masculinâ stirpe progenito repudiato, Magnates Germaniæ Ducem Saxonie Imperio præficiendum sanxerunt. Ubi namque jus hæreditariæ in Imperio Occidentali successione, in Carolina stirpe exspiravit, penes Principes Germaniæ jus eligendi Imperatorem, nullo justo titulo subsistere poterat, nisi dependenter à Sede Apostolica, à qua jus Imperij à Græcis justè ademptum, in ejus potestatem transferat, & hinc in Carolum Magnum, ejusque masculinam duntaxat stirpem successione hæreditariæ titulo translatum fuerat, penes Sedem Apostolicam residente radicari quasi primævi juris, uti dictum, sibi quaesiti facultate. Ex cujus proinde dispositione necessario pendere debuit ulterior Imperij intrâ Germanos prorogatio, dum isti neque hæreditariæ respectu Caroli Magni successione ratione, neque alio super jus Imperij à Græcis adempti justo titulo, ex tunc poterantur.

PROBATIO IV.

Desumpta ex Clementina unica. De jurejurando.

163. EX hæc namque Clementis V. in Concilio Viennensi editâ constitutione constat, Germanos Principes Orthodoxos haud indignum reputasse, ut sua submitterent capita Romano Pontifici, à quo approbationem personæ ad Imperialis celsitudinis apicem assumenda, nec non hujus unctione, & Imperij coronâ accipiunt. At eo ipso, quod ista coronatio non sit nuda, sed stipata jure approbandi, seu confirmandi, aperte sequitur, quod in vi hujus juris, Romano Pontifici sit autoritas superioritatis erga Imperatores, idque non ex generali duntaxat super cunctas Christi oves, eorumque quodcumque super terram morale, quâ in regnum cælorum ordinabile, Oecumenicæ potestatis titulo, sed ex hoc insuper in eadem Clementina asserto fundamenti specifico, quod Sedis Apostolicæ autoritate jus Imperij à Græcis ademptum, sit translatum in Germanos.

164. Ex quo proinde specifico Ecclesiæ Romanæ erga Imperium Romanum titulo, non potuit non esse consequens, ut, postquam extinctâ stirpe Carolinâ, nullum in Imperio Romano hæreditariæ successione jus supererat, Imperatoris dignitatis in Germanis prorogatio, penderet ex eadem Sede Apostolica, utpote jus Imperij à Græcis adimite, atque in Carolum Magnum, ejusque stirpem masculinâ transferente, nec, sub primæva ejusdem juris translatione ulteriorem stirpe Carolinâ successione statuente. Unde hæc stirpe extinctâ, opus fuerat novâ provisione super talem pro futu-

ro prorogationem, non per alium potente fieri, quam ab illo, qui Imperium Græcis ademptum, sui primitus juris fecerat. Ex cujus proinde juris titulo præfatus Pontifex in dictâ Clementinâ merito subinferebat, à Sede Apostolicâ ad certos Principes jus eligendi Regem, in Imperatorem postea promovendum, pervenisse.

165. Ex eodem etiam titulo jus specificum est Romano Pontifici, Regem Romanorum à Principibus electum, & ab illo approbatum, secundum dictam Clementinam adstringendi vinculo juramenti, prout tam mos observationis antiquæ temporibus novissimis renovatæ, quam forma juramenti hujusmodi factis inserta Canonibus dist. 63. Cap. Tibi soli, manifestant.

PROBATIO V.

Petita ex jure eligendi Imperatoris, certis Germaniæ Principibus concessio à Summo Pontifice.

166. Quæ in argumento quinto circa hanc rem deducta habentur, videri possunt sufficere ad prælens institutum. Ne tamen hæc etiam in parte sterilem simus, ex Bellarmino sequentes instituti hujus probationes hic producendas duximus. Hic igitur S. R. Ecclesiæ Cardinalis lib. 3. de translat. Imperij cap. 3. contra Illyricum Lutherane hæreseos sectatorem elegantem, jus eligendi Imperatorem autoritate Summi Pontificis esse certis Germaniæ Principibus concessum, hunc in modum procedit.

167. Primus, inquit, hujus rei testis sit Innocentius III. quem Illyricus testem esse dicit omni exceptione majorem, is enim disertis verbis testatur, à Sede Apostolicâ ad certos Germaniæ Principes potestatem eligendi Reges Romanorum pervenisse. Verum (inquit in Epist. ad Ducem Thuringiæ, unde extat cap. Venerabilem. De electione) illis Principibus jus, & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscimus, ut debemus, ad quos de jure, & antiquâ consuetudine noscitur pertinere: præsertim cum ad eos jus, & potestas hujusmodi ab Apostolica Sede pervenerit, quæ Romanum Imperium in persona magnifici Caroli à Græcis transfuit in Germanos. Hæc ille. Qui etli non meminit Gregorij V. tamen id affirmat, quod potissimum hoc loco probare intendimus. Innocentium sequuntur ex Italicis, & Gallicis scriptoribus Henricus Hostiensis, S. Thomas Aquinas, B. Augustinus Triumphus, Alvarus Pelagius, & Joannes Villanus, supra citati: nec non Philippus Bergomensis lib. 12. Supplementi Chronicorum: Blondus Flavius lib. 3. Decadis 2. Baptista in vita Gregorij V. Raphael Volaterranus lib. 22. Antropologie: Polydorus Virgilius lib. 4. de Inventoribus rerum. c. 7. alias 10. Item Joannes Andreas in cap. Ad Apostolicam. De sent. & re judic. lib. 6. & in Cap. Venerabilem. De elect. Cardin. Floren. in idem cap. Venerabilem. §. 1. col. 3. in 6. quest. num. 7. Alterius in lib. Bene à Zenone. num. 5. de quadriem. præscript. Baldus in sua Margarita. verbo Annus. S. Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 5. §. 13. Andreas Alciatus (quem

virum doctissimum, atque historiarum peritissimum vocat Illyricus pag. 57. in Commentario Legis Bona civitas. ff. De verb. significat. & in libro de singulari certamine cap. 32. Multi præterea cum Jureconsulti, tum Historici, quos longum esset recensere.

168. Ex Germanis habemus in primis Jordanum quendam, quem ipse Illyricus citat pag. 90. cujus hæc sunt verba in lib. de Translat. Imperij. Factum est, quod S. Carolus Magnus Imperator de consensu, & mandato Romani Pontificis ordinationem sibi Divinitus inspiratam instituit, & præcepit, ut Imperium Romanorum apud electionem Canonice Principum Germanorum in perpetuum remaneret. Hæc ille. Certè autè, si Carolus Imperator jussu Romani Pontificis Electores Imperatoris instituit: ejus institutionis auctor primus, ac præcipuus Summus Pontifex fuit. Si quidem in re quavis, major est auctoritas ejus, qui jubet, quam ejus, qui alterius jussu exequitur.

169. Jacobus quoque Wymphelingius, auctor item Germanus, in Epitome Rerum Germanicarum cap. 20. sic ait. Gregorius, cognita Imperij imbecillitate, varietatèq. fortune: utque is, qui cæteris virtute præstaret, præesset etiam dignitate: sanctionem talit, haud abnuente Othone, de Imperatore deligendo, Anno Christi 1002. quam usq. ad nostra tempora servatam videmus, videlicet solis Germanis licere Principem eligere, qui Cæsar, & Romanorum Rex appellatus, tum demum Imperator & Augustus haberetur, si eum Romanus Pontifex inunxisset.

Albertus Kranzius, & ipse Germanus l. 4. Saxonie cap. 25. Gregorius (inquit) ad undecimum, quo abfuerat, mensẽ restitutus, acerrimam de accepta à Romanis injuria ultionem sumpsit. Paulo enim postea, quam redierat, eam fecit de Imperatoris electione sanctionem, quam hucusq. per annos jam quingentos servatam videmus, solis licere Germanis, qui inde Electores sunt dicti, Principem deligere; qui Cæsar tunc, & Romanorum Rex dicitur, si à Romano Pontifice coronabitur, Imperator Augustus appelletur.

Joannes Nauclerus natione Germanus, in 2. volumine Chronographia generatione 34. ita scribit: Salvari potest, quod ex monumentis Aquilejensis Ecclesie traditum invenitur, sanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Sylvestri temporibus factam esse, etsi Gregorius sanctionem instituerit, ille tamen Sylvester electionem primam juxta sanctionem factam approbavit. Et intra: Anno salutis secundo supra millesimum, Othone III. mortuo, Germani Electores concesserunt juri per sanctionem Gregorij V. & Othonis III. primùm innotentes, Henricum Ducem Bavariae, Comitẽ Bambergensem, Claudium postea dictum, Cæsarem declarant. Hæc ille.

His adde Joannem Carionem lib. 3. Chronici, & Joannem Cuspinianum in vita Othonis III. & ipsam Illyricum cum collegis suis Magdeburgensibus Centuriatoribus. Omnes enim isti disertis verbis docent, aut Gregorij Pontificem, aut certè Othonem, ope & autoritate Gregorij sanctionem illam de Electoribus edidisse. Ac ut Illyricus intelligat, quanti faciamus gravissimam ejus, collegarumque ipsius auctoritatem, testimonium jam ante in cap. 1. adscriptum, hoc etiam loco in ejus gra-

tiam iterum adscribemus. Sic igitur habet Cent. 10. cap. 10. col. 546. Gregorius suam patriam insigni aliquâ dignitate ornaturus, sanxit, ut penes solos Germanos jus esset eligendi Regem, qui post diademata à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Augustus appellaretur. Hæc ille.

Accedant postremò gravissima testimonia, unum Concilij Generalis, alterum ipsorum Electorum. Exstat enim in Clementina. Romani Principes, De jurjurando. decretum Concilij Viennensis Generalis, in quo hæc habentur verba: Ecclesia Romana à Græcis Imperium transfudit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Principes jus, & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, pervenit. Exstat item Electorum Imperij publicum Instrumentum ad Nicolaum III. Pontificem missum, ex autographo descriptum, quod Romæ in arce Angeli conservatum ex integro ibi profert prædictus Cardinalis, in cujus exordio inter cætera in rem præsentem facientia, aperte dicitur: Quod Romana Ecclesia in Germania plantaverit Principes tanquam arbores præelectas, quibus dederit illud potentie mirandæ incrementum, ut ipsius Ecclesie auctoritate sussultis, per ipsorum electionem, illum, qui fræna Romani teneret Imperij, germinarent.

S. V.

Referuntur nostratis sententia argumenta Ex Cap. Per venerabilem. Qui filij sint legitimi. Ex Cap. Grandi. De supplendâ negligentia Prælator. in 6. & Extravagante unica. Si Fratrum. Ne Sede vacante.

ARGUMENTUM I.

Ex Cap. Per venerabilem. Qui filij sint legitimi.

Author Regalis Sacerdotij cit. lib. 1. §. 2. argumentatur I. ex prædicato Innocentij III. sacro Canone ita se habente: Tua nobis humilitas supplicavit, ut filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quod minus tibi succederent, natalium obiectio non noceret &c. Videbatur autem (ea supplicatio tua) ex eo trahere majorem audaciam postulandi, quod cum Regis Francorum filijs de benignitate Apostolica Sede dispensavimus &c. Rationibus autem hisce inducitur, Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex Veteri, quam Novo Testamento trahentes, quod non solum in Ecclesie patrimonio, verum etiam in alijs Regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quod alieno juri præjudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur: Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium intra portas videris verba variari; venies ad Sacerdotis Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, & facies, quæcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, sequerisque eorum sententiam; qui autem lu-

per-

perberit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto Judicis morietur.

172. Sanè cum Deuteronomium Lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut, quod ibi decernitur, habere in Novo Testamento servari: locus enim, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur &c. Sunt autem Sacerdotes Levitici generis Fratres nostri, qui nobis jure Levitico in executione Sacerdotalis officij Coadjutores existunt. Is verò super eos Sacerdos, sive iudex existit, cui Dominus inquit in Petro: Quodcumque ligaveris super terram, erit & ligatum in cælis &c. Eius Vicarius, qui est Sacerdos in æternam secundum ordinem Melchisedech, iudex vivorum & mortuorum. Tria quippe distinguit iudicia, primum inter sanguinem & sanguinem, per quod criminale intelligitur & civile. Ultimum inter lepram, & lepram, per quod Ecclesiasticum denotatur & criminale. Medium inter causam, & causam, quod ad utrumque refertur tam Ecclesiasticum, quam Civile: in quibus, cum aliquid fuerit difficile & ambiguum, ad iudicium est Sedis Apostolicæ recurrendum, cuius sententiam, qui superbiens contempserit observare, mori præcipitur, id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Paulus etiam, ut potestatis plenitudinem exponeret, ad Corinthios scribens, ait: Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia? Licet igitur cum filiis sepe dicti Regis (de quibus, an fuerint legitimi ab initio dubitabatur) duxerimus dispensantem: quia tamen Lex tam Mosaicæ, quam Canonica sobolem susceptam ex adulterio detestatur, testante Domino, quod spiritus usque ad decimam generationem in Ecclesiam non intrabunt: Canone verò vetante, tales ad sacros Ordines promoveri: secularibus quoque legibus non solum repellentibus eos à successione paternâ, sed negantibus ipsis etiam alimenta: petitioni tuæ non duximus annuendum.

173. Ex qua proinde Decretali dictus Summus Author animadvertendum admonet, quod Summus Pontifex apertè testetur, se in locis, dominio suo temporali subiectis, plenam exercere jurisdictionem temporalem, in alijs verò locis non plenam, sed limitatam, certisque ex causis: idque jure non tam voluntarij compromissit (de quo nullum dubium esse potuit, cum hoc non in solam personam Summi Pontificis cadat) sed jure Divino expresso Deuteronomio. 17. & ad Corinth. 1.

Objectio.

174. Ex hæc ipsa ratiocinatione videtur difficultas excitari, quomodo dispensatio pro filiis Regis Francorum facta, filiis autem Comitissæ Pessulani negata, reduci valeat in jus Deuteronomij?

Responsio.

175. Verùm tota causæ istius expeditio videtur explicari posse sub isthac formâ syllogistica. Quæ enim potestas iudicialia discernendi inter sanguinem & sanguinem, inter causam & causam, jure Deuteronomij competeat sacerdotio Veteris Testamenti, majori cum eminentiâ est per Christum in Novo

Testamento concessa autoritati Apostolica, in Romano Pontifice jam subsistente. At ipsissima hæc Apostolica autoritatis Petri successori Romano Pontifici competentis potestas continetur Christi Domini verbis: Quodcumque ligaveris super terram, erunt ligata & cælis, & quodcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis. Hæc verò Clavium potestas non est minoris virtutis, ac fuerit Apostolica Paulo delegata autoritas, quam ad facultarium causarum iudicium protendi, apertè contestatus est is Apostolus: eò vel maxime, quod Petro, eiusque successori per Christum destinata Clavium potestas, clarè extendatur ad quodcumque super terram pro causarum meritis seu solvendum, seu ligandum. At eo ipso, quod ista Clavium potestas ex Christi Domini institutione, habeat ordinem ad regnum cælorum, non nisi sub statu causæ, salutem æternam, Ecclesiæque sanctæ Bonum, seu fidei, ac Religionis veteræ publicam utilitatem respicientis, ad usum reduci potest. Hoc igitur ad regnum cælorum servato ordine, Summus Pontifex Innocentius III. secundum causarum differentias, uni merito concessit, alteri jure negavit, Juris tum Canonici, tum Civilis dispensationem, in ordine ad temporalem quoque hæreditatis, ex legum Civilium dispositione illegitimam denegatæ successorem.

ARGUMENTUM II.

Petitionem ex Cap. Grandi. De supplendâ negligentia Prælatorum, in 6.

176. Author Regalis Sacerdotij præf. §. 10. n. 3. Argumentatur 2. ex præallegato Canone Innocentij IV. rescripto ad Barones & Comites Portugalliæ ita se habente: Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Regis Portugalliæ fratrem de devotione, probitate, ac circumspectione multipliciter commendatum, præsertim cum ad defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum Regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, nec non viduarum, orphanorum, & cæterorum ibidem degentium sit assumptus, cum ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto si aliquibus fortè præfato Regi, vel cuicumque personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione nequaquam obstantibus) in civitatibus, & munitioibus Regni prædicti, cum omnibus suis recipere absque difficultate qualibet procuretis. Alioquin Venerabilibus Fratribus nostris Bracharensi Archiepiscopo, & Episcopo Conimbricensi damus in præceptis, ut vos per censuram Ecclesiasticam, appellatione remotâ, compellant. Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio prædictum Regnum adimere: sed potius sibi, & eidem Regno destructioni exposito, ac vobis ipsis consulere.

177. Ex qua Decretali præcitatus Author infert, manifestum hinc reddi, Regno, & Ecclesiâ periclitante, cujus Advocati sunt Reges, posse Summum Pontificem, legitimum alioquin Regem administratione privare, Coadjutorem illi, aut Vicarium dare, subditos juramento fidelitatis absolvere &c. Et hæc omnia

nia præstare Pontificem suo jure, in conspectu totius Gallie, utpote intrâ Concilium Universale Lugdunense, ejusdem Gallie Prælati ibidem præsentibus, nequidquam refragantibus ei Pontificæ in Galliis exercitiæ potestati.

Reflexio.

178. Super isthac ratiocinatione faciendo reflexionem, videtur, singularis argumenti pondus Pontificæ supra Reges authoritati accessisse ex Gallie Episcoporum in Concilio Lugdunensi tunc coadunatorum tacitâ comprobatione, cum nisi in jure Divino fundata esset ea potestas, merito debuissent Pontifici resistere, ad evitandas gravioris momenti consequentias, suum quoque Regem attingentes.

179. Sed quod, inquires, est jus Divinum Pontificæ supra Reges potestatis constitutum, nisi clavium à Christo sancta authoritas, sub ordine ad regnum cælorum, atque adeo in Ecclesiæ, ac Religionis sanctæ necessitate, potens quodcumque super terram seu ligare, seu solvere? Quandoquidē igitur in illa Decretali Innocentius IV. pro lux constitutionis fundamento posuerit Regni illius ex Regis inhabilitate periclitantis necessitatem spirituales Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumque piorum locorum, vel etiam miserabilium personarum ex virtutis seu Religionis, seu pietatis, ac misericordiæ exigentiâ merito sublevandam, ejusdem Regni propemodum destruendi necessitate temporali non aliter, quam in ordine ad Ecclesiæ Bonum, publicumque Religionis, aliarumque virtutum utilitatem præ oculis habitâ; ideo in aperto est, illam Decretalem optimè fundari in indefinita supra quodcumque, quod est super terram, quâ ad Regni cælorum ordinem reducibile, protensa Clavium Apostolicarum potestate.

ARGUMENTUM III.

Desumptum ex Extravagante unica. Si Fratrum. Ne Sede vacante.

180. A Uthor Regalis Sacerdotij cit. lib. 1. §. 8. argumentatur 3. ex præallegatâ Extravagante Ioannis XXII. cujus tenor est talis: Si Fratrum, & Coepiscoporum, & aliorum quorumlibet jura illibata servari, & ab omni fortè dispendio diminutionis extranea cupimus, multò fortius pro nostris, & Romane Ecclesiæ sponse nostræ juribus & honoribus conservandis, ex injuncto nobis officij debito, Apostolica provisionis partes tenemus impendere, ne temporibus nostris usurpationis injuriam subeant. Sanè in nostram & Fratrum nostrorum deductum est notitiam, quod, licet de jure sit liquidum, & ab olim inconcusse servatum, quod vacante Imperio, cum in illo ad secularum Iudicem nequeat haberi recursus, ad Summum Pontificem, cui in persona Petri, terreni simul & cælestis Imperij jura Deus ipse commisit, Imperij prædicti jurisdictio, regimen, & dispositio devolvantur &c. Nos igitur volentes nostris, & Ecclesiæ nostræ juribus & honoribus in hac parte prospicere, & malis, ac scandalis, que ex retentione,

assumptione, seu resumptione hujusmodi orta sunt hætenus, nec non periculis animarum salubriter occurrere cupientes, presentium autoritate monemus omnes sub excommunicationis penâ, cuiuscumque status &c. existant, etiamsi Regiâ &c. præfulgeant dignitate, qui post vacationem Imperij absque Nostrâ, vel Sedis prædictæ licentiâ hujusmodi Vicarij nomen assumpserunt, vel retinuerunt, ab usu, potestate & exercitio supra dictis prorsus abstineant, & omnino desistant. Et ut quibuslibet parendis talibus tollatur occasio, omnes & singulos, qui hujusmodi Vicariatus nomen retinentibus juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi, quantum ad hoc, de potestatis plenitudine absolventes, Apostolicâ auctoritate firmiter inhibemus eisdem, ne talibus ut Vicarijs, vel Officialibus Imperij, aliquatenus pareant, vel intendant &c.

Ex qua Decretali Auctor præcitatus infert, 181. clarè patere, quod Petro cælestis simul & terrestri jura Imperij sint commissa. Unde quando secularis Judicis copia non est, recurri ad Summum Pontificem posse: & si propter eligentium discordias, Imperium & consequenter Ecclesiâ, cujus Advocatum Imperator agit, periclitatur, posse summum Pontificem Electis & Electoribus imperare, quæ componendæ paci necessaria fuerint.

Reflexio.

182. Super hac ratiocinatione animadvertendum occurrit, quod in communia duntaxat authoritatis Oecumenicæ jura superius deducta reduci videatur, cum tamen præacti Canonis constitutio fundata credi possit super jus speciale Summi Pontificis, radicatum ex Imperij Græcis adempti in Germanos translatione, cum cæteroqui difficile foret, Imperij vacantis vicariatus ad Sedis Apostolicæ arbitrium, verbis, ut sonant, adeo illimitatis revocare. De quo prout puncto inferius accuratorem habebimus discussionem.

CONCLUSIO.

183. Pontificia super Reges authoritas, publicâ præcipue Ecclesiæ, seu Religionis necessitate exigente Regiæ potestatis seu confirmatoriam, seu moderativam provisionem, seu singularem etiam quoad temporalia dispensationem Apostolicam, liquidò demonstratur ex Cap. Per venerabilem. Qui filij sint legitimi. Ex Cap. Grandi. De supplicâ negligentia Prelatorum. in 6. ac Extravagante unica. Si Fratrum. Ne sede vacante.

Explicatur per argumenta præcitati Canonis Per venerabilem. Ex cujus visceribus à n. 171. inducitur in signis ex Antiqui Fœderis sacris Litteris, Novique Testamenti Divinis oraculis inter se collatis Oecumenicæ Pontificæ authoritatis super causas quæ Civiles protense probatio, quam sub syllogisticâ expensam methodo ostendimus, magnâ pollere rationis Divinæ energiâ, ad institutum illud Theologicè demonstrandum. Exinde à n. 176. ex Cap. Grandi.

Grandi. De supplemā negligentia Prælat. deducitur solidum argumentum ad Pontificiæ super Regum jura, eisque connexas prærogativas, potestatis extensionem comprobandam, uberiori per nostram reflexionem *an. 182.* ejusdem argumenti firmitate ostensâ.

Pro quibus adeo fundamentis seu magis consoliandis, seu adversæ parti magis acceptis reddendis, visum est, loco nostrarum probationum hic atterere, quæ insigne Gallicanæ Ecclesiæ Lumen Cardinalis Eduensis Bertrandus in Bibliothecæ sanctorum Patrum *tom. 4. Parisiensis de anno 1610. editio pag. 1104.* relatus, in lucem ante sexcentos annos edidit, sub isthac disquisitione: *Vtrum spiritualis potestas debeat dominari temporali?*

PROBATIO I.

184. IN qua præacti Cardinalis Eduensis super præadductâ disquisitione adfertur solidissima resolutio, fundata in præactio Canonè *Per venerabilem. Qui filij sui legitimi.*

Hoc igitur Ecclesiæ Gallicanæ Lumen præcipuum, super præinsinuatâ disquisitione responsum, adducit in primis arguenda pro parte negativâ. Videtur, inquit, potestas spiritualis haud debere dominari temporali potestati; quia jurisdictiones sunt distinctæ, ut in *Authent. Quomodo oporteat Episcopos &c. in principio. collat. 1. De consecrat. dist. 3. Cap. Celebritatem. in fine.* Non ergo Papa debet se intromittere de potestate temporali, sed debet temporalia dimittere Imperatoribus, Regibus, & alijs Dominis temporalibus. *3. dist. Cap. Quo iure argument. Extra. Qui filij sunt legitimi. Cap. Lator. Cap. Causam;* alias poneret falcem suam in messem alienam. *De election. Cap. Venerabilem. Quod non est faciendum. ult. quest. 3. Cap. 1.* Præterea secundum Hugonem, Imperator à solo Deo habet potestatem in temporalibus; Papa verò in spiritualibus; & sic jurisdictiones sunt distinctæ, ut dicunt primæ concordantiæ. Et licet Imperator coronam recipiat à Papa, gladium tamen ab altari recipit. *93. dist. Cap. Legimus.* Et etiam, fuit antè Imperium, quam Apostolatus: propterea potestas spiritualis indiget temporali multoties. *23. q. ult. Cap. Administratores.* Ergo non dominatur ei. Præterea si spiritualis dominaretur temporali, haberet dominium temporalium, sed dominium earundem rerum non potest esse simul & semel in solidum eodem tempore apud plures: *ff. Commodat. Lege si ut certo. §. Si duobus vehiculum.* Ergo nullus alter haberet dominium, quod est falsum: ergo &c.

185. Exinde progreditur ad argumenta spiritualis super temporali potestatis confirmatoria. Nam Christus Summo, inquit, Pontifici commisit vices suas; uti habetur apud Matthæum, & *24. q. 1. Cap. Quodcumque.* sed Christo data erat omnis potestas in celo & in terra apud Matthæum. Ergo Summus Pontifex, qui est ejus Vicarius, habebit hanc potestatem. *Extra. De translat. Episcopi. Cap. Quanto.*

186. Quo præsupposito, respondet, asseverando, quod potestas spiritualis debeat dominari omni humanæ creaturæ per rationes, quas Hostiensis induxit in *Summa. Qui filij sui legitimi. §. Qualiter, & à quo.* Item, quia Iesus Christus filius Dei, dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis dominus fuit: & de jure naturali in Imperatores, & quoscunque alios depositionis sententias ferre potuisset & damnationis, & quascunque alias, utpote in personas, quos creaverat, & donis naturalibus & gratis dotaverat, & etiam conservabat; & eadem ratione ejus Vicarius potest. Nam non videretur discretus Dominus fuisse (ut cum reverentiâ ejus loquar) nisi unicum post se talem Vicarium reliquisset, qui hæc omnia posset. Fuit autem iste Vicarius ejus Petrus apud Matthæum. Et idem dicendum est de successoribus Petri: cum eadem absurditas sequeretur, si post mortem Petri humanam naturam à se creatam sine regimine unius personæ reliquisset. *Argum. Ad hoc. Qui filij sui legitimi. Cap. Per venerabilem. ultra medium.* De hoc notat Innocent. in *Cap. Licet. De foro compet.* Et ideo Bonifacius Octavus motus multis alijs efficacibus rationibus & exemolis, & auctoritatibus sacre Scripturæ, declaravit, & dixit, & definivit, subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam, necessitate salutis; ut in *Decretali Vnam sanctam. Extravag. in titulo De majorit. & obediens.* habetur sancitum.

PROBATIO II.

Prioris continuativa, atque argumentorum in contrarium adductorum confutatoria.

187. Tenim præfatus Cardinalis hisce in oppositum allatis argumentis ita respondet. Ad Primum, cum dicitur, quod jurisdictiones sunt distinctæ &c. dicit Hostiensis sic: ergo jurisdictiones assero, & utramque à Deo processisse, ut dicitur *Authent. Quomodo oporteat Episc.* ait: tamen quanto altera magis Deo appropinquat, tanto est major. Ergo sacerdotium majus: quod probatur ex ordine scripturæ dicitur *Authent.* Et sic intellige, quod non multum discrepant Sacerdotium & Imperium; ut in *Authent. De non alienand. & permutandis rebus Ecclesiæ. §. Si minus. collat. 2.* Non multum discrepant quoad principium, unde procedunt, sed multum discrepant quoad majoritatem. Inde est, quod caput Episcopi inungitur, sed armus Regis, & Episcopus chrismate, Rex oleo; ut sciatur, quod Episcopus est Vicarius Capius nostri, id est, Jesu Christi. Et ut ostendatur, quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem. *Extra. De sacra unctione. Cap. 1. versiculo, Vnde in Veteri Testamento.*

188. Et eodem modo responderetur ad secundam oppositionem. Et quod dicitur, ante fuisse Imperium, quam Apostolatium; hoc non facit ad propositum, quia potestas non dicitur ratione temporis major, sed ratione potius dignitatis.

Auctoritas
Cathedræ
Apostolica
CVM
186.

nitatis. Nam etsi Andreas primus venit ad fidem, quam Petrus, praelatus est tamen Petrus Andree, cum in Apostolorum catalogo semper Petrus quasi precipuus pramittatur: non quod Petrus sit prior, sive potior tempore, sed potior dignitate.

189. Ad tertium argumentum dico, quod, licet (ut supra dictum est) omnis humana creatura sublit Papæ, & sic potestati spirituali; non tamen sequitur, quod habeat dominium omnium rerum temporalium. Ad cujus declarationem est sciendum, quod est duplex dominium: est enim quoddam dominium jure Divino, quoddam aliud jure humano. *s. distinct. Cap. Quo jure. Divinū dominium est illud, quod est apud Deum supra omnem creaturam: ipse enim Deus creator est omnium universonum, qui enim manet in æternum, Creavit omnia simul item in Genesi: In principio creavit Deus cælum & terram. Et vide de hoc, quod notatur in Cap. 1. De summa Trinitate & fide Catholica. Illo jure Divino Domini est terra, & plenitudo ejus. De decimis Cap. Tua nobis. dicto Cap. Quo jure. Istud dominium est verum dominium simplex & absolutum; & unus est Dominus omnium creaturarum Deus, & ideo proprie loquendo, omnes creaturæ, proprietates, res, possessiones, & bona alia, in bonis nullius sunt verè, absolutè, & proprie, nisi Dei.*

190. Circa quod dominium dicit Hostiensis De voto & voti redempt. Cap. Quid super. in magna glossa, versiculo: *Mihi tamen videtur sic: Mihi videtur, quod in Adventu Christi omnis honor, & omnis principatus, & omne dominium & jurisdictione de jure, & ex justa causa per illum, qui supremam manum habet, nec errare potest, omni fidei subtrahata fuerunt, & ad fideles translata: quod hoc justà causâ, probat Sapiens: Regnum de gente ad gentem transfertur propter injustitias & injurias, & contumelias, & diversos dolos. Quod hoc factum sit, probatur De constitut. Cap. Translato. & hoc in persona Christi Filij Dei vivi, qui non solum Sacerdos fuit, sed & Rex Lucæ 1. Ecce concipies in utero: &c. usque: & regni ejus non erit finis. Unde & ipse dixit apud Matthæum: Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructum ejus. Hujus autem regni & sacerdotij principatum perpetuum commisit Filius Dei Petro, & successoribus ejus, ut patet in eo, quod legitur & notatur De hominibus. Cap. 1. Pro humanitate. lib. 6. &c. Cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legit. *s. Rationibus: per totum; & maxime in versiculo finali. Et de tali dominio Divino dico, quod omnis temporalis potestas est subiecta dominio spirituali, & debet potestas spiritualis potestati temporalis dominari. Aliud est dominium, quod secundum Legistas vocatur Legale dominium, & ita nominat Accursius ff. De verb. significat. Lege Rectè: secundum Canonistas verò vocatur humanum: ut in dicto Cap. Quo jure. De isto Legali, vel Humano dominio dicit Innocentius sic: quod est jus, quod ad aliquem spectat, vel acquiritur de jure naturali: ut sunt dominia, obligationes, & hujusmodi &c. innuens expresse, quod rerum dominia & obligationes sunt de jure naturali, id est, de jure Gen-**

tium, non autem à jure Civili, vel Imperatore: ut actiones; uti ff. De justit. & jure. Lege Ex hoc jure. Institut. Rerum divinarum. *s. Ferrè. Ita notat Innocentius de constitut. Cap. Quo Ecclesiarium. & Compostellanus dicit ibidem, quod à jure Gentium descendunt dominia. Sed per leges Principum distinguuntur modi, per quos rerum dominia acquiruntur. ff. De acquirendo rerum dominio. per totum. Et Institut. De rebus Divinis. per totum. Et sic intelligit, quod legitur *s. dist. Cap. Quo jure: & sic concordant in hoc, quod dominia sunt de jure Gentium.**

191. Sed videtur mihi, quod dominium rerum Legale vel Humanum fuit à Deo collatum humane creaturæ, & non fuit ab initio introductum jure Gentium, vel Civili: nam Deus omnia, quæ creavit, fecit propter rationabilem creaturam, & omnia subiecit rationabili creaturæ, & sic reservato sibi universali, & verò dominio omnium creaturarum, hujus dominij utilitatem concessit ab initio humane creaturæ, quoad usum: quod videtur intelligere Accursius Cap. De jure dominij. Lege In rebus. Super verbo naturaliter. Vbi dicit, quod jure primævo non distinguebantur dominia, nisi quantum ad usum &c. Vnde ante jus Gentium omnia fuerunt communia, quoadque jure Gentium ulibus primorum parentum appropriarentur, ut unusquisque, quod suum esset, sciret. Vnde lex dicit, quod jure Gentium dominia sunt distincta: non dicit introducta; ut dicta leg. ff. De justitia, & jure. Ex hoc jure. Cum enim jure Gentium dividantur dominia, sequitur, quod ante divisionem erant dominia communia. Argum. ff. Communi divid. Leg. 4. circa principium. cum ibi notatis. Vnde ex concessione Divinâ utilitatis dominium caulatur, quod est quoddam dominium Legale, vel Humanum respectu veri dominij Divini, non dicitur dominium, sed in se consideratum dicitur verum. Illud verò dominium Legale, vel Humanum (prout erat in communi) non debet dici juris Gentium, sed Divini: prout verò cuiuslibet appropriatur, vel acquiritur hoc dominium, sic consideratum est de jure Gentium. Et tale dominium non est apud Papam tantum, sed apud omnes, qui justè acquirunt: & ex quo semel acquisitum est, non licet Papæ, vel alicui alteri auferre, vel occupare sine justa causa: quia esset contra jus naturale Divinum, quo unicuique dictum est, ne faciat alteri, quod sibi non vult fieri; ut in principio Decretorum, & Dominus dicit in Eldra: Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui. 9. quest. 1. Cap. Nullus alterius. Facit ad hoc Cap. De cohortat. Leg. Si quis. lib. 12. Et hoc intelligo sine causa: quia ex justa causa posset aliquis privari ab homine, vel à jure tali dominio. ff. De religionib. & sumptib. funerum. Leg. Si quis sepulchrum. Cod. Pro quibus causis servi lib. accip. per totum. & ff. & Cod. De bonis damnat. per totum. Vnde per hoc respondetur ad argumentum, quod quantum ad humanam creaturam, illa subest spirituali potestati, sicut dictum est. Sed dominia rerum aliarum esse apud singulos equi justè

juste acquirunt, verum est de dominio *legali* & *humano*: sed dominium Divinum est apud Deum; nec est contradictio, diversis respectibus accepto dominio. Ad illa jura communia, quæ dicunt, quod Imperator est Dominus mundi. ff. *Ad legem Rhod. De jactu. Lege Deprecatio.* responde, ut notatur *Cod. De quadri. præscript. Lege Bene à zenone.*

192. Ex quibus manifestum redditur, quæ Gallicanæ Ecclesiæ circa primam novissimi Cœteris Parisiensis propositionem mens ac sententia extiterit, cum is Eduensis nomine Galliarum Episcoporum & Archiepiscoporum Anno 1329. coram Philippo Rege Francorum id ipsum, quod proxime ex ipsius calamo est asseritum, fortiter propugnaverit; uti ex antecedentibus in §. 2. à n. 25. allatis deductionibus videre licet. Cujus autem hic Cardinalis in præfenti facit mentionem Extravagantis Bonificianæ Vnam sanctam. ejusdem integram tenorem cum argumentorum inde deductorum energiâ cernere licet *suprà §. 2. à n. 40.*

PROBATIO III.

Desumpta ex Extravagante, Si Fratrum. Ne Sede vacante.

193. EX hæc enim Apostolica constitutione noscitur Pontifex eam sibi asseruisse potestatem ceu prorsus liquidam de jure, & ab olim inconcussè servatam, quod nempe vacante Imperio, cum in illo ad secularem judicem nequeat haberi recursus, ad summum Pontificem, cui in personâ Petri, terram simul & celestis Imperij jura Deus commisit, Imperij prædicta jurisdictione, regimen, & dispositio devolvatur. &c. At licet non nemo fortassis possit esse sollicitus, quomodo ex generali Oecumenici Pastoralis officij jure Divinitus constituto, Papæ competat ista Imperij vacantis jurisdictione, regimen & dispositio. Attamen attento, quod in vi illius Oecumenicæ Pontificiæ jurisdictionis fuerit à Papa Græcis jure optimo ademptum Occidentis Imperium, indeque in hujus Oecumenicæ potestatis jus transierit, atque hinc ipsius juris translatio legitime sit facta in Carolum Magnum, ejusque stirpem masculinam, hæc verò expirante, rursus oportuerit, jus illud devolvi ad Sedem Apostolicam, sicque ex hoc jure authoritati Pontificiæ singulariter acquisito, successorem Imperatoris dignitatis justissimo titulo facere potuerit electivam, jure adeo eligendi per eandem Pontificiam authoritatem transmissio in certos tandem Germaniæ Principes: hæc, inquam, superius firmatis, & omnimodè probatis, præsuppositis principijs, facile jam constat, ex quo fundamento Papa in dicta Extravagante de jure certo asserere potuerit, quod, dum Imperium, cujus jus à Græcis ademptum, suæ imprimis Oecumenicæ authoritati acceverat, Capite, in quod Sedes Apostolica illud jus sibi quæsitum transfulerat, defuncto, vacaret, ipsius sic vacantis jurisdictione, regimen & dispositio pro tunc devolvatur ad eandem Sedem Apostolicam. Ex quo ipsissimo igitur jure Pontifex

potuit merito abrogare Imperij Vicariatus, & quoscumque Officialatus, quos citra suam authoritatem, vacante Imperio, aliqui Germaniæ Principes sibi arrogarant, soluto etiam per authoritatem Oecumenicam fidelitatis juramento, quod ejusmodi vicarijs præstitum fuerat.

Atque ex hoc specifico Sedis Apostolicæ jure provenit, ut Imperatores electi per summum Pontificem confirmandi, & coronandi, debeant eidem præstare juramentum fidelitatis, cujus modus & norma sub hæc verbis exprimitur in *Cap. Tibi Domino. 33. dist. 63. Tibi Domino Joanni Papæ ego Rex Otto promittere, & jurare facio per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & per lignum hoc vivificæ Crucis, & per has reliquias Sanctorum, quod, si permittente Domino, Romam venero, sanctam Romanam Ecclesiam, & te Rectorem ipsius exaltabo secundum posse meum, & nunquam vitam, aut membra, & ipsam honorem, quem habes, meâ voluntate, aut meo consilio, aut meo consensu, aut meâ exhortatione perdes: & in Romana urbe nullum placium, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio: & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem pervenerit, tibi reddam: & cuicumque Italicum Regnum commisero, jurare faciam illum, ut adjutor tuus sit ad defendendum terram sancti Petri secundum suum posse. Sic me Deus adjuret, & hæc sancta Dei Evangelia.*

§. VI

Corollarium finale secundæ Disquisitionis.

EX dictis inferitur 1. Quandoquidem Regiæ potestatis erga authoritatem Pontificiam subordinatio, & quoad publici etiam regiminis, quâ in regnum cælorum ordinabilis actus morales, subjectione per Pontificias sanctiones noscatur deducta ex claris fidei Divinæ principijs, an non merito hinc sit concludendum, quod ea subordinatio per authoritatis Apostolicæ, supra petram, cui portæ inferi prævalere nunquam poterunt, fundatæ decisionem sit jam constituta super candelabrum Ecclesiæ, per credibilitatis evidentiam sub prudentiæ ratione morali non tantum sufficienter, sed (ut ita loquat) convincenter applicata ad fidei Divinæ assensum eidem præstandum.

Hinc consequenter inferitur 2. singularis industriæ laude & dignum præcellere Regalis Sacerdotij Summarium cit. lib. 1. §. 19. deductum, ac ostensivum, quando, & ex quibus causis in particulari possit summus Pontifex potestatem in Magistratus & Principes seculares exercere? Sic ergo se habet egregia hujus Authoris dissertatio: Elegantem, inquit, de hac re textum habemus in Decretali ab Innocentio III. datâ c. *Per venerabilem. 13. Qui filij sint legitimi.* Ubi summus Pontifex inter alia sic loquitur: *Non solum in Ecclesiæ patrimonio, verum etiam in alijs regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quod alieno juri præjudicare velimus, sed quia &c.*

K 2

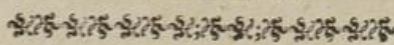
Si

197. Si verò quæras, qui nam ergo sint casus in particulari, in quibus Summus Pontifex casualiter, ut habet textus, hoc est, indirectè, & potestate extraordinariâ tantùm possit jurisdictionem in materiâ, alioquin sæcularibus subjeciâ exercere.

198. Resp. Varios in Jure Canonico describi: 1. Deficiente Magistratu & judice sæculari, qui justitiam administrat. *c. Licet ex suscepto. 10. De foro compet. 2. Cùm judex sæcularis officio suo ritè, & secundùm jura non fungitur, tunc enim Pontifici Romano incumbit curare, ne innocentes & justitia succumbant. cit. c. Licet ex suscepto. 2. Si per viam denuntiationis Evangelicæ ad Ecclesiam causa deferatur, tanquam ad commune asylum. c. Novit. De judic. 4. Si Magistratus sæcularis leges ferat contra jus Divinum, aut Naturale, aut Ecclesie noxias, pertinet ad potestatem Pontificiam, eas corrigere, & contrariis legibus abrogare, quâ ratione videmus leges Civiles quàm plurimas à Summis Pontificibus mutatas, correctasque. V.g. Jure Civili permittitur matrimonium inter fratrum, aut sororum liberos. *Instit. de Nupt. sed prohibetur c. Non debet. De consang. Lege Civili, quæ secundò nubunt, variis pœnis afficiuntur. L. 1. Cod. De 2. nupt. Sed Jus Canonicum pœnas, quæ in odium repetiti matrimonij sunt lata, tollit c. Cùm secundùm. De secundis nuptijs. Jure Civili multas ob causas repudia sustinentur. L. Consensu. Cod. De repud. Sed Jure Canonico prohibentur. c. Sunt, qui. 27. q. 2. & c. Lege. dist. 10. Jus Civile concubinatum admittit. *Cod. De concub. non admittit Jus Canonicum. c. Nemo blanditur sibi. c. Metrices. 32. q. 2. Jure Civili natis ex incesta, aliòve damnato congressu alimenta non debentur; debentur Jure Canonico. c. Cùm haberet. De eo, qui duxit in matrimonium. De Jure Civili possessores malæ fidei longo tempore præscribit. l. Cùm notissimi. Cod. De præscriptionibus 30. vel 40. annorũ. Non præscribit Jure Canonico. c. ult. De præscriptionibus. Testamentum de Jure Civili non valet nisi præsentibus septem testibus, sed Jus Canonicum hanc legem damnat, expungitque. c. Cùm esset. c. Relatum. De testamentis. Denique lex Civilis maleficos, qui venenis, malisque artibus Reipublicæ nocent, punit quidem, sed qui imbres, ventos, grandines incantationibus abigunt, non tantùm non punit, sed præmio donat. l. Eorum. 4. Cod. De malef. Quæ omnia sacris Canonibus damnata sunt, & videri possunt quàm plurimi textus *Caus. 26. q. 2. & S. Thomas 2. 2. q. 96. & Novella Leonis 65. Sunt tamen, qui velint in l. Eorum. 4. cit. non approbari magicas incantationes, sed sacras agrorum lustrationes, quæ per publicas preces, & supplicationes ac Sanctorum suffragia fieri solebant juxta *Novellam 123. c. 32. 5. Princeps sæcularis jure naturali, & spectato genere suæ potestatis, potest subditis suis impedimenta matrimonij dirimentia statuere, ex qua enim parte matrimonium est contractus, subjacet potestati, & legibus civilibus, & quantumvis elevatum sit ad numerum sacramentorum, non ideo tamen amisit naturam contractus, & subordinationem ad po-*****

testatem civilem; sicut enim matrimonium ut contractus admittit nova impedimenta à Magistratu Ecclesiastico, quale est clandestinitatis, non obstante ratione sacramenti, quod immutabile est; ita etiam à Magistratu Civili; & expressè docet S. Thomas 4. contra Gentes. c. 78. Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 3. n. 2. Nihilominus tamen Ecclesia hujus potestatis usum Principibus sæcularibus interdixit, sibi que reservavit, sicut patet ex c. Tuam. De ord. cognit. c. 1. De sponsalib. c. Enphemium 2. q. 3. c. Multorum. 35. q. 6. & novissimè Tridentinum Sess. 24. de Matrim. cap. 3. 4. & Can. 12. Et potuisse quoad hoc Ecclesiam coercere potestatem temporalem, eamque moderari propter bonum spirituale, & gravia incommoda, quæ alioquin sequebantur, expressè agnoscunt duo celeberrimi & sanctissimi in Galliâ Doctores, videlicet D. Thomas, & S. Bonaventura. An verò consuetudine novâ possint impedimenta induci, an antiqua abrogati. Vide Sanchez lib. 7. disp. 4. de matrim.

DISQUISITIO III.

An; & in quantum Pontificia super Reges in causis etiam temporalibus potestas demonstrari possit ex Concilij præsertim Occumenicis?

S. I.

Insignem hæc in re demonstrationem facit Author præfatus tract. de libertatibus Gallican. lib. 4. cap. 5. sequentem exhibendo inductionem. In Concilio, inquit, Romano tertio sub Gregorio VII. anno 1076. sententia depositionis contra Henricum IV. Germaniæ Regem pronuntiata fuit, atque ejus subditi à juramento fidelitatis absoluti, rursusque in Concilio Romano septimo anno 1080. depositio, & absolutio confirmatae sunt. Solent Galli objicere, tentatum id fuisse à Gregorio VII. nimis audacter, verum secus suadent tanti Pontificis pietas, ac in revocando ad meliorem frugem Henrico diligentia; ab alijs tamen Concilij petenda sunt exempla, quorum aliqua irrefragabilis sunt autoritatis.

Concilium Lateranense sub Alexandro III. anno 1168. Fridericum primum Imperatorem excommunicavit, ejusque subditos à fidelitatis juramento absolvit. Quæ legitime præstita fuisse, agnovit Fridericus, quandoquidem Pontifici se humiliter subjiciens, sententiam revocari exoravit.

Concilium generale etiam Lateranense sub eodem Alexandro III. cui plurimi Gallicani Præfules interfuerunt, *Can. ult.* hanc pœnam decernit in Dominos, certum quoddam prædonum genus foventes; *Relaxatos autem se noverint à debito fidelitatis, & dominij, ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanserint (Domini) quicunque illis aliquo pacto tenentur annexi. In ipsos autem prædones, & consociatos eorum bona, & liberum sit Principibus,*